

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

KUVENDI

Grupi Parlamentar i Partisë Demokratike ✓

Nr. 2930 Prot.

Dokument Parlamentar
Tiranë, më 15 / 10 /2025

K Ë R K E S Ë

**PROPOZIM PËR SHKARKIMIN NGA DETYRA TË PRESIDENTIT TË
REPUBLIKËS Z. BAJRAM BEGAJ PËR SHKELJE TË VAZHDUESHME TË
RËNDA TË KUSHTETUTËS**

DREJTUAR:

KUVENDIT TË SHQIPËRISË

NGA:

JO MË PAK SE 1/4 E DEPUTETËVE TË KUVENDIT
TË SHQIPËRISË

SUBJEKT I INTERESUAR:

PRESIDENTI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

BAZA LIGJORE:

NENI 90, PIKA 2, E KUSHTETUTËS SË REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË;
NENI 112 I RREGULLORES SË KUVENDIT

I. HYRJE

Z. Bajram Begaj është zgjedhur zyrtarisht nga Kuvendi si Presidenti i 8-të i Republikës së Shqipërisë, më 4 Qershor 2022, si propozim i Grupit Parlamentar të Partisë Socialiste dhe ka filluar ushtrimin e detyrës më datë 24 Korrik 2022. Pavarësisht zgjedhjes partiake jo konsensuale të tij, pas betimit Presidenti i Republikës ka detyrimin kushtetutes të tregojë neutraliteti politik gjatë ushtrimit të detyrës dhe të luaj rolin e unifikuesit të popullit.

Gjatë kësaj periudhe mjedisi politik ka qenë i polarizuar dhe i karakterizuar nga mungesa e besimit të ndërsjellë midis aktorëve politikë. Midis ngjarjeve që shënuan edhe “*krizë politike dhe institucionale*” përfshihen:

- tentativat e mazhorancës socialiste për të asgjësuar opozitarizmin në vend;
- asgjësimi i cdo hapësire për të respektuar parimin kushtetues “të kontrollit dhe balancës mes pushteteve” duke përqëndrur të gjitha pushtetet në dorën e Kryeministrit Edi Rama;

- c) cënimi i vazhdueshëm i autonomisë vendore, duke e trajtuar pushtetin lokal si pjesë të pushtetit qendror ekzekutiv;
- d) degradimi i vazhdueshëm i lirisë së medias dhe goditjes së vazhdueshme ndaj scilës media kritike ndaj Qeverisë; e deri tek,
- e) cënimi i rëndë i proceseve demokratike zgjedhore përmes shndërrimit të tyre në farsa shtetërore zgjedhore dhe shkrirjes së shtetit me partinë në pushtet.

Pavarësisht situatës së rëndë të krizës politike dhe institucionale në vend, që tregon degradim të parimeve bazë kushtetuese të ndërtimit të shtetit, Presidenti i Republikës, përmes akteve, veprimeve, sjelljes dhe mosveprimit të tij, ka kontribuar në thellimin e krizës dhe cbalancimin e mëtejshëm të pushteteve, në kundërshtim me rolin e tij kushtetuese si Kreu i Shtetit.

Për këtë arsye, bazuar në nenin 90, pika 2, të Kushtetutës dhe nenin 112 të Rregullores së Kuvendit, jo më pak se 1/4 e deputetëve të Kuvendit të Shqipërisë paraqesin këtë kërkesë për shkarkimin nga detyra të Presidentit për shkelje të rënda kushtetuese.

Në mënyrë të përmbledhur, Presidenti, me veprimet, mosveprimet dhe sjelljet e tij, ka shkelur rëndë Kushtetutën, sepse nuk ka garantuar unitetin kombëtar dhe nuk ka moderuar konfliktin politik; ka kryer veprimtari të njëanshme partiake kundër popullit opozitar duke shkelur parimet bazë të ndërtimit të shtetit dhe të balancës e kontrollit mes pushteteve; është shfaqur si partiak; ka shkelur rëndë dhe në mënyrë të përsëritur detyrimin kushtetues të betimit; ka cenuar pavarësinë e institucioneve të tjera kushtetues dhe autonominë lokale; ka kryer veprime në kundërshtim me kompetencat kushtetuese të përcaktuara në Kushtetutë.

Konkretisht, Presidenti i Republikës provohet se ka shkelur rëndë Kushtetutën, përmes veprimeve, mosveprimeve dhe sjelljes, në episodet e përmbledhura si më poshtë:

1. Në kundërshtim me nenet 4, 7, 13, 86, 92/gj, 94, 115, 124 dhe 131 të Kushtetutës dekretoi zgjedhje të pjesëshme vendore në Bashkinë Tiranë, pa u krijuar nga pikëpamja kushtetuese vakanca, duke ndërhyrë në mënyrë brutale në autonominë e pushtetit vendor, të drejtat themelore të njëriut, kompetencat e organeve të tjera kushtetuese dhe duke tentuar të zhvesh Gjykatën Kushtetuese nga kompetenca që i njeh shprehimisht Kushtetuta.
2. Në kundërshtim me nenet 4, 7, 124, 125, 127, 129 dhe 179 të Kushtetutës ka ndërhyrë në pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese, duke kërkuar ndërprerjen antikushtetuese të mandatëve të anëtarëve të kësaj Gjykate dhe duke krijuar pasiguri juridike në ushtrimin e detyrës nga ana e tyre, si forma kyce e cënimit të pavarësisë së gjyqtarit kushtetues.

3. Në kundërshtim me nenet 77, 86 dhe 132 të Kushtetutës, duke injoruar të drejtën kushtetuese të deputetëve të opozitës për kontroll parlamentar, dhe duke injoruar fuqinë detyruese të disa vendimeve të Gjykatës Kushtetuese, pavarësisht se u informua paraprakisht dhe ishte në dijeni të një krize të thellë në Kuvendin e Shqipërisë, dekretoi shpalljen e një ligji antikushtetues që ndryshonte ligjin ekzistues të Komisioneve Hetimore, duke mos përmbushur rolin e tij si përfaqësues i unitetit kombëtar dhe për të moderuar konfliktin politik në vend.
4. Në kundërshtim me nenet 7, 45, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 102 dhe 103 të Kushtetutës, ka dekretuar emërimin e Kryeministrit, njëkohësisht duke përcaktuar edhe ngritjen dhe funksionimin e Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale Diella, duke i shërbyer në këtë mënyrë në kundërshtim me rolin dhe përgjegjësisë së tij kushtetuese qëllimeve propagandistike të Kryeministrit Edi Rama dhe duke rrënuar seriozitetin e institucioneve kushtetuese publike.
5. Në kundërshtim me nenin 1, 86 dhe 92 të Kushtetutës, përmes mosveprimit të tij, lejojë përfshirjen e paligjshme të Trupit Diplomatik të Republikës së Shqipërisë në aktivitete politike/zgjedhore të partisë në pushtet, duke mundësuar pabarazinë e garës në zgjedhjet e 11 Majit dhe duke lejuar shkrirjen e shtetit me partinë në zgjedhje.
6. Në kundërshtim me nenet 1, 67, 86, 92 dhe 94 të Kushtetutës ka lejuar angazhimin e Kabinetit të tij në procesin e administrimit të zgjedhjeve në fazë të mëhershme, duke injoruar përgjegjësitë kushtetuese të Presidentit të Republikës lidhur me rezultatin e zgjedhjeve dhe duke konsumuar një ndërhyrje flagrante antikushtetuese të Institucionit të Presidentit të Republikës në zgjedhje. Kjo ka përforcuar perceptimin e shkrirjes së shtetit dhe partisë në zgjedhje, si dhe ka rrënuar neutralitetin politik që duhet të gëzojë Institucioni i Presidentit të Republikës.
7. Në kundërshtim me nenet 11, 86, 88 dhe 89 të Kushtetutës ka krijuar një gjendje permanente konflikti interesi, që cenon konkurrencën e lirë në treg, duke i dhënë përfitimin e të gjitha pokurimeve publike të Institucionit të Presidentit në fushën përkatëse kompanisë private ku është punësuar djali i tij pas emrimit të z. Bajram Begaj si President i Republikës.

Nuk ka ndodhur kurrë në historinë 35 vjeçare të funksionimit demokratik të shtetit shqiptar që një President në detyrë të ketë kryer në mënyrë vijuese shkelje kaq të rënda të Kushtetutës, që përbëjnë shkak kushtetues për shkarkimin e tij. Presidenti ka shkelur rëndë neutralitetin që duhet të ketë përfaqësuesi i unitetit të popullit, sanksionuar në nenin 86, pika 1, të Kushtetutës,

pasi ka treguar anësi politike në mënyrë të hapur, publike, përsëritëse, aspak etike, madje në shumicën e rasteve denigruese për figurën e Presidentit të Republikës, duke treguar hapur nënshtrimin ndaj Kryeministrit Edi Rama, si dhe duke dalë jashtë rolit të tij kushtetues si Kryetar i Shtetit, që kërkon që ai të jetë asnjans, jopolitik, të moderojë konfliktin politik dhe të jetë ekuilibruar.

Në këtë mënyrë, Presidenti Begaj ka shkelur edhe nenin 88, pika 3, të Kushtetutës që parashikon detyrimet për t'i shërbyer interesit të përgjithshëm të popullit, për të cilat është betuar t'i respektojë me dorën mbi Kushtetutë. Praktikisht, me aktet dhe sjelljen e tij Presidenti ka asgjësuar vetë Institucionin e Presidentit dhe rolin që ky organ kushtetues ka në ruajtjen e balancave demokratike të funksionimit të vetë shtetit.

Pa ekzistencën dhe funksionimin demokratik të Institucionit të Presidentit, për vetë rolin që Kushtetuta e Shqipërisë i ka njohur në nenin 86 të saj si Kreu i Shtetit, nuk është i mundur realizimi i plotë dhe pa të meta i demokracisë. Për këtë qëllim, duhet evidentuar se degradimi apo asgjësimi i një hallke të mekanizmit të “kontrollit dhe balancës mes pushteteve”, kthehet në faktorë që prekin cilësinë e veprimtarisë tërësore shtetërore, pengon realizimin e vlerave kushtetuese dhe thyen besimin publik, në dëm të integritetit social dhe zhvillimit kombëtar.

Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë në nenin 7 të saj parashikon se: *“Sistemi i qeverisjes në Republikën e Shqipërisë bazohet në ndarjen dhe balancimin ndërmjet pushteteve ligjvënëse, ekzekutive dhe gjyqësore”*. Një nga veçoritë kryesore të ndarjes së pushteteve dhe të mekanizmave për të siguruar ekuilibrin e tyre është sistemi i kontrollit dhe i balancimit. Ndarja e pushtetit nuk është një qëllim në vetvete, por ajo duhet të garantojë se pushteti nuk është i koncentruar në një dorë dhe se ai nuk është i centralizuar. Për të shmangur përqendrimin e pushtetit në një dorë, të tri degët e pushtetit kontrollojnë dhe balancojnë njëri-tjetrin. Kjo normë kushtetuese garanton dy elemente të rëndësishme të shtetit të së drejtës në Shqipëri dhe konkretisht ndarjen e pushteteve dhe balancimin midis tyre. Me nocionin e ndarjes së pushteteve kuptohet mundësia dhe aftësia e institucioneve kushtetuese, që të ushtrojnë veprimtarinë e tyre të pavarur dhe në çdo rast brenda kompetencave të tyre kushtetuese.

Nga ana tjetër, për sa i përket parimit të balancimit midis pushteteve, Gjykata Kushtetuese, me vendimin e saj nr. 11, datë 27.5.2004, mbajti qëndrimin se: *“Ky parim mund të kuptohet saktësisht në qoftë se formulimi kushtetues studiohet në plotësinë dhe tërësinë e tij, nga ku evidentohet qartë jo vetëm ndarja e tri pushteteve, por dhe balancimi i tyre. Nëse Kushtetuta do të kishte pasur parasysh sanksionimin vetëm të ndarjes së tri pushteteve, nuk do të ishte e nevojshme, madje do të dukej fare pa kuptim togfjalëshi “dhe balancimin ndërmjet pushteteve”. Megjithëse këto pushtete janë të ndarë në aspektin e autonomisë funksionale dhe në pavarësinë e ushtrimit të detyrave të ngarkuara nga Kushtetuta, ato balancojnë njëra-tjetrën nëpërmjet bashkëveprimit ndërmjet tyre për ushtrimin e detyrave, duke respektuar,*

nxitur, mbështetur dhe kontrolluar njëra-tjetrën. Parimi i ndarjes së pushteteve nuk duhet kuptuar që çdo pushtet është i mbyllur dhe i pakontrolluar nga askush. Ndarja e pushteteve midis tri degëve të qeverisjes garantohej vetëm nëpërmjet sistemit të kontrolleve dhe ekuilibrave. Në këtë mënyrë, sipas Kushtetutës, aq sa flitet për ndarje bëhet fjalë edhe për ekuilibër të pushteteve. Qëllimi i një koncepti të tillë kushtetues siguron që të parandalojë çdo degë të qeverisjes për të ushtruar një pushtet të pakufizuar. Kontrollat dhe ekuilibrat që njeh Kushtetuta, i japin secilës degë pushtete që kompensojnë apo zbusin ato të degëve të tjera. Ekzistojnë mjete apo mekanizma që balancojnë pushtetet, sepse në analizë të fundit, asnjë pushtet më vete nuk është në gjendje të përmbushë misionin, nëse veprimtaria e tij nuk harmonizohet me veprimtarinë e pushteteve të tjera dhe nëse nuk sigurohet një ekuilibër, bashkërendim dhe kontroll reciprok, që natyrisht nuk ndërhyjnë në atë masë sa të dëmtojnë misionet e tyre kushtetuese.”

Kështu, Gjykata Kushtetuese e Lituaniës, në vendimin e saj nr. 14/04, datë 31 maj 2004, mbajti qëndrimin se: *“Duhet të theksohet se mundësia e konsoliduar në Kushtetutë për të hequr Presidentin e Republikës nga detyra, në përputhje me procedurën për shkarkimin është një formë e kontrollit publik, demokratik mbi aktivitetet e Presidentit të Republikës, një mënyrë e përgjegjësisë kushtetuese e Presidentit të Republikës përpara kombit, një nga mjetet e vetëmbrojtjes së shoqërisë civile demokratike kundër abuzimeve nga Presidenti i Republikës brenda sferës së kompetencave të përcaktuara për të.”.*

Kjo është arsya, që Kushtetuta ka parashikuar institutin kushtetues të shkarkimit të Presidentit (*impeachment*), që ka për qëllim realizimin e parimit të shtetit të së drejtës, i cili kërkon sundimin e ligjit, në kuptimin që askush të mos jetë mbi ligjin dhe Kushtetuta të mbrohet në çdo rast. Shkarkimi i Presidentit është një procedurë kushtetuese që mbron rendin kushtetues, që në rast se përfundon me vërtetimin e fajësisë për shkelje të rëndë të Kushtetutës, e zhvesh këtë funksionar të lartë publik nga detyrat dhe autoriteti. Objekti i kërkesës sonë për nisjen e procedurës kushtetuese të shkarkimit të Presidentit Bajram Begaj është mbrojtja e rendit kushtetues nga abuzimi dhe jo përcaktimi i të drejtave kushtetuese të individit që ushtron detyrën e Presidentit.

Instituti kushtetues i *impeachment* udhëhiqet nga parimet themelore të shtetit të së drejtës, të cilat kërkojnë që organet kushtetuese (në rastin konkret Kuvendi) të ngarkuara për kryerjen e procedurës së shkarkimit të jenë të paanshme dhe të pavarura, që ato të hetojnë si duhet rrethanat e çështjes dhe të miratojnë një vendim të drejtë për përgjegjësinë kushtetuese të Presidentit.

Në këtë kuptim, secili deputet i Kuvendit të Shqipërisë, ftohet të analizojë faktet, të mbrojë Republikën dhe të heq dorë nga qëndrimi me ngjyrime politike për të mbrojtur shkeljen e Kushtetutës. Procesi parlamentar *impeachment* ka natyrë kushtetuese dhe deputetët duhet të

verifikojnë vetëm faktet të cilat i ngarkohen Presidentit, sepse vërtetimin e fajësisë së Presidentit në kryerjen e tyre sipas nenit 90, pika 3, të Kushtetutës, e bën Gjykata Kushtetuese.

II. E DREJTA E 1/4 SË DEPUTETËVE PËR TË VËNË NË LËVIZJE PROCEDURËN E SHKARKIMIT TË PRESIDENTIT TË REPUBLIKËS

Shkarkimi i Presidentit gjen rregullim të posaçëm në nenin 90 të Kushtetutës. Kjo dispozitë në pikën 1 të saj përcakton se Presidenti nuk ka përgjegjësi për aktet e kryera në ushtrim të detyrës së tij, kurse në pikën 2 se ai mund të shkarkohet nga Kuvendi për shkelje të rëndë të Kushtetutës dhe për kryerjen e një krimi të rëndë. Në këtë rast, **propozimi për shkarkim mund të bëhet nga jo më pak se një e katërta e anëtarëve të Kuvendit** dhe duhet të mbështetet nga jo më pak se dy të tretat e të gjithë anëtarëve të tij. Vendimi i Kuvendit i dërgohet Gjykatës Kushtetuese, e cila sipas pikës 3 të nenit 90, kur vërteton fajësinë e Presidentit, deklaron shkarkimin e tij nga detyra.

Kushtetuta ka parashikuar vetëm dy organe që kanë kompetenca të përcaktuara në procedurën e shkarkimit: Kuvendin, si inicues i saj dhe Gjykatën Kushtetuese, që vërteton përfundimisht (pa)fajësinë e Presidentit. Në këtë kuptim, duke iu referuar organit kompetent, procedura e shkarkimit zhvillohet në dy faza me natyrë të ndryshme, në atë parlamentare dhe në gjykimin kushtetues.

Procesi kushtetues i shkarkimit sipas kuadrit kushtetues dhe ligjor në fuqi përfshinë këto faza dhe garanci: (i) një kuorum prej të paktën 1/4-ën e anëtarëve të Kuvendit për paraqitjen e propozimit për shkarkim; (ii) një shumicë të cilësuar prej 2/3-ve të anëtarëve të Kuvendit për të vendosur shkarkimin e tij; (iii) kufizimin e shkarkimit vetëm në rast të *shkeljes së rëndë* të Kushtetutës ose të kryerjes së një *krimi të rëndë*; (iv) caktimin e Gjykatës Kushtetuese si organin që vendos përfundimisht në lidhje me shkarkimin nga detyra; (v) deklarimin e shkarkimit kur vërtetohet fajësia; (vi) shqyrtimin paraprak të çështjes jo nga kolegjet, por nga Mbledhja e Gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese; (vii) kur vendoset kalimi i çështjes për shqyrtim në seancë plenare, atëherë ajo është publike; (viii) vijimin e ushtrimit të detyrës prej Presidentit deri në marrjen e vendimit nga Gjykata Kushtetuese.

Për sa i përket së drejtës së Kuvendit për të vendosur për shkeljet e kryera nga Presidenti, kjo kompetencë lidhet me një nga funksionet e këtij organi, atë të kontrollit parlamentar, që nënkupton si kusht *sine qua non* për realizimin efektiv të tij, dhe të drejtën e marrjes së sanksioneve, duke mos përjashtuar edhe shkarkimin nga detyra. Përndryshe roli i Kuvendit, organ i vetëm ligjvënës dhe mbajtës i sovranitetit, do të mbetej ai i një vëzhguesi përpara një gjendjeje të krijuar, me pasoja të rënda për shtetin dhe shoqërinë¹.

¹ Shih vendimin nr. 12, datë 28.10.1992 të Gjykatës Kushtetuese

Në parim, për shkak të pozicionit kushtetues të Kuvendit, si organi përfaqësues i popullit, kontrolli parlamentar i referohet gjithë aktivitetit shtetëror dhe të gjitha autoriteteve publike. Por, një kompetencë e tillë nuk e transformon Kuvendin në një super organ shtetëror dhe kontrolli parlamentar nuk mund të përdoret tej hapësirës kontrolluese që Kushtetuta i ka njohur atij. Një interpretim ndryshe i kësaj kompetence kontrolli do të çonte në mohimin e parimeve kushtetuese të shtetit të së drejtës dhe ndarjes e balancimit ndërmjet pushteteve². Funkcioni që kryen Kuvendi në rastet e verifikimit të shkaqeve për shkarkim të funksionarëve të lartë ndryshon nga gjithë veprimtaria e tij e zakonshme si organ që miraton ligje. Kontrolli në rastet e shqyrtimit të këtyre shkeljeve është i ngjashëm me procedurat hetimore administrative, i cili ka parimet e veta, që lidhen me verifikimin, analizën dhe vërtetimin e shkaqeve konkrete që kanë shërbyer për të marrë masën e shkarkimit. Megjithatë, Kuvendi në një procedurë shkarkimi nuk ushtron pushtet gjyqësor, por një pushtet tjetër e të ndryshëm, që në mënyrë ekskluzive i është deleguar atij³.

Në përputhje me parimet e shtetit të së drejtës, i gjithë procesi i zhvilluar nga Kuvendi, si institucion i natyrës politike, kontrollonhet më pas nga Gjykata Kushtetuese, si organ i veshur me pushtet gjyqësor, që ka kompetencën ekskluzive për të deklaruar përfundimisht shkarkimin kur vërteton se veprimet ose mosveprimet e Presidentit, të kryera me faj, përbëjnë shkelje të rënda të Kushtetutës ose krim të rëndë. Në këtë mënyrë procesi që detyrimsht fillon me kërkesën e 1/4 së deputetëve, ofron garanci juridike që përgjegjësia kushtetuese e Presidentit të mos përcaktohet nën efektin dhe ndikimin e vendimmarrjeve politike, bazuar në argumente politike ose arbitrare. Në këtë mënyrë, garantohet instrumenti vendimmarrës në kuadrin e dualitetit të procesit politiko-juridik që shoqëron, si rregull, procesin e shkarkimit nga detyra të Presidentit.

Përsa më lart, kërkesa e 1/4 së deputetëve të Kuvendit të Shqipërisë është tërësisht legjitime dhe e mbështetur në Kushtetutë, dhe provon përgjegjshmërinë dhe respektin që deputetët kërkuar kanë ndaj vlerave kushtetuese, funksionimit demokratik të organave kushtetuese, ruajtjen e parimeve bazë të funksionimit të shtetit, si dhe detyrimin për të reaguar institucionalisht kur këto vlera/parime cenohen duke rrezikur vetë shtetin.

Neni 112 i Rregullores së Kuvendit, përveçse ka rikonfirmuar të drejtën kushtetuese të 1/4 së deputetëve për të kërkuar shkarkimin e Presidentit të Republikës, ka detajuar edhe procedurën parlamentare për shqyrtimin e kësaj kërkesë, me qëllim që e drejta e pakicës parlamentare të mos cënohet.

Konkretisht, neni 112 i Rregullores së Kuvendit parashikon se:

² Shih vendimet nr. 22, datë 05.05.2010; nr. 20, datë 04.05.2007; nr. 18, datë 14.05.2003 të Gjykatës Kushtetuese

³ Shih vendimet nr. 21, datë 01.10.2008; nr. 75, datë 19.04.2002 të Gjykatës Kushtetuese

Shkarkimi dhe pamundësia në ushtrimin e detyrave të Presidentit të Republikës

1. Jo më pak se një e katërta e të gjithë anëtarëve të Kuvendit mund të propozojë shkarkimin nga detyra të Presidentit të Republikës për shkaqet e parashikuara në nenin 90, pika 2, të Kushtetutës. Kërkesa duhet të paraqitet me shkrim te Kryetari i Kuvendit dhe të përmbajë në mënyrë të motivuar dhe konkrete shkeljen e rëndë të Kushtetutës ose kryerjen e një krimi të rëndë. Me paraqitjen e propozimit, Kryetari i Kuvendit vë menjëherë në dijeni Kuvendin dhe Presidentin e Republikës.
2. Kryetari i Kuvendit ia përcjell kërkesën dhe dokumentet shoqëruese të saj Komisionit për Çështjet Ligjore dhe Administratën Publike, i cili brenda 15 ditëve i paraqet Kuvendit raportin dhe propozimin e tij për ngritjen ose mosngritjen e një komisioni hetimor. Në rast se kërkohet nga Presidenti i Republikës për t'u shprehur në Komision, Komisioni është i detyruar ta dëgjojë atë, duke i lënë një kohë të mjaftueshme për përgatitjen e mbrojtjes dhe dhënien e sqarimeve.
3. Kuvendi zhvillon debat në seancë plenare jo më vonë se 7 ditë nga data e paraqitjes së raportit të Komisionit për Çështjet Ligjore dhe Administratën Publike dhe në përputhje me kohën e përcaktuar nga Konferenca e Kryetarëve, sipas nenit 48 të kësaj Rregulloreje. Në rast se Kuvendi rrëzon nëpërmjet votimit raportin dhe propozimin e paraqitur, procedura për shkarkimin e Presidentit të Republikës ndërpritet. Kuvendi për të njëjtin motiv nuk mund të vendosë përsëri edhe nëse kërkesa paraqitet nga një grup tjetër deputetësh. Në rast se Kuvendi pranon nëpërmjet votimit raportin dhe propozimin e Komisionit për Çështjet Ligjore dhe Administratën Publike, ngre brenda 2 ditëve një komision hetimor për këtë çështje. Komisioni hetimor është i detyruar të thërrasë dhe të dëgjojë mendimin e Presidentit të Republikës në lidhje me propozimin e paraqitur. Në përfundim të hetimit, komisioni hetimor duhet t'i paraqesë Kuvendit në mënyrë të arsyetuar nëse ekzistojnë shkaqet për shkarkimin e Presidentit të Republikës.
4. Kuvendi shqyrton raportin e komisionit hetimor në një seancë të veçantë brenda 20 ditëve nga paraqitja e tij. Konferenca e Kryetarëve përcakton datën e votimit në Kuvend të kërkesës për shkarkim të Presidentit të Republikës dhe kohën e debatit, sipas nenit 48 të kësaj Rregulloreje. Në rast se kërkohet nga Presidenti i Republikës për t'u dëgjuar në seancë plenare, Kuvendi është i detyruar ta dëgjojë atë. Kuvendi vendos për shkarkimin e Presidentit të Republikës me jo më pak se dy të tretat e të gjithë anëtarëve të tij dhe me votim të fshehtë. Vendimi i Kuvendit për shkarkimin e Presidentit të Republikës i dërgohet Gjykatës Kushtetuese nga Kryetari i Kuvendit brenda 5 ditëve nga marrja e tij.
5. Në rast se kërkohet shpallja e pamundësisë për të ushtruar detyrën e Presidentit të Republikës, komisioni hetimor cakton jo më pak se 5 mjekë, specialistë në fushën përkatëse mjekësore, për t'u shprehur për gjendjen shëndetësore të Presidentit të Republikës. Kuvendi me dy të tretat e të gjithë anëtarëve vendos dërgimin e çështjes në

Gjykatën Kushtetuese, e cila vërteton përfundimisht faktin e pamundësisë. Në rast të vërtetimit të pamundësisë, vendi i Presidentit mbetet vakant dhe zgjedhja e Presidentit të ri fillon brenda 10 ditëve nga data e vërtetimit të pamundësisë.

Sic edhe Gjykata Kushtetuese në jurisprudencën e saj ka përcaktuar, në rastin konkret jemi përpara funksionit kushtetues të Kuvendit për kontroll parlamentar. Për këtë shkak, Kushtetuta ka përcaktuar të njëjtin subjekt kushtetues që inicion procedurën e kontrollit parlamentar, ndërkohë që Rregullorja e Kuvendit ka ruajtur të njëjtat standarde/faza për realizimin e tij.

Për pasojë, si për çdo kërkesë që synon ngritjen e një Komisioni Hetimor, faza e parë është ajo e veriimit të kërkesave formalo-juridike të kërkesës së paraqitur. Ndërsa për Komisionet Hetimore klasike, ligji i posacëm parashikon që ky proces në këtë fazë bëhet nga Konferenca e Kryetare, në rastin e këtij Komisioni Hetimor që lidhet me veprimtarinë e një organi të rëndësishëm kushtetues, Rregullorja ia ka ngarkuar Komisionit përgjegjës për Çështjet Ligjore. Ky Komision verifikon vetëm kërkesat juridiko- formale, siç janë numri i anëtarëve nënshkrues, ekzistenca e dokumentacionit dhe provave që mbështesin kërkesën e paraqitur, verifikon nëse dokumentacioni është i vërtetë, si dhe verifikon nëse kërkesa plotëson kriteret kushtetuese – që shkrimi të jetë kërkuar për një shkelje që kërkuesi e evidenton si “shkelje të rëndë të Kushtetutës.

Komisioni përgjegjës për çështjet ligjore nuk i hyn themelit të çështjes dhe as hetimit nëse shkelja ka ndodhur dhe nëse ajo është e rëndë, për shkak se kjo është një kompetencë e një tjetër organi të Kuvendit - Komisionit Hetimor, që hyn në veprim pas verifikimit juridiko-formal të kërkesës që bën Komisioni përgjegjës për çështjet ligjore.

Komisioni për Çështjet Ligjore, Administratën Publike dhe të Drejtat e Njeriut, në cilësinë e komisionit përgjegjës, shqyrton kërkesën e deputetëve nismëtarë për fillimin e procedurës për shkarkimin e Presidentit, si dhe pasi vlerëson se kërkesa e jo më pak se 1/4 së deputetëve: i) plotëson kriteret formale procedurale, në përputhje me dispozitat kushtetuese dhe ligjore në fuqi, dhe vjen në përputhje me nenin 90/2 të Kushtetutës dhe nenin 112 të Rregullores së Kuvendit; ii) nga pikëpamja substanciale kërkesa përmban shkaqe kushtetuese për të cilat kërkohet shkarkimi që kërkuesi i ka klasifikuar si “shkelje e rëndë e Kushtetutës” për të legjitimuar ngritjen e një komisioni hetimor parlamentar; atëherë Komisioni është i detyruar, që duke respektuar të drejtën kushtetuese të pakicës parlamentare për kontroll hetimor parlamentar, t'i propozojë Kuvendit ngritjen e një komisioni hetimor për verifikimin e shkeljeve të rënda të Kushtetutës, që pretendohet se janë kryer nga Presidenti i Republikës.

Ky është edhe qëndrimi që vetë Kuvendi i Shqipërisë ka mbajtur në vendimin nr. 55/2021 të tij, mbi rolin dhe përgjegjësinë e Komisionit përgjegjës për çështjet ligjore në këtë fazë të procesit. Ky qëndrim është i drejtë dhe në përputhje me Kushtetutën, sepse e kundërta do të

përbënte një mohim të të drejtës së subjektit kushtetues ¼ e deputetëve për të kërkuar kontroll parlamentar.

Dëshirojmë të sjellim në vëmendjen tuaj se Gjykata Kushtetuese e cilëson si “kompetencë kushtetuese” të drejtën e pakicës parlamentare për ngritjen e komisionit hetimor parlamentar. Duke e veshur një të katërtën e deputetëve me këtë pushtet, Kushtetuta “...institucionalizon një lloj tjetër autoriteti kushtetues, që njihet si pushteti i pakicës parlamentare”, që realizohet “...në mënyrë të pavarur...” dhe që është “...i pakufizuar nga vullneti i shumicës”. E drejta e kontrollit hetimor i është njohur pakicës parlamentare, e cila duke i pasur të kufizuara mjetet në dispozicion, mund ta shndërrojë atë në një instrument të fuqishëm kushtetues.

Ushtrimi normal i veprimtarisë së Kuvendit kërkon ekzistencën e elementeve të domosdoshëm që kanë të bëjnë me krijimin e kushteve për respektimin e ligjeve nga të gjitha organet e tjera të pushtetit publik dhe shtetasit, si dhe pajisjen e tij me mjetet e përshtatshme për realizimin e kontrollit mbi mënyrën e zbatimit të ligjeve dhe mbrojtjen e interesit publik. Komisionet hetimore që ngrihen për këtë qëllim, janë një mjet që i shërben pikërisht ushtrimit të kontrollit parlamentar. Ato janë instrument i rëndësishëm i parlamentit për mbledhjen e informacionit për çështje të vecanta, me qëllim arritjen e përfundimeve të caktuara – nëse ekzistojnë apo jo shkaqet për shkarkimin e Presidentit, që veprojnë vetëm brenda hapësirës kontrolluese të parlamentit e të lidhura në mënyrë funksionale me pushtetin e ligjvënësit. Në këtë rast, gjatë fazës së dytë të këtij procesi, që kryehet nga Komisioni Hetimor i ngritur për këtë qëllim, hetohen shkaqet që kanë detyruar kërkuesin të kërkojë shkarkimin e Presidentit të Republikës, me qëllim arritjen e konkluzionit nëse jemi apo jo përpara atyre shkaqeve kushtetuese.

III. PËRGJEGJËSIA KUSHTETUESE E PRESIDENTIT TË REPUBLIKËS NË 7 EPISODET/SHKELJET E DOKUMENTUARA

Neni 90 i Kushtetutës parashikon: “*Presidenti i Republikës nuk ka përgjegjësi për aktet e kryera në ushtrim të detyrës së tij. 2. Presidenti i Republikës mund të shkarkohet për shkelje të rëndë të Kushtetutës dhe për kryerjen e një krimi të rëndë. Propozimi për shkarkimin e Presidentit në këto raste mund të bëhet nga jo më pak se një e katërta e anëtarëve të Kuvendit dhe duhet të mbështetet nga jo më pak se dy të tretat e të gjithë anëtarëve të tij. 3. Vendimi i Kuvendit i dërgohet Gjykatës Kushtetuese, e cila, kur vërteton fajësinë e Presidentit të Republikës, deklaron shkarkimin e tij nga detyra.*”.

Fillimisht vlerësojmë të domosdoshme të analizojmë kuptimin e përmbajtjes së nenit 90 të Kushtetutës, duke u ndalur te përgjegjësia e Presidentit, qëllimi i procesit të shkarkimit dhe shkelja e rëndë e Kushtetutës. Sipas Kushtetutës, aktet e kryera në ushtrim të detyrës prej Presidentit (neni 90, pika 1, i Kushtetutës), përfshijnë çdo shfaqje vullneti prej tij në ushtrimin e veprimtarisë për përmbushjen e kompetencave, që, si rregull, bëhet duke nxjerrë dekrete, por

edhe në forma të tjera, siç mund të jenë mesazhet drejtuar Kuvendit, kërkimi i mendimit dhe të dhënave me shkrim nga institucionet shtetërore, vënia në lëvizje e gjykimit kushtetues ose drejtimi i Forcave të Armatosura.

Neni 90, pika 1, i Kushtetutës përcakton se Presidenti nuk mban përgjegjësi për aktet e kryera në ushtrimin e detyrës. Dhënia e këtij imuniteti Kryetarit të Shtetit ka për qëllim që, nga njëra anë, të theksohet dinjiteti, pesha dhe rëndësia e funksionit publik dhe, nga ana tjetër, t'i krijohen mundësitë për të përmbushur me kurajon e duhur detyrën e tij. Në këtë pikëpamje, bëhet fjalë për mbrojtjen që Kushtetuta i ka dhënë Presidentit, masa e së cilës përcaktohet në katër drejtime: mbrojtja ofrohet për individin që ushtron detyrën e Presidentit (*ratione personae*); kjo mbrojtje shtrihet përgjatë kohës së ushtrimit të detyrës, që nënkupton se përfundon kur mbaron mandati i Presidentit, por vepron pa afat për çdo akt të kryer në detyrë (*ratione temporis*); mbrojtja i ofrohet në çdo vend, brenda ose jashtë zyrës së tij, kur bëhet fjalë për akte presidenciale, sikundër kjo mbrojtje nuk ekziston as në zyrën e tij nëse Presidenti kryen akte që nuk kanë lidhje me detyrën e tij (*ratione loci*); kjo mbrojtje mbulon vetëm aktet që Presidenti kryen në ushtrim të detyrës, që përfshin çdo akt për përmbushjen e kompetencave të dhëna nga Kushtetuta dhe ligji (*ratione materiae*).

Mirëpo, parashikimi kushtetues i mosmbajtjes përgjegjësi për aktet e kryera në ushtrim të detyrës nuk është absolut. Ai mund të kufizohet në rrethana të veçanta, të përcaktuara në mënyrë të shprehur nga pika 2 e nenit 90 të Kushtetutës, që janë *shkelja e rëndë* e Kushtetutës ose *kryerja e një krimi të rëndë*. Thënë ndryshe, përgjegjësia kushtetuese e Presidentit, pavarësisht nëse aktet janë kryer ose jo në ushtrim të detyrës, është rast përjashtimor, i cili rrjedh nga parimi i shtetit të së drejtës dhe ai i ndarjes dhe balancimit të pushteteve.

Në jurisprudencën kushtetuese⁴ është pohuar se parashikimi i përgjegjësisë për Presidentin si Kryetar i Shtetit, e diktuar për arsye të veçanta, tregon rëndësinë që ka detyra e respektimit të Kushtetutës dhe vendin që zë në një shtet demokratik ruajtja dhe mbrojtja e saj. Kjo përgjegjësi vepron ndaj të gjithëve dhe, sidomos, ndaj atyre që janë të ngarkuar me funksione të rëndësishme shtetërore⁵.

Edhe nga diskutimet e hartuesve të Kushtetutës⁶ evidentohet se ata janë kujdesur që ajo të parashikojë ruajtjen e raportit të duhur midis paprekshmërisë së Presidentit dhe përgjegjësisë së tij. Sipas tyre, Presidenti në një republikë parlamentare, si rregull, është i imunizuar në një mënyrë të tillë që e përjashton atë nga përgjegjësia. Ndonëse mbrojtja që i jepet nga Kushtetuta është e fuqishme, pasi shkarkimi ose vënia e tij nën akuzë kërkon një shumicë prej 2/3-ve të të gjithë anëtarëve të Parlamentit dhe, më tej, vendimi përkatës i shkarkimit i përcillet për

⁴ Shih vendimin nr. 1, datë 16.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese

⁵ Shih vendimin nr. 2, datë 14.02.1996 të Gjykatës Kushtetuese

⁶ Shih Debatën Kushtetuese, Vëllimi II, faqet 156 dhe 317

shqyrtim Gjykatës Kushtetuese, ajo nuk e bën të paprekshëm. Në këtë kuptim, edhe Presidenti duhet të përgjigjet për pasojat që mund të vijnë nga aktet e tij.

Ndërtimi i shtetit të së drejtës, demokratik e social, që garanton të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, është përcaktuar si aspiratë dhe vendosmëri e sovranit që në Preambulën e Kushtetutës dhe përçohet në tërësinë e dispozitave kushtetuese, ku përfshihen edhe ato që përcaktojnë rolin dhe funksionin e Presidentit. Në një shtet të së drejtës, Presidenti, si edhe organet e tjera, ka detyrimin të veprojë për atë që lejohet Kushtetuta dhe ligji, duke mos i tejkaluar kufijtë e përcaktuar prej tyre⁷. Parimi i shtetit të së drejtës, i sanksionuar në nenin 4 të Kushtetutës, ndërvepron edhe me parimin e ndarjes dhe balancimit të pushteteve, të përcaktuar nga neni 7 i Kushtetutës, duke diktuar kufizimin dhe kontrollin e pushteteve, përfshirë funksionarët që i ushtrojnë ato, që do të thotë se asnjë prej tyre nuk mund të jetë i pakontrollueshëm.

Duke qenë se Kushtetuta e ka veshur Presidentin me kompetenca të gjera, atëherë ai, si çdo funksionar tjetër, duhet të mbajë përgjegjësi në rast se përbën kërcënim për shtetin e së drejtës dhe rendin kushtetues, sic dokumentohet me prova dhe dispozita konkrete kushtetuese të shkelura në të paktën 7 episode që do të detajohen më poshtë.

Siç ka theksuar edhe Gjykata Kushtetuese⁸, çdo organ kushtetues dhe pjesë përbërëse të tij kanë detyrimin t'i nënshtrohen Kushtetutës dhe ligjeve të vendit. Nga ky rregull rrjedh, gjithashtu, detyrimi që të gjitha organet gjatë ushtrimit të detyrës duhet të mbajnë përgjegjësinë që u takon në çdo aspekt të veprimtarisë së tyre dhe, në këtë kuptim, kushdo që ushtron një funksion publik nuk është i përjashtuar nga përgjegjësia. Për të realizuar efektivisht këtë aspekt të zbatimit të parimeve të shtetit të së drejtës, kuadri normativ i një shteti parashikon edhe rastet ekstreme të përgjegjësisë, pra rastet kur funksionari mund të shkarkohet për shkak të mosushtrimit të përgjegjshëm të detyrës me të cilën është ngarkuar.

Qëllimi i nenit 90, pika 2, të Kushtetutës, që përcakton se Presidenti i nënshtrohet përgjegjësisë, është mbrojtja e kushtetutshmërisë, e cila ka epërsi mbi garancitë e dhëna atij. Duke analizuar përmbajtjen e nenit 90, pika 2, të Kushtetutës, ndonëse të dyja shkaqet e shkarkimit janë bashkuar me lidhëzën “dhe”, kjo nuk duhet interpretuar sikur *shkelja e rëndë* e Kushtetutës dhe *krimi i rëndë* duhet të verifikohen së bashku, pra që Presidenti shkarkohet kur ai kryen *shkelje të rëndë* bashkë me një *krim të rëndë* dhe as sikur këto dy hipoteza duhet të jenë shkak-pasojë të njëra-tjetrës. Një qëndrim i kundërt do të ngushtonte qëllimin e normës kushtetuese, duke e mbrojtur Kushtetutën vetëm kur ajo cenohet nga krimi i rëndë dhe duke e

⁷ Shih vendimet nr. 26, datë 25.05.2021; nr. 10, datë 26.02.2015; nr. 15, datë 15.04.2010 të Gjykatës Kushtetuese

⁸ Shih vendimin nr. 23, datë 24.04.2015 të Gjykatës Kushtetuese

kufizuar përgjegjësinë kushtetuese të Kryetarit të Shtetit vetëm për shkelje të natyrës penale, për rrjedhojë duke e barazuar përgjegjësinë e tij kushtetuese me atë penale.

Në fakt, **shkarkimi i Presidentit është proces kushtetues, që merr në mbrojtje Kushtetutën kur ai kryen me faj akte antikushtetuese**, të cilat materializohen në *shkelje të rëndë* të Kushtetutës ose *krim të rëndë*. Në këtë këndvështrim, **ky proces kushtetues ka si objekt verifikimin e fakteve që cilësohen akte antikushtetuese njëkohësisht me fajësinë kushtetuese të Presidentit** dhe kur vërtetohet kjo e fundit, atëherë procesi përfundon me shkarkimin e tij. Në rastin konkret bëhet fjalë për fajësinë si koncept kushtetues, që do të thotë se Presidenti i vetëdijshëm për rëndësinë e autoritetit shtetëror që mbart dhe të rolit përfaqësues që duhet të luajë, si dhe duke parashikuar dëmin që shkakton, kryen akt antikushtetues duke cenuar vlerat themelore, të cilat rendi kushtetues ka detyrë t'i mbrojtë.

Sistemi ynë juridik ka parashikuar se nga veprimet e kundërligjshme të Presidentit mund të cenohen jo vetëm marrëdhëniet kushtetuese, që i japin shkak procesit kushtetues të shkarkimit të tij sipas nenit 90, pika 2, por edhe marrëdhënie të tjera juridike që mbrojnë rendin juridiko-kushtetues, që i japin shkak ngritjes së akuzës penale kundër Presidentit, për të cilën organizohet procesi penal nga prokuroria dhe gjykata e posaçme, sipas neneve 135, pika 2 dhe 148, pika 4, të Kushtetutës.

Mirëpo në këtë kërkesë, Kuvendi dhe më pas Gjykata Kushtetuese ftohen të vendosin vetëm për përgjegjësinë kushtetuese të Presidentit. Efekti i një procedure të tillë sipas nenit 90 të Kushtetutës, shkarkimi nga detyra, është një sanksion kushtetues i posaçëm, pra nuk është zbatimi i një përgjegjësie penale. Për rrjedhojë, shkelja e rëndë e Kushtetutës dhe kryerja e krimin të rëndë nuk janë shkaqe të ndërrarura nga njëra-tjetra, ato nuk barazohen me njëra-tjetrën dhe secila prej tyre përbën bazë të mjaftueshme për përgjegjësinë kushtetuese të Presidentit. Renditja e tyre në tekstin e nenit 90, pika 2, me lidhëzën “dhe” është tregues i rëndësisë së njëjtë që secili shkak mbart për përgjegjësinë kushtetuese të Kryetarit të Shtetit, në kuptimin e vlerës kushtetuese që cenohet nga secili prej tyre.

Norma kushtetuese nga pikëpamja gjuhësore përdor njëjës *shkelje e rëndë*, që do të thotë se mjafton një akt i vetëm që cenon Kushtetutën për t'i dhënë shkas fillimit të procedurës kushtetuese të shkarkimit. Nga ana tjetër, përdorimi i numrit njëjës nuk përjashton kryerjen njëkohësisht të disa shkeljeve, ku secila prej tyre të jetë e tillë që të konsiderohet njëloj “e rëndë”, prandaj mjafton edhe një shkelje e vetme e Kushtetutës për të legjitimuar fillimin e procedurave të shkarkimit. Shkalla e shkeljes nuk ka të bëjë me shpeshtësinë e kryerjes ose karakterin vazhdueshëm të saj, pasi mjafton edhe vetëm një veprim ose mosveprim që të justifikojë zhvillimin e procedurës kushtetuese të shkarkimit. Në rastin konkret, jemi përpara fakteve dhe provave që dëshmojnë shkeljen në të paktën 7 herë të Kushtetutës nga ana e Presidentit Bajram Begaj.

Në jurisprudencën e deritanishme të Gjykatës Kushtetuese⁹ është interpretuar koncepti *shkelje e rëndë* në kontekstin e neneve 128, 140 dhe 149, pika 2, të Kushtetutës, sipas të cilës bëhet fjalë për veprime ose mosveprime, që analizohen në bazë të rrethanave të kryerjes së tyre, momentit subjektiv, si dhe dëmeve që i sjellin shoqërisë e shtetit, dhe që janë të asaj natyre që e bëjnë të pamundur kryerjen e mëtejshme të funksioneve kushtetuese nga këto subjekte. Këto shkelje marrin karakterin e rëndë të tyre lidhur ngushtë me rëndësinë e ligjit të shkelur, pasojat e ardhura ose që mund të vinin nga shkelja, frekuencën e shkeljes, kohëvazhdimin e pasojave dhe të vështirësive për riparimin e tyre, si dhe qëndrimin subjektiv që mban autori i shkeljes kundrejt saj dhe pasojës së ardhur.

Neni 90, pika 2, i Kushtetutës nuk e vendos “shkeljen e rëndë të Kushtetutës” në kontekstin e diskreditimit të figurës dhe pozitës së funksionarit kushtetues dhe as në kontekstin e shkeljeve etiko-profesionale, por ashtu siç u theksua e barazon për nga rëndësia me krimin e rëndë. Ky parashikim kushtetues nuk është rastësor, ai lidhet jo vetëm me faktin se republika, ka vetëm një president që kryen këtë funksion kushtetues, por, mbi të gjitha, lidhet me faktin se përgjegjësia kushtetuese dhe shkarkimi i Presidentit synon mbrojtjen e Kushtetutës dhe të vlerave themelore të saj.

Në këtë kontekst, *shkelja e rëndë* përmbledh vetëm *aktet e rënda*, në kuptimin e gjerë që ky koncept ka në teorinë dhe praktikën e së drejtës. Nga pikëpamja juridike, një akt cilësohet i rëndë kur cenon një normë, e cila ka për objekt mbrojtjen e marrëdhënieve juridike të rëndësishme. Në shtesë të këtij elementi, akti është i rëndë edhe në raport me pasojën që ka ardhur ose mund të vijë prej tij, si dhe me momentin subjektiv që lidhet me qëndrimin që mban Presidenti, në veçanti qëllimin që ai ka ndjekur.

Duhet theksuar se **aktet që përbëjnë shkelje të rëndë të Kushtetutës mund të jenë veprime, përfshirë akte vendimmarrëse, që shkelin detyrimet në formë ndalimi në Kushtetutë, pra nëpërmjet ushtrimit të kompetencës në kundërshtim me normën kushtetuese. Po ashtu, aktet që përbëjnë shkelje të rëndë të Kushtetutës mund të jenë edhe mosveprime, si mund të jenë rastet kur Presidenti nuk merr vendime ose nuk kryen veprime konkrete, ndonëse ka detyrimin kushtetues për të vepruar.** Për rrjedhojë, shkelja e rëndë konsiderohet njësoj e kryer, si nga veprimi, ashtu dhe nga mosveprimi për ushtrimin e kompetencave në mënyrën që përcakton Kushtetuta.

Në thelb, këto lloj aktesh përbëjnë shkelje të rëndë, sepse me anë të tyre **pengohet funksionimi i organeve të pushtetit publik, shkelen ose cenohen të drejtat dhe liritë themelore të individëve, dëmtohet struktura e rendit kushtetues ose synohet ndryshimi i rendit**

⁹ Shih vendimet nr. 75, datë 19.04.2002 dhe nr. 1, datë 16.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese

kushtetues, si dhe çdo akt tjetër i kësaj natyre me efekte të ngjashme të dëmshme ndaj Kushtetutës dhe vlerave që ajo sanksionon. Në këtë kuptim bëhet fjalë për akte të cilat nuk janë thjesht jo në përputhje me Kushtetutën, por që haptazi bien ndesh me të, pra për akte antikushtetuese që vënë në dyshim rregullsinë e rendit kushtetues dhe për këtë shkak ato cilësohen *shkelje e rëndë e Kushtetutës* ose *krim i rëndë*, me pasojë përgjegjësinë kushtetuese të Presidentit.

Në kontekstin e *shkeljes së rëndë të Kushtetutës*, aktet e Presidentit që përbëjnë motivin e paraqitjes së kësaj kërkesë për shkarkim janë reale, pra konkrete dhe jo hipotetike, dhe në atë masë që diktojnë shkarkimin e tij nga detyra, me qëllim rivendosjen e rendit kushtetues dhe rikthimin e besimit publik te Kushtetuta dhe institucioni i Presidentit.

Veprimet ose moveprimet e Presidentit të Republikës që janë shkak i inicimit të kësaj procedure shkarkimi plotësojnë të gjitha kriteret kushtetuese kumulative që nevojiten për të arritur në përfundimin që faktet që i ngarkohen Presidentit përbëjnë shkelje të rënda të Kushtetutës, që passjellë shkarkimin nga detyra.

Së pari (kriteri 1), të gjitha aktet e Presidentit të Republikës të dokumentuara në 7 episodet që do të detajohen më poshtë, **kanë cënuar marrëdhënie, vlera apo çështje që mbrohet në mënyrë të shprehur nga Kushtetuta**. Në këtë kërkesë identifikohen dispozitat kushtetuese të shkelura nga veprimet/mosveprimet e Presidentit, si dhe pesha/rëndësia që ato kanë në tërësinë e normave të Kushtetutës, në drejtim të përmbajtjes substanciale të këtyre dispozitave. Kërkesa parashtron se cili është akti i Presidentit dhe pse ai bie ndesh me Kushtetutën, duke evidentuar që Presidenti ka shkelur një rregull të përcaktuar në mënyrë eksplicite në një normë të Kushtetutës. Në përcaktimin e normave kushtetuese që ka shkelur Presidenti, ashtu sic jurisprudenca e Gjykatës Kushtetuese ka përcaktuar¹⁰, përfshihen jo vetëm ato dispozita që përcaktojnë rolin dhe funksionin e tij kushtetues dhe në mënyrë të shprehur kompetencat e tij të posaçme, por edhe dispozitat që rregullojnë organizimin dhe funksionimin e rendit kushtetues ose liritë dhe të drejtat themelore. Për pasojë, qartësisht shkeljet e kryera janë të nivelit kushtetues.

Së dyti (kriteri 2), të gjitha aktet e Presidentit të Republikës të dokumentuara në 7 episodet që do të detajohen më poshtë, **kanë sjellë pasoja duke dhënë efekte reale në jetën publike**. Këto shkelje kanë prekur thelbin e të drejtave dhe lirive të garantuara në Kushtetutë, rregullsinë e rendit kushtetues dhe, për rrjedhojë, kanë minuar besimin tek institucioni, duke sjellë pasoja domethënëse në atë masë që justifikojnë sanksionin kushtetues të shkarkimit të Presidentit. Presidenti, si zyrtari më i lartë i shtetit, ka detyrimin të garantojë Kushtetutën dhe të promovojë unitetin kombëtar, duke mbrojtur rendin kushtetues, paqen, stabilitetin,

¹⁰ Shih vendimin nr. 1, datë 16.02.2022 të Gjykatës Kushtetuese

mirëqenien e vendit dhe sovranitetin shtetëror. Të gjitha aktet që përbëjnë motivin e paraqitjes së kësaj kërkesë për shkarkim i referohen situatave të cenimit të Kushtetutës në mënyrë të dukshme dhe brutale, për rrjedhojë Presidenti Bajram Begaj, faktohet që është një president që shkel rëndë Kushtetutën dhe nuk mund të përfaqësojë më tej unitetin e popullit dhe as të jetë garant i mbrojtjes së kushtetutshmërisë.

Së treti (kriteri 3), të gjitha shkeljet e Presidentit të Republikës të dokumentuara në 7 episodet që do të detajohen më poshtë, **kanë natyrë të pakthyeshme, në kuptimin që dëmi kushtetues që është shkaktuar nga këto shkelje nuk mund të riparohet përveçse me shkarkimin e tij nga detyra.** Komisioni i Venecias¹¹, ka evidentuar se në këtë lloj procedure duhet vlerësuar “nëse shkarkimi do të ulte apo rriste tensionet dhe nëse, në analizë të fundit, do t’i shërbente ose do të pengonte kontrollin dhe balancimin e ndërsjellë” dhe “nëse ndjekja e opsionit të shkarkimit do t’i shërbente unitetit të popullit”. **Është e qartë se shkarkimi nga detyra i Presidentit Bajram Begaj i shërben uljes së tensioneve politike në vend, i shërben kontrollit dhe balancës së ndërsjellë mes pushteteve, si dhe i shërben forcimit të unitetit të popullit.** Procedura e shkarkimit synon mbrojtjen e Kushtetutës, sepse shkelja e rëndë e saj nga Presidenti Begaj ka dëmtuar rendin kushtetues në atë masë që tejkalon efektet në jetën publike nga shkarkimi i Presidentit, dhe se përfitimet e mbrojtjes së Kushtetutës kanë epërsi mbi humbjen që do të shkaktonte shkarkimi i tij. Në këtë rast shkarkimi nga detyra e Presidentit do të ishte shkarkimi i një personi, i cili, përmes veprimeve të tij, ekstreme dhe për rrjedhojë antikushtetuese, ka rrezikur dhe dhunuar vetë themelet e shtetit.

Së katërti (kriteri 4), të gjitha veprimet/mosveprimet e Presidentit të Republikës të dokumentuara në 7 episodet që do të detajohen më poshtë, **janë kryer me faj dhe vërtetohet qartësisht fajësia e Presidentit Begaj** për shkeljet e rënda, qëndrimi subjektiv që ai ka mbajtur ndaj shkeljes dhe pasojave të ardhur.

Më poshtë analiza e plotë e fakteve dhe shkaqeve konkrete që përbëjnë shkelje të rëndë të Kushtetutës nga ana e Presidentit Bajram Begaj:

1. SHKELJA 1: DEKRETIMI I ZGJEDHJEVE TË PJESËSHME PËR KRYETAR TË BASHKISË TIRANË MË 9 NËNTOR 2025

A. Natyra e Shkeljes:

(Veprim aktiv – Nxjerrja e një Dekreti: Akt vendimmarrës, që shkel detyrimet në formë ndalimi në Kushtetutë, pra nëpërmjet ushtrimit të kompetencës në kundërshtim me normën kushtetuese) - Në kundërshtim me nenet 4, 7, 13, 86, 92/gj, 94, 115, 124 dhe 131 të Kushtetutës

¹¹ Shih opinionin CDL-AD (2019) 019, paragrafët 81 dhe 93

dekreti zgjedhje të pjesëshme vendore në Bashkinë Tiranë, pa u krijuar nga pikëpamja kushtetuese vakanca, duke ndërhyrë në mënyrë brutale në autonominë e pushtetit vendor, të drejtat themelore të njëriut, kompetencat e organeve të tjera kushtetuese dhe duke tentuar të zhvesh Gjykatën Kushtetuese nga kompetenca që i njeh shprehimisht Kushtetuta.

B. Përmbushja e kriterëve kushtetuese për t'u konsideruar shkelje e rëndë e Kushtetutës:

KRITERET KUSHTETUESE			
KRITERI 1: Ka cënuar marrëdhënien, vlerat apo çështjet që mbrohet në mënyrë të shprehur nga nenet 4, 7, 13, 86, 92/gj, 94, 115, 124 dhe 131 Kushtetuta.	KRITERI 2: Ka sjellë pasoja duke dhënë efekte reale në jetën publike, që lidhen me cënimin e rolit të Presidentit si unifikues i popullit, i paanshëm politikisht, moderator i konflikteve politike apo mes pushteteve; konfuzionin tek zgjedhësit mbi datën konkrete të zgjedhjeve; cënimin e autoritetit të Gjykatës Kushtetuese dhe besimit të publikut tek vendimmarrjes e saj të detyrueshme; cënimin e autonomisë vendore dhe të drejtave individuale të njëriut; si dhe cënimin e rendit kushtetues në vend.	KRITERI 3: Dëmi kushtetues që është shkaktuar ka natyrë të paktheshme, për shkak se besimi i publikut tek neutraliteti politik i Presidentit nuk është më i plotë; ka shtuar tension të panevojshëm politik në vend duke kontribuar në përçarjen mes qytetarëve; ka dëmtuar unitetin e popullit; ka cënuar besimin e qytetarëve tek Gjykata Kushtetuese; ka shtuar konfuzionin tek qytetarët për datën e zgjedhjeve.	KRITERI 4: Shkelja është kryer me faj dhe më ndërgjegje të plotë, dhe Presidenti nuk ka shfaqur asnjë pendesë për aktin e rëndë të kryer.

C. Analiza e shkeljes së rëndë të Kushtetutës:

Erion Velaj, Kryetar i Bashksë së Tiranës, me kërkesë të SPAK dhe vendim të Gjyktës së Posacme kundër Korrupsionit, ndodhet nga muaji Shkurt 2025 nën masën “arrest me burg”, i dyshuar për disa vepra të rënda penale, përfshirë korrupsion dhe pastrim të parave. Sipas ligjit për vetqeverisjen vendore “mungesa për më shumë se 3 muaj në detyrë” përbën potencialisht shkelje të rëndë të ligjit në kuptim të pikës 1, neni 115 të Kushtetutës.

Sipas ligjit, në muajin Maj 2025, në përmbushje të afatit “3 muaj mungesë në detyrë”, këshilltarët e opozitës në Këshillin Bashkiak të Tiranës, kërkuan zyrtarisht nisjen e procedurës për t’i propozuar Këshillit të Ministrave “shkarkimin e tij nga detyra”. Partia Socialiste e Kryeministrit Edi Rama, që ka shumicën në Këshillin Bashkiak të Tiranës, refuzoi nisjen e procedurës së shkarkimit, me pretendimin se “mungesa më shumë se 3 muaj”, që të përbëjë shkelje të rëndë të ligjit, duhet të jetë pa shkaqe të ligjshme. Sipas Partisë Socialiste asokohe z. Velaj mungon për shkaqe të ligjshme.

Mirëpo, më 11 Shtator 2025, në Asamblenë e Përgjithshme të Partisë Socialiste¹², Kryeministri Edi Rama ndryshojë qëndrim duke deklaruar se Bashkia e Tiranës do të kalojë menjëherë në zgjedhje të parakohshme, duke shpallur kandidatin e ri për Kryetar Bashkie dhe urdhëroi Këshillin Bashkiak të Tiranës të dërgojë në Këshillin e Ministrave propozimin për shkarkim, për të njëjtin shkak që këshilltarët e opozitës e kishin propozuar me kohë por ishte refuzuar si “e paligjshme”.

Konkretisht, Kryetari i PS dhe njëkohësisht Kryeministri Edi Rama, do të shprehej si vijon:

“Vijmë tek **emergjenca e Tiranës**; Pas 7 muajsh Tirana nuk ka asnjë kryetar bashkie të votuar në krye të detyrës, sot **ne duhet të marrim vendim, një vendim politik, për t’i hapur rrugë zgjedhjeve për një kryetar të ri bashkie në Tiranë. Përfaqësuesit tanë në këshillin bashkiak duhet të vënë në lëvizje mekanizmi ligjor të shkarkimit të krye bashkiakut të zgjedhur**, pavarësisht dhe kjo duhet parë nga Parlamenti i ri, se kuadri ligjor lë për të dëshiruar për rastin kur kryetari i bashkisë nuk paraqitet në detyrë, jo se ai nuk do të paraqitet, por se është i penguar nga paraburgosja. Nuk është një propozim që unë e bëj me zemër të lehtë, prandaj i kuptoj të gjithë ata që mund të mos ndihen mirë nga marrja e një vendimi të tillë, por Tirana nuk mund të gdhiet dhe të ngryset pafundësisht si një trup pa kokë dhe qytetarët e **Tiranës nuk duhet të presin më as 7 ditë tjera, pa e ditur se ç’do të bëhet me drejtimin e Bashkisë së Tiranës**. Të dashurit e mi, unë kam shumë besim që për shumë arsye, të cilën mendoj se nuk ka nevojë t’ua shtroj një për një, sepse të gjithë e njohim, e çmojmë nga afërsia e punës me të, ose nga distanca, por gjithnjë me respekt për integritetin në kryerjen e çdo detyre, për profesionalizmin e spikatur dhe mbi të gjitha, pastaj për përkushtimin e veçantë ndaj shërbimit publik, luajalitetin ndaj kolegëve, kujdesin ndaj bashkëpunëtorëve dhe njerëzve të kësaj familje të madhe dhe për vëmendjen, pavarësisht nivelit dhe shtresës sociale ndaj çdo njeriu nëpër Shqipëri, që e kanë lidhur detyrat në tërë këto vite punë, që Ogerta Manastirliu është njeriu që i duhet sot Tiranës. Shqipëria ka nevojë për Tiranën si treni për lokomotivën dhe Tirana ka nevojë për Partinë Socialiste si lokomotiva për servisin e vet të vetëm. **Prandaj, Partia Socialiste nuk ka më as si pret, as ça pret për ta rivënë lokomotivën në lëvizje me ritmin e saj më të lartë, duke ngjitur në kabinën e drejtimit makinistin e duhur.**”.

Mbetet e paqartë arsye e ndryshimit të qëndrimit nga ana e Kryeministrit Edi Rama, por qartësisht motivi nuk lidhet me respektin ndaj ligjit, sepse propozimi për shkarkim vjen pas 7 muajve të mungesës në detyrë dhe jo “3 muajve” sic ligji parashikon. Nëse Kryeministri Edi

¹² Mbahet Asambleja Kombëtare e PS, kryetari Rama prezanton ekipin e katërt qeverisës - Partia Socialiste e Shqipërisë

Rama do të kishte si motiv respektin ndaj ligjit, “porosia e tij politike” do të ishte dhënë në ditën kur përmbushej afati “3 muaj mungesë në detyrë”, por kjo nuk ndodhi.

Me vendimin nr. 69, datë 23.09.2025, Këshilli Bashkiak i Tiranës miratoi propozimin drejtuar Këshillit të Ministrave për shkarkimin nga detyra të Kryetarit të Bashkisë Tiranë Erion Veliaj.

Me vendimin nr. 539, datë 25.9.2025 të Këshillit të Ministrave¹³ “*Për shkarkimin nga detyra të kryetarit të Bashkisë Tiranë, z. Erion Veliaj*”, Këshilli i Ministrave vendosi:

“Z. Erion Veliaj, kryetar i Bashkisë Tiranë, shkarkohet nga kjo detyrë, me propozimin e Këshillit Bashkiak Tiranë, miratuar me vendimin nr. 69, datë 23.9.2025”.

Në bazën ligjore të pjesës hyrëse të vendimit të Këshillit të Ministrave cuditërisht nuk ishte vendosur neni 115 i Kushtetutës, duke lënë të kuptohet që qëllimi antikushtetues i Qeverisë ishte që të shmangte kontrollin e kësaj vendimmarrje nga Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë. Në këtë mënyrë, Këshilli i Ministrave kërkonte të jepte mesazhin politik që shkarkimi nuk bazohej në nenin 115 të Kushtetutës dhe se duhet të shkohohej menjëherë në zgjedhje të parakohshme, pa pritur një shqyrtim të mundshëm nga Gjykata Kushtetuese. Përmes këtij qëndrimi, Kryeministri Edi Rama kërkonte të zhvishte Gjykatën Kushtetuese nga kompetenca e kontrollit të kushtetutshmërisë së vendimit të shkarkimit të Kryetarit të Bashkisë.

Neni 115 i Kushtetutës parshikon se:

“1. Organi i zgjedhur drejtpërdrejt i njësive qeverisëse vendore mund të shpërndahej ose të shkarkohet nga Këshilli i Ministrave për shkelje të rënda të Kushtetutës ose të ligjeve. 2. Organi i shpërndarë ose i shkarkuar mund të ankohet në Gjykatën Kushtetuese brenda 15 ditëve, dhe në këtë rast vendimi i Këshillit të Ministrave pezullohet. 3. Në rastin e mosushtrimit të së drejtës së ankimit brenda 15 ditëve, ose në rastin e lënies në fuqi të vendimit të Këshillit të Ministrave nga Gjykata Kushtetuese, Presidenti i Republikës cakton datën e zgjedhjeve në njësinë vendore përkatëse.”.

Menjëherë pas vendimit të Këshillit të Ministrave, më datë 29.9.2025 Kryetari i Bashkisë Tiranë Erion Veliaj, ankimojë në Gjykatën Kushtetuese vendimin e shkarkimit¹⁴. Në përputhje me pikën 2 të nenit 115 të Kushtetutës, Gjykata Kushtetuese më 30 Shtator 2025 njoftoi se kryetari i shkarkuar i Bashkisë Tiranë ka paraqitur brenda afatit ankim pranë Gjykatës Kushtetuese dhe kjo e fundit ka nisur procedurat e shqyrtimit të ankimit – regjistrimi i kërkesës

¹³ Qendra e Botimeve Zyrtare (Fletore Zyrtare nr. 173/2025)

¹⁴ Kërkesa ankimore Nr.28 (E) 2025, datë 29 Shtator 2025

ankimore është i barasvlefshëm me njoftimin publik. **Sipas Kushtetutës në rast të paraqitjes së ankimit, vendimi i Këshillit të Ministrave pezullohet.**

Mirëpo, qartësia e pikës 2 të nenit 115, nuk e pengoi Këshillin e Ministrave që të njoftojë Presidentin e Republikës më datë 30 Shtator 2025 për vakancën, duke i kërkuar dekretimin e datës së zgjedhjeve të parkohshme në Tiranë.

Presidenti i Republikës, në kundërshtim të hapur me pikën 3, të nenit 115 të Kushtetutës¹⁵, shpalli dekretin nr. 350, datë 1.10.2025¹⁶ për caktimin e datës 9.11.2025 për zhvillimin e zgjedhjeve për Kryetar të Bashkisë Tiranë. Presidenti i Republikës ndoqi në këtë mënyrë rrugën e paracaktuar nga Këshilli i Ministrave, duke injoruar parashikimet kushtetuese të nenit 115 të Kushtetutës dhe duke mos pritur shqyrtimin e ankimit dhe vendimmarrjen mbi shkarkimin e Kryetarit të Bashkisë nga Gjykata Kushtetuese. Në këtë mënyrë, ai tregojë munges paanshmërie dhe pavarësie në ushtrimin e detyrës së tij kushtetuese.

Në një sqarim publik¹⁷ që shoqëronte Dekretin për caktimin e zgjedhjeve për Bashkinë Tiranë, Presidenti i Republikës, ndër të tjera justifikoihej:

*“Për shkak të interesit të lartë publik, Institucioni i Presidentit të Republikës sqaron se për vakancën e krijuar në Tiranë, Presidenti shqyrtoi rregullshmërinë e procedurës së ndjekur, në këndvështrim të respektimit të pavarësisë dhe autoritetit propozues të këshillit bashkiak dhe konstatoi se deklarimi i vakancës është bërë në përfundim të një procesi konstatimi dhe verifikimi, të kryera sipas kompetencës nga Këshilli Bashkiak Tiranë dhe nga Këshilli i Ministrave. Në respekt të neutralitetit institucional, Presidenti i Republikës nuk shqyrton meritën e çështjes. Nga praktika dokumentare e çështjes rezulton, se Këshilli i Ministrave ka referuar tek kuadri ligjor, i cili përcakton se shkarkimi për “mosparaqitje në detyrë për një periudhë 3-mujore të pandërprerë” përbën rast të ndryshëm nga shkarkimi “për shkelje të rënda të Kushtetutës ose të ligjeve” që parashikon neni 115 i Kushtetutës, gjë që do të thotë se për VKM nr.539, datë 25.09.2025 **nuk zbatohet juridiksioni kushtetues për të drejtën e ankimit, por juridiksioni gjyqësor administrativ.***

Vendimi i Këshillit të Ministrave që shkarkon kryetarin e bashkisë “për shkelje të rënda të Kushtetutës ose të ligjeve” pezullohet, në rastin kur ndaj tij paraqitet ankim në

¹⁵ Neni 115 i Kushtetutës “3. Në rastin e mosushtrimit të së drejtës së ankimit brenda 15 ditëve, ose në rastin e lënies në fuqi të vendimit të Këshillit të Ministrave nga Gjykata Kushtetuese, Presidenti i Republikës cakton datën e zgjedhjeve në njësinë vendore përkatëse.”.

¹⁶ Presidenti Begaj Dekretin E Caktimit E Datës Së Zgjedhjeve Të Pjesshme Vendore Për Kryetar Bashkie, Për Disa Njësi Të Qeverisjes Vendore - Presidenti I Republikës Së Shqipërisë

¹⁷ Kushtetuta e pezullon shkarkimin e Veliajt, por Begaj shpall zgjedhjet në Tiranë: Duhej të ankohej në Gjykatën Administrative! Më 9 nëntor votim edhe në 5 bashki të tjera (DEKRETI) - Shqiptarja.com

Gjykatën Kushtetuese. Çdo vendim tjetër që shkarkon kryetarin e bashkisë për shkakun, se ky i fundit “dënohet për kryerjen e një veprë penale, me vendim të formës së prerë, nga gjykata” ose se “proponohet për shkarkim nga këshilli bashkiak përkatës për mosparaqitje në detyrë për një periudhë 3-mujore të pandërprerë”, përveçse ankimohej në Gjykatën Administrative (jo në Gjykatën Kushtetuese), pezullohet vetëm nëse pezullimi urdhërohet posaçërisht nga Gjykata Administrative. Sikurse rezulton nga dokumentacioni shoqërues i VKM-së, ky sqarim ligjor ka qenë në dispozicion të palës dhe të publikut që në datën 25.09.2025. Presidenti i Republikës konstaton se në periudhën nga data e miratimit të VKM-së nuk është regjistruar ankim në organin kompetent gjyqësor dhe nuk ka një vendim pezullimi nga ana e tij, ndërkohë që afati i Presidentit të Republikës për shpalljen e zgjedhjeve është vetëm 48 orë nga marrja e njoftimit.”.

Ky qëndrim i Presidentit nuk bazohet në Kushtetutë dhe në asnjë precedent të mëparshëm institucional. Ai është një qëndrim tërësisht në kundërshtim me nenin 115 të Kushtetutës, që ngarkon Presidentin të dekretoj zgjedhje vetëm “në rastin e mosushtimit të së drejtës së ankimit brenda 15 ditëve, ose në rastin e lënies në fuqi të vendimit të Këshillit të Ministrave nga Gjykata Kushtetuese”.

Për pasojë, Dekreti i Presidentit për caktimin e datës së zgjedhjeve në Bashkinë Tiranë është nxjerrë në një moment kur kompetenca kushtetuese e Presidentit nuk kishte lindur ende. Neni 115 i Kushtetutës nuk i jep Presidentit një kompetencë të përgjithshme dhe të pakushtëzuar për të shpallur zgjedhje sa herë që një organ vendor shkarkohet nga Këshilli i Ministrave; përkundrazi, ai e lidh këtë kompetencë në mënyrë të qartë dhe kumulative me dy rrethana: (i) mosushtimin e së drejtës së ankimit brenda afatit 15-ditor; ose (ii) lënien në fuqi të shkarkimit nga Gjykata Kushtetuese. Në mungesë të këtyre kushteve, kompetenca e Presidentit nuk mund të ushtrohet juridikisht. Ky pezullim është i menjëhershëm, absolut dhe i pavarur nga çdo vlerësim i mëvonshëm. Për rrjedhojë, vendi i Kryetarit të Bashkisë nuk mund të konsiderohet vakant dhe kompetenca e Presidentit për të shpallur zgjedhje nuk mund të ushtrohet.

Në fakt, ashtu sic konstitucionalistët më të shquar të vendit¹⁸ kanë sqaruar, shkarkimi i një të zgjedhuri dhe funksionari kushtetutes, sic është Kryetari i Bashkisë, shkakton shkarkimin dhe organi përgjegjës parashikohet vetëm në Kushtetutë. Ligjet përkatëse, në rastin konkret ligji për qeverisjen vendore, duhet të jetë në përputhje me Kushtetutën dhe vetëm të detajojë parshikimet kushtetuese, pa asnjë tejkalim.

¹⁸ Prof. Dr. Aurela Anastasi është akademike dhe lektore e të drejtës kushtetuese në Fakultetin e Drejtësisë në Universitetin e Tiranës, prej më shumë se 35 vite: <https://shqiptarja.com/lajm/dekreti-per-tirane-konstitucionalistja-aurela-anastasi-per-report-tv-ligji-nuk-mund-te-parashikoj-shkaqe-per-shkarkimin-qe-nuk-perbejne-shkelje-te-renda-te-kushtetutes-ose-te-ligjit>

Të gjithë funksionarët kushtetues, të zgjedhur apo emëruar, që kanë mandat të parshikuar nga Kushtetuta, i kanë në mënyrë shteruese po në Kushtetutë shkaqet e shkarkimit dhe ndërprerjes para kohe të mandatit¹⁹. Për rastin e Kryetarit të Bashkisë, Kushtetuta parashikon një mandat 4 vjeçar dhe neni 115 i Kushtetutës së Shqipërisë parashikon rastet se kur ky mandat mund të përfundojë me shkarkim përpara kohe. Kjo dispozitë e Kushtetutës është detajuar edhe në ligjin për vetqeverisjen vendore, i cili në çdo rast duhet të interpretohet në mënyrë paqtesse me Kushtetutën.

Ky dekret i Presidentit të Republikës ndër të tjera, jo vetëm vendos precedentin e rrezikshëm të shkarkimit të një të zgjedhuri pa iu nënshtuar kontrollit nga Gjykata Kushtetuese, por në vetvete ngushton edhe kompetencat e Gjykatës Kushtetuese dhe rolin e saj në rastet e shkarkimit të një të zgjedhuri vendor, të njohura shprehimisht në nenin 115 të Kushtetutës. Duke quajtur efektivisht në fuqi, një vendim të Këshillit të Ministrave që sipas Kushtetutës është pezullur, Presidenti i Republikës ka kryer një shkelje të rëndë kushtetuese dhe praktikisht ka futur në ngërc kushtetutes zgjedhjet e pjesëshme për Bashkinë Tiranë.

Për më tepër, Presidenti i Republikës ka marrë kompetencat e pushteteve të tjera, në rastin konkret të pushtetit gjyqësor, duke caktuar në mënyrë të gabuar se *“për vendimin e Këshillit të Ministrave nr.539, datë 25.09.2025 nuk zbatohet juridiksioni kushtetues për të drejtën e ankimit, por juridiksioni gjyqësor administrativ”*. Ky qëndrim i Presidentit nuk ka asnjë referencë në Kushtetutë, ligj apo jurisprudencë gjyqësore.

Presidenti i Republikës duke vepruar në këtë mënyrë ka marrë rolin e një autoriteti që përcakton kompetencën e gjykatave dhe raportet mes juridiksionit kushtetues dhe atij administrativ, duke vlerësuar në mënyrë të njëanshme se ankimi i Kryetarit të Bashkisë ndaj vendimit të shkarkimit nuk i përkiste Gjykatës Kushtetuese, por një gjykatë tjetër, dhe për këtë arsye ai vijon me caktimin e datës së zgjedhjeve. Kjo qasje është në kundërshtim flagrant me parimin e ndarjes së pushteteve. Kushtetuta nuk e ngarkon Presidentin me funksione interpretuese apo gjyqësore për të përcaktuar organin kompetent të shqyrtimit; ky rol i takon vetëm Gjykatës Kushtetuese. Për pasojë, Presidenti në kundërshtim me nenin 94 të Kushtetutës ka ushtruar një kompetencë që nuk e ka.

Akti i Presidentit të Republikës, i paprecedentë në 35 vite, vjen në vijim të tentativës që bëri 2 vitet e fundit Kuvendi i Shqipërisë për të zhveshur Gjykatën Kushtetuese nga kompetenca e shqyrtimit të papajtushmërisë së mandatit të deputetit, ndërkohë që tanimë Gjykata Kushtetuese, sipas bashkëveprimit Këshilli i Ministrave – President i Republikës, po zhvishet edhe nga kompetenca për të shqyrtuar përfundimin e mandatit të Kryetarit të Bashkisë.

¹⁹ Deputetët, të gjitha institucionet e drejtësisë, Avokati i Popullit, Kontrolli i Lartë i Shtetit, etj.

Në një shoqëri demokratike, Presidenti i Republikës, si garant i Kushtetutës, duhet të jetë promotor i respektimit të përpiktë të saj dhe të shërbejë si balancues për të frenuar pushtetet e tjera në shkeljen e Kushtetutës. Mirëpo, fatkeqësisht Presidenti i Republikës z. Bajram Begaj përmes aktit të mësipërm u kthyer në certifikuesin e cdo shkeljeje të Kushtetutës që kryen pushteti ekzekutiv apo mazhoranca parlamentare, duke shfaqur hapur nënshtrimin e tij ndaj Kryeministrit Edi Rama dhe duke zbatuar porosinë e tij politike në Asamblenë e Përgjithshme të PS të datës 11 Shtator 2025 se “*Partia Socialiste nuk ka më as si pret, as ça pret*”.

Dekreti i Presidentit të Republikës nr. 350, datë 1.10.2025 “Për caktimin e datës së zgjedhjeve të pjesshme vendore për Kryetar Bashkie, për disa njësi të qeverisjes vendore”, për pjesën që cakton datën e zgjedhjeve vendore në Bashkinë Tiranë, është një akt i dalë në shkelje të garancive kushtetuese që një funksionar kushtetues i gëzon si i zgjedhur vendor në procedurat e shkarkimit, një ndër të cilat është garancia kushtetuese e parashikuar në paragrafin 2 dhe 3 të nenit 115 të Kushtetutës, sipas të cilave në rast se Kryetari Bashkisë ndaj të cilit është marrë një vendim shkarkimi, e ankimon vendimin e shkarkimit brenda 15 ditësh në Gjykatën Kushtetuese, vendimi për shkarkimin pezullohet dhe Presidenti i Republikës mund ta caktojë datën e zgjedhjeve në njësinë vendore përkatëse vetëm në rastin e mosushtimit të së drejtës së ankimit brenda 15 ditëve, ose në rastin e lënies në fuqi të vendimit të Këshillit të Ministrave nga Gjykata Kushtetuese. Presidenti i Republikës, përmes këtij dekreti që cakton datën e zgjedhjeve ka cenuar garancinë kushtetuese që i zgjedhur vendor, gëzonte në rast shkarkimi, në përputhje me parimin e autonomisë vendore që sanksionohet në nenin 13 të Kushtetutës.

Dekreti i Presidentit që cakton datën e zgjedhjeve në një bashki ku vendimi i shkarkimit është pezulluar në bazë të nenit 115/2 të Kushtetutës, përbën një ndërhyrje të drejtpërdrejtë në autonominë kushtetuese të qeverisjes vendore, si dhe në integritetin e mandatit të një organi të zgjedhur drejtpërdrejt nga qytetarët me votë demokratike, si shprehje e ushtrimit të sovranitetit qytetar. Autonomia vendore, siç garantohet në nenin 13 të Kushtetutës dhe në aktet ndërkombëtare për vetëqeverisjen vendore, nuk është një atribut abstrakt, por realizohet konkretisht përmes përfaqësimit legjitim që ka një individ i zgjedhur me votë të drejtpërdrejtë për të ushtruar funksione publike në nivel vendor. Në këtë kuptim, Kryetari i Bashkisë nuk është thjesht një funksionar që mban një post administrativ; ai është shprehja institucionale e sovranitetit qytetar dhe mishërim i drejtpërdrejtë i demokracisë përfaqësuese. Për këto arsye, mandati i tij gëzon mbrojtje të posaçme kushtetuese përballë ndërhyrjeve të parakohshme të pushtetit qendror.

Presidenti nuk mund të caktonte datën e zgjedhjeve, për sa kohë Gjykata Kushtetuese nuk kishte shqyrtuar ende kërkesën dhe nuk kishte vendosur lënien në fuqi të vendimit të Këshillit të Ministrave për shkarkimin e kërkuarit nga funksioni i Kryetarit të Bashkisë. Neni 115 i Kushtetutës sanksionon pezullimin *ipso jure* të efektit të shkarkimit deri në vendimin të Gjykatës Kushtetuese, si një garanci materiale dhe procedurale për vazhdimësinë e

përfaqësimit vendor dhe për të ndaluar çdo ndërhyrje të njëanshme të pushtetit ekzekutiv (Këshillit të Ministrave) që do të zëvendësonte një mandat ende të papërfunduar. Neni 115 i Kushtetutës, ka vendosur një barrierë kushtetuese absolute ndaj çdo akti që paracakton zhvillimin e zgjedhjeve vendore në njësinë përkatëse. Presidenti ka vepruar sikur kjo garanci të mos ekzistonte, duke e injoruar atë dhe duke e trajtuar shkarkimin si të përfunduar në një moment kur ai ishte pezulluar *ipso jure* nga vetë norma kushtetuese.

Dekreti i Presidentit, që synon të prodhojë pasoja juridike sikur mandati ka marrë fund para shprehjes të Gjykatës Kushtetuese, krijon një gjendje fakti të kryer që zbraz mandatin nga substanca e tij kushtetuese, duke cenuar *ipso facto* të drejtën e qytetarëve për të qenë të përfaqësuar nga zgjedhja e bërë përmes zgjedhjeve.

Ky veprim i Presidentit të Republikës përbën një ndërhyrje të drejtpërdrejtë në garancitë kushtetuese të një të zgjedhuri vendor, duke cenuar njëkohësisht: (i) të drejtën themelore për të mos u shkarkuar arbitrarisht dhe për t'iu garantuar një shqyrtim i plotë nga Gjykata Kushtetuese përpara se shkarkimi të prodhojë pasoja të pakthyeshme; dhe (ii) të drejtën për të mos ndërprerë një mandat të prodhuar nga sovraniteti i qytetarëve me një afat kushtetues 4 vjeçar, duke cenuar kështu edhe parimin kushtetues të “kontrollit dhe balancës”, i shprehur në këtë rast përmes respektimit të autonomisë vendore. Dekreti i Presidentit duke cenuar pa kontroll kushtetues garancitë e dhëna në nenin 13 dhe 115 të Kushtetutës, bien ndesh me vetë arkitekturën kushtetuese të balancës së pushteteve dhe të mbrojtjes së të drejtave të funksionarëve kushtetues, të cilat garantohen nga normat kushtetuese.

Mandati i Kryetarit të Bashkisë nuk është një privilegj personal, por një mandat kushtetues që buron nga sovrani, që nuk mund të çenohet pa vendimin përfundimtar të Gjykatës Kushtetuese. Prandaj, Dekreti i Presidentit që cenon drejtpërdrejt këtë garanci është akt antikushtetues, sepse godasin në themel vetë demokracinë përfaqësuese, mbi bazën e të cilës ngrihet dhe mbahet i gjithë sistemi ynë juridik. Ky dekret bien ndesh edhe me frymën dhe preambulën e Kushtetutës, që përcakton qartë se shteti shqiptar ndërtohet mbi parimet e demokracisë, të ndarjes e balancimit të pushteteve dhe të sovranitetit popullor. Cenimi i kësaj baze nuk është një shkelje formale, por një shkelje e rëndë e Kushtetutës dhe një deformim substancial i një shoqërie demokratike. Zëvendësimi i një të zgjedhuri vendor përmes zgjedhjeve të reja, përpara se Gjykata Kushtetuese të vendosë mbi vlefshmërinë e shkarkimit, e shndërron procedurën e shkarkimit në instrument politik, në kundërshtim me parimin e autonomisë vendore dhe me garancitë mbrojtëse të nenit 115, duke cenuar rendin kushtetues dhe demokracinë përfaqësuese.

Në thelb, Dekreti i Presidentit që shpall zgjedhjet pa konsumuar procedurën e kontrollit kushtetues, cenon natyrën substanciale të zgjedhjes demokratike dhe është, një akt i rëndë antikushtetues, pasi godet garancitë strukturore të shtetit të së drejtës, të demokracisë

përfaqësuese dhe të autonomisë vendore – vetë themelet e rendit kushtetues. Duke vepruar sikur vendimi i Këshillit të Ministrave ka hyrë në fuqi, duke shpallur vakancën dhe nxjerrë dekret për zgjedhje të reja, Presidenti ka uzurpuar atributet e Gjykatës Kushtetuese, duke vendosur pa e patur atë kompetencë, se kjo gjykatë nuk është kompetente. Asnjë organ i pushtetit, qoftë ky edhe Kreu i Shtetit, nuk mund të marrë vendime që bien ndesh me efektet që lindin *ipso jure* nga norma kushtetuese dhe që janë rezervuar për interpretim vetëm nga Gjykata Kushtetuese.

Në këto kushte, zbatimi i dekretit të Presidentit, përpara se Gjykata Kushtetuese të ketë vendosur mbi kushtetutshmërinë e shkarkimit, ka prodhuar pasoja të rënda, të parikthyeshme dhe me ndikim të gjerë, që prekin jo vetëm pozitën institucionale të një të zgjedhuri vendor, por interesat shtetërore, shoqërore dhe të qytetarëve. Përmes Dekretit të tij Presidenti arriti të cënojë integritetin e sistemit zgjedhor dhe të vendos në dyshim vetë legjitimitetin e zgjedhjeve.

Krijimi i një vakance të pavërtetuar dhe organizimi i një procesi zgjedhor mbi një bazë kushtetuese të kontestuar minon legjitimitetin e zgjedhjeve, shkakton konfuzion institucional dhe tek zgjedhësit, si dhe vendos Gjykatën Kushtetuese përballë një situatë *fakti të kryer*, duke e bërë të pamundur rikthimin e situatës që Kushtetuta kërkon të garantojë përmes pezullimit automatik. Edhe në eventualitetin e një vendimi shfuqizues të Gjykatës Kushtetuese ndaj vendimit të Këshillit të Ministrave për shkarkim, nuk do të mund të rivendoste gjendjen e mëparshme, pasi procesi zgjedhor do të kishte prodhuar pasoja të pakthyeshme, përfshirë zgjedhjen e një kryetari të ri. Për pasojë Presidenti ka injoruar autoritetin e Gjykatës Kushtetuese dhe të natyrës detyruese të vendimeve të saj.

Krijimin e pasojave të rënda nga Dekreti i Presidentit e pranon edhe Gjykata Kushtetuese, në Vendimin²⁰ e datës 9.10.2025 të Mbledhjes së Gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, për kërkesën për pezullimin e dekretit, ku në arsyetimin e pezullimit të këtij akti, shprehet se:

“Në vlerësimin e Mbledhjes së Gjyqtarëve zbatimi i dekretit të Presidentit për zhvillimin e zgjedhjeve vendore vetëm për Bashkinë e Tiranës, do të sillte pasoja të pariparueshme në drejtim të të drejtave të të zgjedhurit vendor (kërkuesit), për sa kohë çështja gjyqësore për shkarkimin e tij është ende në shqyrtim.”.

Për këtë arsye, Mbledhja e Gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, njëzëri, ka vendosur: “Pezullimin e dekretit të Presidentit të Republikës së Shqipërisë nr. 350, datë 1.10.2025 “Për caktimin e datës së zgjedhjeve të pjesshme vendore për kryetar bashkie,

²⁰ Qendra e Botimeve Zyrtare (Fletore Zyrtare nr. 184/2025)

për disa njësi të qeverisjes vendore” për pjesën që cakton datën e zgjedhjeve vendore në Bashkinë Tiranë.”.

Edhe justifikimit të pambështetur në Kushtetutë të Presidentit të Republikës, se: “*Për VKM nr. 539, datë 25.09.2025 nuk zbatohet juridiksioni kushtetues për të drejtën e ankimit, por juridiksioni gjyqësor administrativ*”, Gjykata Kushtetuese i ka dhënë përgjigje për shkak se ka njoftuar²¹ që Mbledhja e Gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese ka vendosur “*kalimin e çështjes për shqyrtim në seancë plenare publike*”. Kjo për faktin se në zbatim të neneve 31 dhe 31/a të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar, kalimi për shqyrtim në seancë plenare bëhet vetëm për rastet kur kërkesa hyn në kompetencën e Gjykatës Kushtetuese²².

Në përmbledhje të sa më sipër, rezulton se Presidenti i Republikës Bajram Begaj, ka kryer shkelje të rëndë të Kushtetutës, për shkak se:

- Ka ushtruar një kompetencë kushtetuese që nuk kishte lindur ende dhe që kishte pengesë kushtetuese për ta ushtruar në atë moment;
- Ka synuar të ngushtojë kompetencat e Gjykatës Kushtetuese dhe rolin e saj në rastet e shkarkimit të një të zgjedhuri vendor;
- Ka futur në ngërc kushtetues zgjedhjet e pjesëshme për Bashkinë e Tiranës, si dhe ka minuar legjitimitetin e tyre duke shkaktuar konfuzion tek zgjedhësit;
- Ka marrë kompetencat e sistemit gjyqësor, duke përcaktuar juridiksionin për të kundërshtuar një vendim të Këshillit të Ministrave;
- K shfaqur mungesë paanësie, integriteti dhe pavarësie, duke u nënshtrur ndaj autoritetit të Kryeministrit dhe duke lejuar përqëndrimin e të gjitha pushteteve në një dorë të vetme, gjë që cenon rendin kushtetues për shkak të prishjes së ekulibrit të “kontrollit dhe balancave mes pushteteve”;
- Ka cenuar garancitë kushtetuese të një funksionari kushtetues që gëzon si i zgjedhur vendor;
- Ka ndërhyrë në mënyrë të drejtëpërdrejtë në autonominë kushtetuese të qeverisjes vendore;
- Ka uzurpuar kompetencat e Gjykatës Kushtetuese për të caktuar juridiksionin e shqyrtimit të pajtueshmërisë së VKM me Kushtetutën.

2. SHKELJA 2: Ndërhyrja në mandatet e anëtarëve në detyrë të Gjykatës Kushtetuese

A. Natyra e Shkeljes:

²¹ Vendime të muajit Tetor 2025 – GJYKATA KUSHTETUESE

²² Sipas pikës 2/a, të nenit 31/a të ligjit nr. 8577/2000: “Moskalimi i çështjes në seancë plenare vendoset kur: a) kërkimet e paraqitura në kërkesë nuk hyjnë në kompetencën e Gjykatës Kushtetuese”

(Veprim aktiv – Paraqitja e kërkesës në Gjykatën Kushtetuese: Akt jvovendimmarrës por iniciues i një procesi kushtetues, që shkel detyrimet në formë *ndalimi* në Kushtetutë, pra nëpërmjet ushtrimit të kompetencës në kundërshtim me normën kushtetuese)

Në kundërshtim me nenet 4, 7, 94, 124, 125, 127, 129 dhe 179 të Kushtetutës ka ndërhyrë në pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese, duke kërkuar ndërprerjen antikushtetuese të mandatëve të anëtarëve të kësaj Gjykate dhe duke krijuar pasiguri juridike në ushtrimin e detyrës nga ana e tyre, si forma kyce e cenimit të pavarësisë së gjyqtarit kushtetues.

B. Përbushja e kriterëve kushtetuese për t’u konsideruar shkelje e rëndë e Kushtetutës:

KRITERET KUSHTETUESE			
KRITERI 1: Ka cënuar marrëdhënien, vlerat apo çështjet që mbrohet në mënyrë të shprehur nga nenet 4, 7, 94, 124, 125, 127, 129 dhe 179 të Kushtetutës.	KRITERI 2: Ka sjellë pasoja duke dhënë efekte reale në jetën publike, që lidhen me cënimin e pavarësisë së Gjykatës Kushtetuese; si dhe cënimin e rendit kushtetues në vend.	KRITERI 3: Dëmi kushtetues që është shkaktuar ka natyrë të paktheshme, për shkak se besimi i publikut tek neutraliteti politik i Presidentit nuk është më i plotë; ka shtuar tension të panevojshëm mes institucioneve kushtetuese; ka cënuar besimin e qytetarëve tek Gjykata Kushtetuese; ka cënuar sigurinë juridike dhe pavarësinë e anëtrëve të Gjykatës Kushtetuese.	KRITERI 4: Shkelja është kryer me faj dhe më ndërgjegje të plotë, dhe Presidenti nuk ka shfaqur asnjë pendesë për aktin e rëndë të kryer.

C. Analiza e shkeljes së rëndë të Kushtetutës:

Me datë 30 Janar 2025, Presidenti i Republikës përmes një njoftimi publik, informoi se i është drejtuar me një kërkesë Gjykatës Kushtetuese për përtëritjen e mandateve të anëtarëve të Gjykatës Kushtetuese²³. Kërkesa e Presidentit e datës 30 Janar 2025 kishte si objekt “*Deklarimin e mbarimit të mandatit të Gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese*”²⁴. Në datë 16 Tetor 2025²⁵, Gjykata Kushtetuese do të shqyrtojë kërkesën e Presidentit të Republikës, Bajram Begaj, me objekt “*deklarimi i mbarimit të mandatit të gjyqtarit kushtetues*”, me fokus të nënkuptuar ndërprerjen e parakohshme të mandatit të gjyqtarës Sonila Bejtja (mqe ajo është anëtare e emëruar nga Presidenti i Republikës).

²³ <https://president.al/kerkesa-e-presidentit-te-republikes-drejtuar-gjykates-kushtetuese-per-perteritjen-e-mandateve/>

²⁴ <https://president.al/ep-content/uploads/2025/01/Kerkesa-drejtuar-Gjykates-Kushtetuese.pdf>

²⁵ GJYKATA KUSHTETUESE – Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë

Kërkesa e Presidentit të Republikës është një ushtrim parakohe i kompetencë së tij, tërësisht në mënyrë antikushtetuese, si dhe një ndërhyrje e dhunshme dhe brutale në pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese. Neni 127, pika 2 e Kushtetutës, parashikon se “2. *Mbarimi i mandatit të gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese deklarohet me vendim të Gjykatës Kushtetuese*”. Në përputhje me këtë parashikim kushtetues, neni 9 i ligjit nr. 8577/2000, i ndryshuar, ka detajuar procesin kushtetues të deklarimit të mbarimit të mandatit, i cili nis dhe përfundon nga vetë Gjykata Kushtetuese, si një tipar thelbësor i pavarësisë së këtij organi kushtetues. Konkretisht, ligji nr. 8577/2000 parashikon se: “2. *Mbarimi i mandatit të gjyqtarit deklarohet me vendim të Gjykatës Kushtetuese. Kërkesa për deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit bëhet nga Kryetari i Gjykatës Kushtetuese*. 3. *Kryetari i Gjykatës Kushtetuese, jo më vonë se 3 muaj përpara përfundimit të mandatit të një gjyqtari të Gjykatës Kushtetuese, sipas pikës 1, shkronjat “a” dhe “b”, të këtij neni, si dhe menjëherë në rastet e mbarimit të mandatit përpara afatit ligjor, njofton organin e emërtesës për vendin vakant. Procedura për emërimin e gjyqtarit të ri përfundon jo më vonë se 60 ditë nga vendimi i Gjykatës Kushtetuese që ka deklaruar përfundimin e mandatit*. 4. *Në çdo rast të mbarimit të mandatit të gjyqtarit vihet në dijeni Presidenti i Republikës dhe Kuvendi i Shqipërisë.*”.

Kuptohet qartë se nëse do të ishim përpara faktit të përfundimit të rregullt të mandatit të një anëtari të Gjykatës Kushtetuese, në përputhje me parashikimet kushtetuese dhe ligjore, do të ishte vetë Gjykata Kushtetuese, përmes Kryetarit të saj, që do të kishte nisur procedurën e deklarimit të mbarimit të mandatit. Qartësisht nuk jemi përpara një fakti të tillë, por të situatës ku në mënyrë antikushtetuese Presidenti i Republikës Bajram Begaj po ndërhyr në pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese, duke synuar që brenda mandatit të tij si President të rrëmbejë një emërim në Gjykatën Kushtetuese, për një mandat anëtari që shkon përtej mandatit të tij 5 vjeçar (mandati i Presidentit përfundon në 2027, ndërsa mandati ku Presidenti ndërhyr në mënyrë antikushtetuese përfundon në vitin 2028).

Fillimisht duhet të evidentojmë se Presidenti i Republikës ka shkelur rëndë Kushtetutën (nenet 4, 7, 124, 125, 127, 129 dhe 179 të saj), si dhe jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese (duke cenuar nenin 132 të Kushtetutës) në vendimet e Gjykatës nr. 24/2011 dhe nr. 84/2024, për shkak se **kërkesa e tij e datës 30 Janar 2025, qoftë në objekt, qoftë në përmbajtje, del jashtë kompetencave të Presidentit të Republikës.**

Presidenti i Republikës i ka parqitur Gjykatës Kushtetuese një kërkesë me objekt “*Deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese*”, ndërkohë që në përmbajtje komenton një vendimmarrje konkrete të Gjykatës Kushtetuese, vendos në pikëpyetje kohëzgjatjen e të gjitha mandateve të anëtarëve në detyrë të Gjykatës Kushtetuese (pa specifikuar se për cilin gjyqtar kërkohet deklarimi i mbarimit të mandatit), flet për konflikt imagjinar kompetencash dhe kërkon interpretim të dispozitave të Kushtetutës në mënyrë abstrakte.

Në fakt, qartësisht në vendimin e saj nr. 84/2024²⁶, Gjykata Kushtetuese në mënyrë përfundimtare ka sqaruar se:

*“... në lidhje me mënyrën e vënies në lëvizje të Gjykatës për deklarimin e mbarimit të mandatit të një gjyqtari të saj, Kushtetuta nuk ka ndonjë rregull të shprehur, ndërkohë që në nenin 9, pika 2, të ligjit nr. 8577/2000 parashikohet se: “[...] Kërkesa për deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit bëhet nga Kryetari i Gjykatës Kushtetuese”. Nisur nga përmbajtja e kësaj dispozite, Gjykata vlerëson se në rastet e përfundimit të mandatit të një gjyqtari, përfshirë edhe rastin kur gjyqtari është në detyrën e kryetarit, ajo **vihet në lëvizje nga ky i fundit**. Me qëllim shmangien e konfliktit me organin e emërtesës në lidhje me mbarimin e mandatit të gjyqtarit kushtetues, për të siguruar pavarësinë dhe legjitimitetin e tij sikundër edhe të Gjykatës, nga njëra anë, por edhe për të garantuar ushtrimin nga organi i emërtesës së kompetencës së tij për zgjedhjen/emërimin e gjyqtarit kushtetues, nga ana tjetër, Gjykata vlerëson të ndalet dhe të analizojë procedurën që duhet të ndiqet në rastin e mbarimit të mandatit të gjyqtarit kushtetues.*

.... Parimi i ndarjes dhe balancimit të pushteteve, si dhe fryma e Kushtetutës pranojnë bashkëpunim dhe bashkëveprim ndërmjet tyre²⁷. Ndonëse Kushtetuta nuk e përmban në mënyrë të shprehur parimin e luajalitetit kushtetues, ky parim shpreh, në thelb, respektin e ndërsjellë nga secili subjekt ndaj kompetencave të tjetrit, si dhe nënkupton krijimin e një raporti bashkëpunimi midis tyre. Ai shpreh nevojën e krijimit të një modeli qeverisjeje ku mekanizmat veprojnë në mënyrë eficiente, pasi një model i tillë, me detyrimin që cakton ndaj organeve, e bën Kushtetutën funksionale. Parimi i luajalitetit kushtetues përfshin edhe detyrimin për sjellje koherente dhe jokontradiktore, pra palët nuk duhet të kenë qëndrime zvarritëse, bllokuese, të paqarta ose të pajustificuara, në mënyrë që bashkëpunimi midis tyre të jetë mbi baza mirëbesimi dhe korrektese, si dhe të jenë të hapura për qasjet e ndryshme të palës tjetër, por gjithnjë duke respektuar kompetencat që i janë dhënë secilës pale²⁸.

*Mbi bazën e këtij parimi dhe duke mbajtur në konsideratë përmbajtjen e dispozitave kushtetuese dhe atyre ligjore, Gjykata thekson se **hapja e procedurës për plotësimin e një vendi vakant duhet të fillojë vetëm pasi kjo Gjykatë të ketë deklaruar mbarimin e mandatit të anëtarit të saj**, sipas nenit 127, pika 2, të Kushtetutës dhe vetëm pasi Kryetari i saj të ketë njoftuar organin përkatës të emërtesës sipas nenit 9, pika 3, të ligjit nr. 8577/2000. Për rrjedhojë, **në çdo rast kur një organ i emërtesës vlerëson se Gjykata nuk e ka ushtruar kompetencën e saj brenda afatit ligjor, ai duhet t'i***

²⁶ [vend.8424.pdf](#)

²⁷ Shih vendimin nr.10, datë 06.03.2014 të Gjykatës Kushtetuese

²⁸ Shih vendimin nr. 26, datë 25.05.2021 të Gjykatës Kushtetuese

drejtohet Gjykatës, duke i kërkuar me shkrim ushtrimin e një kompetence të tillë, si dhe duke parashtruar, në çdo rast, edhe argumentet përkatëse në drejtim të fakteve dhe dispozitave kushtetuese në të cilat mbështet qëndrimin e tij për mbarimin e mandatit të gjyqtarit për pozicionin e të cilit është organ emërtese sipas Kushtetutës dhe ligjit. Në këtë rast, Gjykata, pa vonesë, duhet të shprehet me vendim, i cili është përfundimtar dhe i detyrueshëm për zbatim. Kjo është mënyra e vetme e të vepruarit të organeve kushtetuese të përfshira në procedurën e emërimit/zgjedhjes të gjyqtarit kushtetues, bazuar jo vetëm në parimin e luajalitetit kushtetues, por që garanton ushtrimin pa pengesa të kompetencave kushtetuese dhe ligjore nga çdo organ dhe, çka është më e rëndësishme, parimin e pavarësisë së kësaj Gjykate.”.

Presidenti ka investuar Gjykatën Kushtetuese në tejkalim të kompetencave të tij. Sipas neni 127, pika 2, i Kushtetutës mbarimi i mandatit të gjyqtarit kushtetues deklarohet me vendim të Gjykatës Kushtetuese. Të njëjtin formulim e gjejmë edhe në nenin 9, pika 2, të ligjit organik të Gjykatës. Shumë evidente kompetenca që ka Gjykata kur mblidhet për të shqyrtuar kërkesën e kryetarit të saj: ajo deklaron një datë të caktuar kalendarike që u hap rrugën disa procedurave të tjera që nuk mund të nisin/iniciohen kryesisht pa këtë akt të Gjykatës. Natyra e këtij lloji vendimi, duke qenë tërësisht deklarativ, është formaliste²⁹.

Ky gjykim, për nga natyra e tij, zhvillohet pa palë ndërgjyqëse, sepse Kushtetuta dhe ligji kanë vendosur/caktuar sinorët e Gjykatës në nenin 125, pika 3, që thotë: “Gjyqtarët e Gjykatës Kushtetuese qëndrojnë në detyrë për 9 vjet, pa të drejtë riemërimi”, dhe nenin 129 të Kushtetutës që thotë: “Gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese fillon detyrën pasi bën betimin përpara Presidentit të Republikës”. Për të mos i lënë ndonjë diskrecion Gjykatës dhe vetë gjyqtarëve në ushtrimin e kësaj kompetence, ligjvënësi ka përcaktuar edhe formulën e llogaritjes së afatit brenda të cilit gjyqtari kushtetues ka të drejtë të ushtrojë detyrën kushtetuese. Pika 1 e nenit 8 të ligjit organik të Gjykatës thotë: “Gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese fillon detyrën pasi bën betimin para Presidentit të Republikës së Shqipërisë.”, dhe pika 3 e të njëjtit nen thotë: “Mandati i gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese fillon nga data e betimit dhe mbaron në datën e njëjtë të atij muaji të vitit të nëntë, përveç rasteve kur Kushtetuta parashikon ndryshe.”.

Njohja dhe ushtrimi i një kompetence të tillë lidhet me disa garanci dhe parime kushtetuese, ndër të tjera ai i pavarësisë së Gjykatës ashtu sikundër ai i patundshmërisë në detyrë të gjyqtarit kushtetues, ndaj Kushtetuta dhe ligji kërkojnë që deklarimi i përfundimit të qëndrimit në detyrë të një gjyqtari kushtetues të bëhet veçse me vendim të Gjykatës Kushtetuese, me qëllim garantimin e kësaj pavarësie dhe për të mos lejuar apo edhe ndaluar që mandati i një gjyqtari

²⁹ Të tilla kanë qenë edhe vendimet e kësaj Gjykate ndër vite për deklarimin e mbarimit të mandatit të gjyqtarëve kushtetues, ashtu sikundër edhe ato më të fundit, në rastin e gjyqtarëve Altin Binaj, Përparim Kalo apo Elsa Toska (shih vendimet nr. 41, datë 22.12.2021; nr. 42, datë 22.12.2021 dhe nr. 62, datë 23.09.2024 të Gjykatës Kushtetuese).

të interpretohet/kufizohet/ndërpritet/ndryshohet nga ndonjë organ tjetër. Në lidhje me aspektet procedurale të procedurës, ndërsa Gjykata vihet në lëvizje vetëm me kërkesë të Kryetarit të saj, pra as kryesisht, as me kërkesë të ndonjë organi tjetër, as sepse u konstatua një qëndrim ndryshe i përfaqësuesit të një organi tjetër, gjykimi është kameral, pa palë, dhe si akte të gjykimit administrohen kërkesa e Kryetarit dhe aktet e zgjedhjes/emërimit të gjyqtarit për të cilin kërkohet të deklarohet data e mbarimit të detyrës.

Kur vihet në lëvizje për shqyrtimin e kërkesave të tilla Gjykata thjesht konstaton: i) nëse gjyqtari është zgjedhur/emëruar me mandat të plotë ose të pjesshëm, bazuar në përcaktimin e vakancës në aktin e emërimit/zgjedhjes nga organi i emërtesës apo dekreti presidencial; ii) nëse zbatohet rregulli i përgjithshëm i nenit 129 të Kushtetutës dhe nenit 8, pika 3, të ligjit organik apo nëse ka një rregullim të ndryshëm nga vetë norma kushtetuese, siç është rasti i nenit 179, pika 3, i Kushtetutës.

Në këtë mënyrë, sipas Kushtetutës dhe jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese, Presidenti mund të kërkonte me shkrim ushtrimin e kompetences nga ana e Gjykatës Kushtetuese për deklarimin e mbarimit të mandatit të një gjyqtari konkret, duke parashtruar, në çdo rast, edhe argumentet përkatëse në drejtim të fakteve dhe dispozitave kushtetuese në të cilat mbështet qëndrimin e tij për mbarimin e mandatit të gjyqtarit konkret për pozicionin e të cilit është organ emërtese sipas Kushtetutës dhe ligjit. Mirëpo, ai ka tejkaluar kompetencën duke kërkuar “deklarimin e mbarimit të mandatit” që është kompetencë ekskluzive e Gjykatës Kushtetuese, që ushtrohet përmes Kryetarit të saj.

Nga ana tjetër, edhe pse përdor si bazë kushtetuese dhe ligjore të kërkesës së tij *“mosmarrëveshjet e kompetencës ndërmjet pushteteve, si dhe ndërmjet pushtetit qendror dhe qeverisjes vendore”*, objekti i kërkesës është *“Deklarimin e mbarimit të mandatit të Gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese”* dhe ndërkohë nuk ngre në kërkesë asnjë momarrëveshje kompetencash, por kërkon nga Gjykata Kushtetuese: *“Presidenti i Republikës, ..., e ka të domosdoshme të nisë këtë procedurë përpara Gjykatës Kushtetuese, me qëllimin që Gjykata të sqarojë në mënyrë të plotë dhe përfundimtare gjithçka që ka lënë pa sqaruar dhe pa zgjidhur me vendimin e saj të datës 23.12.2024, si për sa i përket mënyrës së zbatimit të mekanizmit të përtëritjes së pjesshme në kushtet kur emërimi i anëtarëve është bërë në tërësi në kapërcim të afateve ligjore, duke krijuar boshllëqe të ndjeshme, nga njëri mandat te mandati vijues, ashtu dhe për sa i përket saktësisë të rëndësisë që ka data e përfundimit të mandatit të gjyqtarit pararendës për fillimin e procedurës për deklarimin e mbarimit të mandatit në të gjitha rastet kur anëtari i zgjedhur me vonesë është zgjedhur me mandat të plotë 9-vjeçar”*.

Kërkesa për sqarim, nuk është gjë tjetër vecse kërkesë për interpretim, në një rast hipotetik dhe abstrakt, gjë që nuk është në kompetencë të Presidentit të Republikës për ta bërë, sikundër ai

vetë pranon në kërkesën e depozituar në Gjykatën Kushtetuese: “E drejta për të vënë në lëvizje Gjykatën Kushtetuese, (legjitimimi i kërkuarit) në këtë rast, mund të ushtrohet vetëm në kuadër të procedurës së konfliktit të kompetencave, sikurse parashikon pika 3 e nenit 54 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, sepse ligji nuk parashikon procedurë të posaçme për shqyrtimin e kërkesës së organit të emërtesës nëse Kryetari i Gjykatës Kushtetuese nuk kërkon dhe Gjykata nuk vendos, brenda afatit ligjor, deklarin e mbarimit të mandatit për gjyqtarin kushtetues. Edhe objekti i kërkesës nuk mund të jetë tjetër veçse deklarimi i mbarimit të mandatit të gjyqtarit kushtetues. Në këtë rast, **organi i emërtesës nuk mund të parashtojë kërkesë për interpretim të dispozitës kushtetuese, sepse Gjykatës nuk mund t’i paraqiten më kërkesa për interpretim pas ndryshimeve të vitit 2016 në ligjin nr. 8577, datë 10.2.2000, sikurse nuk mund të paraqesë kërkesë për saktësim dhe plotësim vendimi, sipas nenit 80 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, sepse nuk ka qenë palë në çështjen me objekt deklarin e mbarimit të mandatit për gjyqtaren Holta Zaçaj.”.**

Në këtë kuptim sjellim në vëmendje, se kjo kërkesë e Presidentit të Republikës “për sqarim” vjen në injorim të jurisprudencës së vetë Gjykatës Kushtetuese, e cila përmes vendimit nr. 24, datë 09.06.2011, ka bërë interpretim përfundimtar mbi këtë çështje, duke konkluduar se:

“- Interpretimin e nenit 125 të Kushtetutës si vijon:

Neni 125 i Kushtetutës sanksionon dy parime të rëndësishme për garantimin e pavarësisë së Gjykatës Kushtetuese: **parimi i qëndrueshmërisë në përbërjen e Gjykatës dhe parimi i garantimit të kohëzgjatjes së mandatit të gjyqtarit kushtetues.**

- Interpretimin e nenit 125/3 të Kushtetutës si vijon:

1. Parashikimi i nenit 125/3 të Kushtetutës përbën një parim organizativ, i bazuar në veçoritë specifike të procesit kushtetues dhe që ka për qëllim ruajtjen në përbërje të Gjykatës Kushtetuese të një shumice prej dy të tretave të anëtarëve në detyrë, duke bërë të mundur krijimin e një përvoje juridike të posaçme në fushën e gjyimit kushtetues. Kjo përvojë e përftuar nga Gjykata, duke qenë se ka një ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë e vendimmarrjes së saj, konsiderohet një vlerë e mbrojtur nga Kushtetuta.

2. **Gjetja dhe zbatimi i një mekanizmi të përshtatshëm, për të respektuar nenin 125/3 të Kushtetutës, është kompetencë e ligjvënësit kushtetues.”**

Në arsyetimin për të arritur në këtë interpretim përfundimtar dhe që sipas Kushtetutës ka forcën e ligjit, Gjykata Kushtetuese ndër të tjera, shprehet se:

“31. Me qëllim që të përcaktohet nëse një organ është “i pavarur”, Gjykata çmon se, ndër të tjera, duhet konsideruar mënyra e emërimit të anëtarëve të tij, si dhe kohëzgjatja e funksionit të tyre³⁰. **Garancia e kohëzgjatjes dhe paprekshmërisë së**

³⁰ Shih vendimin nr.20, datë 09.07.2009 të Gjykatës Kushtetuese

*mandatit e mbron gjyqtarin nga ndikimet e forcave politike që mund të vijnë në pushtet. Vetëm një gjykatë e pavarur, të cilës i garantohet paprekshmëria e mandatit të anëtarëve të saj, mund të konsiderohet si një gjykatë që administron drejtësinë kushtetuese, në përputhje me parimet kushtetuese. Edhe pse mandati i gjyqtarit kushtetues ka kuptimin e një mandati të dhënë (jo të fituar nëpërmjet votës së zgjedhësve aktivë), parimi i pavarësisë nënkupton, gjithashtu, se **gjyqtari, në momentin e emërimit, duhet të dijë kohëzgjatjen e këtij mandati, bazuar në rregullimet ligjore përkatëse dhe kjo kohëzgjatje nuk mund të lihet në diskrecion të organeve që e kanë emëruar/zgjedhur atë.***

32. Bazuar në normat kushtetuese, një nga shkaqet për largimin e gjyqtarit nga detyra është mbarimi i kohëzgjatjes së mandatit të tij kushtetues. Neni 127 i Kushtetutës parashikon, në mënyrë shteruese, rastet e mbarimit të mandatit përpara përfundimit të afatit kushtetues, të cilat janë kur gjyqtari: dënohet me vendim të formës së prerë për kryerjen e një krimi; nuk paraqitet pa arsye në detyrë për më shumë se 6 muaj; mbush moshën 70 vjeç; jep dorëheqjen; me vendim gjyqësor të formës së prerë deklarohet i paaftë për të vepruar. Po ashtu Kushtetuta (neni 128) parashikon edhe rastet kur mandati i gjyqtarit përfundon si pasojë e shkarkimit të tij nga Kuvendi: për shkelje të Kushtetutës; për kryerjen e një krimi; për paaftësi mendore a fizike; për akte e sjellje që diskreditojnë rëndë pozitën dhe figurën e gjyqtarit. Për pasojë, **gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese mund të largohet nga detyra vetëm me mbarimin e kohëzgjatjes së mandatit të tij kushtetues ose në një nga rastet e tjera të përmendura më sipër, pra vetëm për shkaqet e specifikuara në Kushtetutë.**

33. Në ndryshim nga gjyqtari i Gjykatës së Lartë, neni 125/5 i Kushtetutës parashikon se gjyqtari i Gjykatës Kushtetuese vazhdon në detyrë deri në emërimin e pasardhësit të tij. Rregulli i vazhdimësisë së qëndrimit në detyrë të gjyqtarit kushtetues është parashikuar për të garantuar, mbi të gjitha, funksionimin normal të Gjykatës në rast të krijimit të vendeve vakante, si pasojë e mosveprimit të ndonjërit prej organeve, të cilave Kushtetuta u njeh një rol të veçantë në këtë moment për zëvendësimin e gjyqtarëve të vjetër me gjyqtarë të rinj. Nisur edhe nga natyra kolegjiale e këtij organi të pavarur kushtetues, çdo mosveprim do të kishte pasoja në funksionimin e Gjykatës. Në ndryshim sa më sipër, **mbarimi ose ndërprerja e mandatit të një gjyqtari kushtetues, në bazë të vendimit të organit që e ka zgjedhur atë dhe jo sipas një procedure ligjore të përcaktuar, me të cilën gjyqtari është njohur dhe e ka pranuar në momentin e zgjedhjes së tij, është e papajtueshme me parimet kushtetuese.**

34. Për parashikimin kushtetues që ka vendosur rregullin/sistemin e përtëritjes periodike dhe të pjesshme të përbërjes të Gjykatës, kjo vëren se ky rregull/sistem është konsideruar se ka më shumë avantazhe se ai i përtëritjes tërësore, sepse në këtë mënyrë garantohet vazhdimësia e jurisprudencës dhe realizohet kombinimi i përvojës së Gjykatës (e paraqitur si shuma e koncepteve dhe qëndrimeve që janë bërë të qëndrueshme gjatë vendimmarrjes së një trupe të caktuar gjyqësore) me atë vetjake të

gjqtarëve të rinj, çka do të ishte më e vështirë në rast se mandati i të gjithë gjyqtarëve do të përfundonte në të njëjtën kohë. Funkzioni themelor i Gjykatës është garantimi i respektimit të Kushtetutës, interpretimi përfundimtar dhe sigurimi i epërsisë së saj në sistemin ligjor, nëpërmjet dhënies së drejtësisë kushtetuese. Rregullimi kushtetues i nenit 125/3 të Kushtetutës përbën një parim organizativ, i cili bazohet pikërisht në veçoritë specifike të procesit kushtetues që, përveç njohurive të gjyqtarëve, kërkon dhe përvojën e duhur. Ky rregullim ka për qëllim ruajtjen në përbërje të Gjykatës të një shumice prej dy të tretave të anëtarëve me stazh në detyrë, çka bën të mundur krijimin e një përvoje juridike të posaçme dhe të specializuar në gjykimin kushtetues, e cila nuk mund të përftohet askund tjetër. Kjo bazë njohurish tekniko-juridike në fushën e gjyimit kushtetues, duke qenë se ka një ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë e vendimmarrjes, konsiderohet nga Gjykata si një vlerë e mbrojtur nga Kushtetuta.

35. Përtëritja e Gjykatës çdo tre vjet, me një të tretën e gjyqtarëve, është mjet për të garantuar pavarësinë e saj, sepse mandati i gjyqtarëve nuk përplaslet me kohëzgjatjen e mandatit presidencial dhe atë parlamentar, por i tejkalon ato.

36. Në përfundim të këtij arsyetimi, Gjykata thekson se respektimi dhe zbatimi i parashikimit kushtetues të përtëritjes së përbërjes së saj çdo tre vjet, në një të tretën e anëtarësisë, paraqet rëndësi të veçantë në kuptim të ruajtjes dhe forcimit të pavarësisë dhe vazhdimësisë së këtij organi.

37. Gjykata rithekson se në zbatim të parimit bazë të shtetit të së drejtës, atij të ndarjes dhe balancimit ndërmjet pushteteve, kushtetutbërësi ka përcaktuar, për secilin nga organet që përfaqësojnë këto pushtete, kompetencat që përputhen/i përgjigjen qëllimit të tij. Për sa kohë këto kompetenca janë të përcaktuara nga normat kushtetuese, është e palejueshme që një organ tjetër t'i marrë ose t'i anashkalojë ato me vullnetin e tij.

38. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se në situatën aktuale, kur ka mbaruar mandati i dy të tretave të gjyqtarëve të saj, **ka lindur një problem kushtetues, por nuk është vendimi interpretues që mund t'i japë zgjidhje përfundimtare mosmarrëveshjes. Përcaktimi, nga ana e Gjykatës, i një mekanizmi për të ruajtur balancën ndërmjet respektimit të rregullit të përtëritjes periodike e të pjesshme të kësaj Gjykate dhe parimit të garantimit të kohëzgjatjes së mandatit të gjyqtarit kushtetues, do ta nxirrte atë jashtë juridiksionit kushtetues.** Gjykata vlerëson se funksioni i saj, në kuptim të nenit 124 të Kushtetutës, është interpretimi i dispozitës me qëllim përfundimin e kuptimit normativ të teksit kushtetues duke ndjekur teknikat e njohura të interpretimit në gjykimin kushtetues. Në rastin konkret nuk është interpretimi i pasaktë ose kuptimi i gabuar i kësaj norme kushtetuese që ka çuar në situatën konkrete të mosrespektimit të parashikimit kushtetues të nenit 125/3 të Kushtetutës.

39. Në këto kushte, Gjykata vlerëson se është në kompetencë të ligjvënësit kushtetues që të gjejë dhe të zbatojë mekanizmin e përshtatshëm për të respektuar parimin kushtetues të përtëritjes së përbërjes së Gjykatës Kushtetuese çdo tre vjet në një të tretën e saj.”

Qartësisht kërkesa e Presidentit të Republikës bie ndesh me këtë vendim të Gjykatës Kushtetuese, për shkak se Presidenti “problemin kushtetues të përtëritjes së Gjykatës Kushtetuese”, kërkon që t’ia zgjidh Gjykata Kushtetuese me sqarime apo interpretime, dhe jo ligjvënësi kushtetues që e ka në kompetencë sipas Kushtetutës dhe vetë jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese. Vetë Gjykata Kushtetuese pranon që nuk është vendimi interpretues që mund t’i japë zgjidhje përfundimtare mosmarrëveshjes, dhe se përcaktimi, nga ana e Gjykatës, i një mekanizmi për të ruajtur balancën ndërmjet respektimit të rregullit të përtëritjes periodike e të pjesshme të kësaj Gjykate dhe parimit të garantimit të kohëzgjatjes së mandatit të gjyqtarit kushtetues, do ta nxirrte atë jashtë juridiksionit kushtetues.

Mirëpo praktikisht, Presidenti i ka kërkuar Gjykatës Kushtetuese përmes kërkesës së datës 30 Janar 2025 që të cënojë garancitë e kohëzgjatjes dhe paprekshmërisë së mandatit për të gjithë anëtarët e Gjykatës Kushtetuese, jashtë rastit të lejuar nga Kushtetuta “mbarimi i kohëzgjatjes së mandatit të plotë kushtetues” dhe në kundërshtim me procedurën ligjore të përcaktuar, me të cilën gjyqtari është njohur dhe e ka pranuar në momentin e zgjedhjes së tij. Kjo është në kundërshtim me Kushtetutën dhe cënon rëndë rendin kushtetues, sepse vendos Gjykatën Kushtetuese përpara një ndërhyrje të rëndë në pavarësinë e saj.

Më tej, Presidenti i Republikës bën komente mbi vendimin nr. 84/2024 të Gjykatës Kushtetuese, duke deformuar sa vijon: *“Por, Gjykata Kushtetuese nuk ka shprehur në analizën e saj asnjë konkluzion lidhur me impaktin që arsyetimi i saj për “parimin organizativ të përtëritjes së rregullt të pjesshme” dhe për “lidhjen mes mbarimit të mandatit të gjyqtarit paraardhës dhe fillimit të qëndrimit në detyrë të gjyqtarit të ri” ka mbi mandatet e të gjithë gjyqtarëve të tjerë të Gjykatës Kushtetuese. Sikurse u shtjellua më lart, të gjithë gjyqtarët kushtetues ndodhen aktualisht në kushtet e humbjes së kësaj lidhjeje dhe, për këtë shkak, kohëzgjatja 9-vjeçare e mandatit të secilit prej tyre shtrembëron zbatimin e parimit të përtëritjes së rregullt të pjesshme të Gjykatës. Gjykata Kushtetuese ka deklaruar mbarimin e mandatit për gjyqtaren Zaçaj, por nuk ka vepruar për të deklaruar mbarimin e dy mandateve të tjera që përfshihen në përtëritjen e parë pas hyrjes në fuqi të ndryshimeve të vitit 2016. Nëse nuk deklarohet mbarimi i dy mandateve të tjera dhe arsyetimi i bërë për mandatin e gjyqtarës Zaçaj nuk vlen për dy mandatet e tjera, nuk mund të ketë përtëritje të pjesshme të Gjykatës Kushtetuese në vitin 2025. Për pasojë, **shkurtimi i mandatit të gjyqtarës Zaçaj i bie të jetë bërë në kundërshtim me Kushtetutën**.... Por situata kalimtare nuk vlen vetëm për mandatin e zonjës Zaçaj. **Përndryshe, arsyetimi i Gjykatës nuk do të kishte kuptim.** Situata kalimtare vlen për gjithë dispozitën e nenit 179, qëllimi i të cilës ka qenë të sigurojë kalimin pa ngërçe nga njëra trupë tek tjetra në momentin e ndryshimeve kushtetuese, në mënyrë të veçantë përtëritjen e pjesshme të trupës në intervalet 2025, 2028 dhe 2031.”.* Duke i lejuar vetës të komentojë zyrtarisht një vendim të Gjykatës Kushtetuese dhe duke deformuar se bëhet fjalë për “*shkurtim mandati*” dhe jo “mbarim të mandatit” sic vetë Gjykata Kushtetuese kishte

konkluduar, apo duke dalë në konkluzionin se “Përndryshe, arsyetimi i Gjykatës nuk do të kishte kuptim”, Presidenti i Republikës ka shkelur nenin 132, pika 1, të Kushtetutës, ku sanksionohet se: “Vendimet e Gjykatës Kushtetuese janë përfundimtare dhe të detyrueshme për zbatim.”.

Për më tepër, në kapërcim brutal dhe të dhunshëm të kompetencave dhe të drejtave të veta kushtetuese, Presidenti i Republikës i ka dhënë vetes rolin e *superorganit* që qëndron mbi të gjitha organet e tjera kushtetuese, duke mos paraqitur argumente vetëm për mandatet e anëtarëve që janë emërtesë e tij, por duke vënë në pikëpyetje kohëzgjatjen e të gjitha mandateve të anëtarëve në detyrë të Gjykatës Kushtetuese. Ai ka lajthitur në objektin e kërkesës duke i kërkuar Gjykatës Kushtetuese që të shprehet edhe për mandatet që janë emërtesë e Kuvendit, duke i marrë në këtë mënyrë këtij të fundit kompetencat e veta kushtetuese. Konkretisht, Presidenti i Republikës në kërkesë shprehet se: “Sipas kësaj skeme, do të ishin kalimtare jo vetëm dy mandatet 8-vjeçare, të cilat kushtetutëbërësi i shkurttoi me qëllimin që të përfundonin në vitin 2025 dhe në vitin 2028, **por kalimtare do të ishin të gjitha mandatet fillestare**, prej të cilave dy mandate të plota duhet të mbaronin në vitin 2025, dy mandate të plota duhet të mbaronin në vitin 2028 dhe tre mandatet e fundit të plota duhet të mbaronin në vitin 2031 Kjo situatë faktike e bënte të domosdoshme që **Gjykata Kushtetuese të shprehej qartësisht edhe për mandatin tjetër, i cili është emërtesë e Kuvendit**, sepse procedimi i mëtejshëm i Kuvendit me procedurën e çelur për mandat plotësues, gjithashtu, i humb kuptimin detyrimit për përtëritjen e pjesshme që ka mbrojtur Gjykata Kushtetuese me vendimin e saj.”. Praktikisht, përmes kësaj kërkesë Presidenti i Republikës ka cënuar në mënyrë brutale pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese, duke krijuar gjendje pasigurie të qëndrimit në detyrë për të gjithë trupën e anëtarëve të Gjykatës Kushtetuese, dhe duke i konsideruar të gjitha mandatet e tyre si “të pjesëshme”, në kundërshtim me nenin 125, pika 3, ku sanksionohet se: “Gjyqtarët e Gjykatës Kushtetuese qëndrojnë në detyrë për 9 vjet, pa të drejtë riemërimi”, si dhe nenin 179, pika 3, të Kushtetutës, ku qartësisht specifikohet se: “Gjyqtarët e tjerë të Gjykatës Kushtetuese emërohen për të gjithë kohëzgjatjen e mandatit, sipas ligjit.”.

Më tej, Presidenti ka kritikuar Gjykatën Kushtetuese lidhur me një mandat specifik, që është emërtesë e tij, duke u shprehur se: “Nëse është e vërtetë se, “në ekuilibrin midis parimit të qëndrueshmërisë në detyrë dhe atij të përtëritjes së Gjykatës”, ky i fundit prevalon, atëherë **Gjykata Kushtetuese duhet të kishte përfunduar procedurën për deklarimin e mandatit të gjyqtarës Sonila Bejtja dhe të kishte njoftuar Presidentin e Republikës për vakancën përpara datës 25.1.2025 (pika 3 e nenit 9 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar)**. Kjo gjë jo vetëm nuk ka ndodhur, por edhe nuk ka asnjë njoftim publik nga ana e Gjykatës Kushtetuese në këtë drejtim.”.

Së pari, mbi këtë qëndrim të Presidentit duhet të evidentojmë se në asnjë rresht të vendimit nr. 84/2024 të Gjykatës Kushtetuese, nuk arrihet në konkluzionin se: “në ekuilibrin midis parimit të qëndrueshmërisë në detyrë dhe atij të përtëritjes së Gjykatës”, ky i fundit prevalon”³¹. Gjykata Kushtetuese nuk ka folur për një situatë hipotetike, por ka sqaruar arsyet se përse legjislatori kushtetues ka përcaktuar në dispozita kalimtare, një kohëzgjatje më të shkurtër sesa rregulli i përgjithshëm (9 vjeçar) për dy anëtarë të Gjykatës Kushtetuese (gjyqtaren kushtetuese Holta Zacaj [2025] dhe gjyqtarin kushtetues Sandër Beci [2028]).

Ky deformim i Presidentit të Republikës bie ndesh edhe me qëndrimet e Komisionit të Venecias³², që në një Opinion të vetin të vitit 2020, shprehet se:

“107. Komisioni i Venecias është i mendimit se modeli kushtetues i miratuar në vitin 2016 është shumë kompleks dhe, në planin afatgjatë, do të rekomandonte thjeshtimin e tij, në radhë të parë duke hequr rregullin e përtëritjes. Kuotat e tre organeve emëruese mund të ruhen duke i caktuar automatikisht rinovimin e një mandati të njëjtit autoritet që kishte emëruar gjyqtarin në largim. Së dyti, vitet fikse të fillimit dhe mbarimit të mandateve nëntëvjeçare duhet të hiqen. Gjyqtarët kushtetues duhet të gëzojnë gjithmonë një mandat të plotë nëntëvjeçar, edhe nëse janë zgjedhur me ndonjë vonesë ose nëse marrin një mandat që ka përfunduar para kohe; ky ndryshim nuk duhet të krijojë probleme pasi ripërtëritja të hiqet. Ky ndryshim do ta bënte pozicionin e gjyqtarit kushtetues më tërheqës për kandidatët e kualifikuar dhe gjithashtu më kuptimplotë”.

Së dyti, Gjykata Kushtetuese mbledhet për të deklaruar mbarimin e mandatit të një anëtari, vetëm në kushtet kur mandati përfundon. Ndryshe ngasa aludon Presidenti i Republikës³³, për gjyqtaren Kushtetuese Sonila Bejtja, sipas Kushtetutës, ligjit nr. 8577/2000 dhe akteve të procedurës së zgjedhjes së saj, mandati përfundon në vitin 2028.

Referuar procedurës së zgjedhjes së gjyqtarës Sonila Bejtja, rezulton se ajo është bazuar në nenin 125, pika 1 dhe 179, pika 3, të Kushtetutës, ku i pari rregullon përbërjen e Gjykatës, kompetencën e emërimit/zgjedhjes së gjyqtarit kushtetues dhe shpërndarjen e saj mes 3 organeve të emërtesës, ndërsa i dyti është dispozitë kalimtare që përmban rregullime për mënyrën e përtëritjes së rregullt të përbërjes së Gjykatës në periudhën pas ndryshimeve kushtetuese sipas ligjit nr. 76/2016, datë 22.07.2016. Po ashtu, ajo procedurë është bazuar edhe

³¹ Ky është një deformim i rremë i Presidentit të Republikës, që është përsëritur edhe në vendimin nr. 13, datë 29.05.2025 të Këshillit të Emërimeve në Drejtësi, cka provon një koordinim mes disa institucioneve për të ndërhyr në pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese. Kujtojmë këtu ndërhyrjen e mëparshme të Gjykatës së Lartë, për të deklaruar të përfunduar një mandat të një anëtari të Gjykatës Kushtetuese, pa u shprehur vetë Gjykata Kushtetuese (shih vendimin nr. 84/2024 të Gjykatës Kushtetuese, mbi sjelljen e Kryetarit të Gjykatës së Lartë).

³² [https://eet.venice.coe.int/cebforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2020\)010-e](https://eet.venice.coe.int/cebforms/documents/?pdf=CDL-AD(2020)010-e)

³³ Që lë të kuptohet, pa dhënë asnjë argument, që mandati i gjyqtarës kushtetuese Sonila Bejtja ka përfunduar në 25.04.2025.

në ligjin nr. 8577/2000, që rregullojnë respektivisht procedurën e zgjedhjes së gjyqtarit kushtetues nga Presidenti i Republikës (si organi i emërtesës në rastin konkret) dhe përtëritjen e përbërjes së Gjykatës.

Vetë Gjykata Kushtetuese në vendimin e saj nr. 84/2024 ka specifikuar se për të konkluduar mbi rastin e mbarimit të mandatit të një anëtari të saj, duhet të analizojë në mënyrë të njëkohëshme dhe kumulative dy aspekte: (i) përmbajtjen e normave kushtetuese dhe ligjore të zbatuara dhe ato të lidhura me to, (ii) sikundër edhe procedurën e ndjekur për zgjedhjen e kësaj gjyqtareje.

Në këtë kuptim vërehet se gjyqtarja kushtetuese Sonila Bejtja ka aplikuar si kandidate në procedurën e shpallur nga Presidenti i Republikës për plotësimin e vendit vakant të krijuar për shkak të përfundimit parakohe të mandatit të gjyqtarit Besnik Muci (vakancë e parakohshme), dhe që është shpallur nga Presidenti i Republikës më datë 22.11.2019. Për pasojë, duke qenë se jemi para një vakance të parakohshme, gjen zbatim në rastin konkret, neni 127, pika 3 e Kushtetutës, ku sanksionohet se: *“Në rast se vendi i gjyqtarit mbetet vakant, organi i emërtesës emëron një gjyqtar të ri, i cili qëndron në detyrë deri në përfundimin e mandatit të gjyqtarit të larguar”*. Kushtetuta njeh vetëm këto koncepte të mandatit: i plotë, kur një gjyqtar pason atë paraardhës që ka mbaruar mandatin e plotë; i pjesshëm apo i parakohshëm, kur një gjyqtar hyn në një mandat të plotë të lënë të pambaruar nga gjyqtari që largohet përpara kohe, pra zëvendësohet.

Për këtë arsye, merr vlerë të vecantë të përcaktojmë kohën e qëndrimit në detyrë të gjyqtarit të larguar Besnik Muci, për të përcaktuar kohën e qëndrimit në detyrë të gjyqtarës kushtetuese Sonila Bejtja. Vakanca e plotëuar nga z. Besnik Muci është shpallur me dekret të Presidentit të Republikës nr. 10722, datë 07.02.2018, duke specifikuar se bëhet fjalë për një “vakancë të plotë”. Edhe në vendimin e Këshillit të Emërimeve në Drejtësi nr. 128, datë 21.09.2019, apo në Raportim vjetor 2019 të KED, specifikohet se vakanca është e plotë. Më tej ky fakt specifikohet edhe në Dekretin nr. 11313, datë 15.10.2019 të Presidentit të Republikës për emërimin e z. Besnik Muci si anëtar i Gjykatës Kushtetuese.

Neni 179 i Kushtetutës, i të shtuar me ligjin nr. 76/2016, datë 22.07.2016, në pikën 3 të tij parashikon: “Me qëllim përtëritjen e rregullt të përbërjes së Gjykatës Kushtetuese, gjyqtari që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2017, do të qëndrojë në detyrë deri në vitin 2025 (Holta Zacaj) dhe gjyqtari i ri, që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2020, do të qëndrojë në detyrë deri në vitin 2028 (Sandër Beci), **ndërsa gjyqtarët e tjerë të Gjykatës Kushtetuese emërohen për të gjithë kohëzgjatjen e mandatit, sipas ligjit**”.

I njëjti parashikim gjendet edhe në nenin 86, pika 4, të ligjit nr. 8577/2000, i shtuar me ligjin nr. 99/2016, i cili ka rregulluar skemën e ripërtëritjes së përbërjes së Gjykatës, duke parashikuar, ndër të tjera: “4. Përtëritja e gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese deri në vitin 2022 do të bëhet sipas skemës së parashikuar më poshtë: a) Gjyqtarët që do të zëvendësojnë gjyqtarët, të cilëve u mbaron mandati në vitin 2016, emërohen sipas radhës, përkatësisht nga Presidenti i Republikës dhe nga Kuvendi. b) Gjyqtari që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2017, zgjidhet nga Gjykata e Lartë **dhe qëndron në detyrë deri në vitin 2025**. c) Gjyqtarët që do të zëvendësojnë gjyqtarët, të cilëve u mbaron mandati në vitin 2019, emërohen sipas radhës, përkatësisht nga Presidenti i Republikës dhe nga Kuvendi. ç) Gjyqtari që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2020, zgjidhet nga Gjykata e Lartë **dhe qëndron në detyrë deri në vitin 2028**. d) Gjyqtarët që do të zëvendësojnë gjyqtarët, të cilëve u mbaron mandati në vitin 2022, emërohen sipas radhës, përkatësisht nga Presidenti i Republikës, nga Kuvendi dhe nga Gjykata e Lartë.”.

Pra, vetëm për dy anëtarë të Gjykatës Kushtetuese, Kushtetuta dhe Ligji parashikojnë mandat të ndryshëm nga ai 9 vjecar. Për pasojë, duke iu referuar kësaj dispozite dhe të dhënave të faktit (akteve të procedurës së emërimit), rezulton se gjyqtari Besnik Muci është emëruar për një mandat të plotë 9 vjecar dhe që përfundon në vitin 2028. Në shpalljen e vakancës nga Presidenti i Republikës më datë 22.11.2019, si dhe në Dekretin nr. 11886, datë 28.12.2020 të Presidentit të Republikës për emërimin e gjyqtarës kushtetuese Sonila Bejtja si anëtare e kësaj Gjykate, specifikohet se ajo po plotëson vendin vakand në Gjykatën Kushtetuese, vakancë e përkohshme, të lënë nga gjyqtari Besnik Muci. Edhe në bazën ligjore të Dekretit të Presidentit nr. 11886/20200 referohet në nenin 127, pika 3 e Kushtetutës, që sanksionon qëndrimin në detyrë deri në përfundimin e mandatit të gjyqtarit të larguar (Besnik Muci – viti 2028).

Për pasojë, sipas akteve të njoftimit të vakancës nga organi i emërtesës – Presidenti i Republikës, rezulton se me shpalljen e datës 22.11.2019 është njoftuar shpallja e një vendi vakante (vakancë e parakohëshme), ku në vendin vakant që krijohet pas largimit të z. Besnik Muci “mandati i plotë 9-vjeçar që përfundon në vitin 2028, zgjidhet gjyqtari i ri që qëndron në detyrë deri në përfundim të këtij mandati”. Presidenti i Republikës në aktet e emërimit të gjyqtarës Kushtetuese Sonila Bejtja i është referuar vetëm nenve 93, 125, pika 1, 127, pika 3 dhe 129, të Kushtetutës, ndërkohë që në emërimin e z. Besnik Muci ka referuar edhe pikat 2 dhe 12 të nenit 179 të Kushtetutës, që te referojnë tek neni 125 i Kushtetutës që përcakton kohëgjatjen 9 vjecare të mandatit. Ndërkohë që nuk ka asnjë referim në pikën 3 të nenit 179 të Kushtetutës, sepse ajo dispozitë kalimtare kushtetuese i referohet vetëm rastit të dy gjyqtarëve kushtetues ku organ emërtese është Gjykata e Lartë³⁴.

³⁴ Sqaruar kjo edhe në pikën 4 të nenit 86, të ligjit nr. 8577/2000, i ndryshuar: “4. Përtëritja e gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese **deri në vitin 2022** do të bëhet sipas skemës së parashikuar më poshtë: b) Gjyqtari që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2017, zgjidhet nga Gjykata e Lartë **dhe qëndron në detyrë deri në vitin**

Nga sa më sipër, është e qartë se për sa i përket mbarimit të mandatit të gjyqtarit kushtetues, Kushtetuta ka parashikuar si datë të fillimit të detyrës betimin përpara Presidentit të Republikës (neni 129), kurse neni 8, pika 3, i ligjit nr. 8577/2000, ndërsa përmban të njëjtin parashikim për fillimin e mandatit, përcakton se mbarimi i tij është në datën e njëjtë të atij muaji të vitit të nëntë, përveç rasteve kur Kushtetuta parashikon ndryshe (në këtë rast datë e përfundimit të mandatit të gjyqtarës kushtetuese Sonila Bejtja përkon me datën e njëjtë të atij muaji të vitit të nëntë të betimit të gjyqtarit Besnik Muci). Kjo përforcohet edhe nga leximi i nenit 179, pika 3³⁵, të Kushtetutës, të normave të tjera kushtetuese, për aq sa ato lidhen me të, të normave të ligjit nr. 8577/2000, si dhe të akteve të procedurës së zgjedhjes së saj. Për rrjedhojë, në rastin konkret mandati kushtetues është përcaktuar nga vetë normat kushtetuese të përhershme, por edhe dispozita kalimtare, e cila nuk ka parashikim të ndryshëm nga rregulli i përgjithshëm i kohëqëndrimit në detyrë dhe mbarimit të mandatit për këtë gjyqtar specifik.

Vlen të theksohet se normat kushtetuese që parashikojnë fillimin dhe mbarimin e mandatit të gjyqtarit kushtetues të lidhur me datën e betimit të tij përpara Presidentit kanë të bëjnë me parimin e pavarësisë së Gjykatës. Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se me qëllim që të përcaktohet nëse një organ është “i pavarur”, ndër të tjera, duhet konsideruar mënyra e emërimit të anëtarëve të tij, si dhe kohëzgjatja e funksionit të tyre. **Garancia e kohëzgjatjes dhe paprekshmërisë së mandatit e mbron gjyqtarin nga ndikimet e forcave politike** që mund të vijnë në pushtet. Në rastin konkret, Presidenti i Republikës ka ndryshuar dhe është zgjedhur në Kuvend vetëm me votat e shumicës qverisësese aktuale në raundin e katërt. **Vetëm një gjykatë e pavarur, së cilës i garantohet paprekshmëria e mandatit të anëtarëve të saj, mund të konsiderohet si një gjykatë që administron drejtësinë kushtetuese**, në përputhje me parimet kushtetuese.

Presidenti Bajram Begaj, duke ndërhyrë në mandatet e anëtarëve të Gjykatës Kushtetuese, praktikisht ka cënuar pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese, duke e penguar atë të administrojë në pavarësi të plotë dhe e pashqetësuar drejtësinë kushtetuese. Edhe pse mandati i gjyqtarit kushtetues ka kuptimin e një mandati të dhënë (jo të fituar nëpërmjet votës së zgjedhësve aktivë), parimi i pavarësisë nënkupton, gjithashtu, se gjyqtari, në momentin e emërimit, **duhet të dijë kohëzgjatjen e këtij mandati, bazuar në rregullimet ligjore përkatëse dhe kjo kohëzgjatje nuk mund të lihet në diskrecion të organeve që e kanë emëruar/zgjedhur atë**³⁶. Meqenëse gjatë kohës së emërimit në detyrë të gjyqtarës kushtetuese Sonila Bejtja kishim një President tjetër, sot Presidenti i ri ka ndryshuar qëndrim dhe po ushtron diskrecionin e tij

2025. ç) Gjyqtari që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2020, zgjidhet nga Gjykata e Lartë dhe qëndron në detyrë deri në vitin 2028.”.

³⁵ Me qëllim përtëritjen e rregullt të përbërjes së Gjykatës Kushtetuese, gjyqtari që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2017, do të qëndrojë në detyrë deri në vitin 2025 dhe gjyqtari i ri, që do të zëvendësojë gjyqtarin, të cilit i mbaron mandati në vitin 2020, do të qëndrojë në detyrë deri në vitin 2028. **Gjyqtarët e tjerë të Gjykatës Kushtetuese emërohen për të gjithë kohëzgjatjen e mandatit, sipas ligjit**

³⁶ Shih vendimet nr. 55, datë 27.07.2016; nr. 24, datë 09.06.2011 të Gjykatës Kushtetuese

për të kërkuar ndryshim qëndrimi dhe ndërprerjen e kohëzgjatjes së mandatit të një anëtari të Gjykatës Kushtetuese.

Referuar përmbajtjes së nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, duhet theksuar se bëhet fjalë për situatë kalimtare, qëllimi i së cilës është garantimi i përtëritjes së rregullt të përbërjes së Gjykatës. Mirëpo, zbatimi i këtij parimi duhet të lexohet në harmoni me normat e tjera kushtetuese relevante, dhe jo ti cënojë ato.

Miratimi i nenit 179, pika 3, të Kushtetutës, referuar materialeve në lidhje me reformën kushtetuese në drejtësi, por edhe opinionit të Komisionit të Venecias për emërimin e anëtarëve të Gjykatës Kushtetuese (shih opinionin CDL AD (2020)010), ka pasur të bëjë me gjetjen e një mekanizmi për të mundësuar zbatimin e parimit kushtetues të përtëritjes së përbërjes së Gjykatës, por edhe për të bërë funksionale kompetencën e organeve të emërtesës sipas modelit të ri të emërimit/zgjedhjes së gjyqtarëve, duke parashikuar mënyrën e zbatimit të këtij parimi në të ardhmen në raport me situatën faktike të përbërjes së Gjykatës në atë moment për sa i përket mbarimit të mandateve të gjyqtarëve të saj, situatë e cila, për shkak të një konflikti të organeve të mëparshme të emërtesës (President/Kuvend), kishte çuar në mosrespektimin e këtij parimi kushtetues. Mirëpo, nëse skema që legjislatori kushtetues ka parashikuar për të ruajtur parimin e ripërtëritjes rezulton e paefekshme në praktikë, për shkak të vonesave në zbatim apo të situatave të tjera të paparashikuara³⁷, atëherë sic ka theksuar në jurisprudencën e saj edhe Gjykata Kushtetuese, është po në kompetencë të ligjvënësit kushtetues që të gjejë dhe të zbatojë mekanizmin e përshtatshëm për të respektuar parimin kushtetues të përtëritjes së përbërjes së Gjykatës çdo tre vjet në një të tretën e saj, dhe jo kompetencë interpretative e vetë Gjykatës Kushtetuese. Theksojmë se i takon kushtetutëbërësit dhe vetëm atij, që, në rast se vëren se nuk është arritur qëllimi i tij në miratimin e dispozitave kushtetuese, të marrë masa apo të miratojë mekanizma për të siguruar zbatimin e një modeli të caktuar kushtetues. Kjo nuk përbën çështje kushtetuese, nuk përbën lëndë kushtetuese dhe as objekt interpretimi/vlerësimi të Gjykatës.

Presidenti i Republikës, duke kërkuar kufizimin e mandateve të anëtarëve të Gjykatës Kushtetuese, përfshirë mandatin e gjyqtarës kushtetuese Sonila Bejtja, ka vepruar në kundërshtim me qëndrimin e Gjykatës Kushtetuese në vendimin nr. 84/2024, ku ka qartësuar se: “Ndaj në vlerësimin e Gjykatës kjo dispozitë, sikurse ajo shprehet se ka për qëllim përtëritjen e rregullt të përbërjes së saj, **ka parashikuar specifikisht kufizimin e qëndrimit në detyrë të dy gjyqtarëve**, të cilët do të zëvendësonin gjyqtarët që, për shkak të kohës së emërimit, mandati nuk u përfundonte në vitet 2016 dhe 2019, por një vit më pas dhe, konkretisht, në vitet 2017 dhe 2020, për të përputhur në këtë mënyrë situatën faktike me rregullin kushtetues të

³⁷ Në rasti konkret emërimet u kryen me vonesë për shkak të zbatimit me vonesë të ndryhimeve të reja kushtetuese në kuadër të Reformës në Drejtësi, situatë që nuk ishte parashikuar si e tillë nga Legjislatori Kushtetues. Këshilli i Emërimeve në Drejtësi u vonua tre vjet (2016-2019) për përzgjedhjen e kandidatëve për në Gjykatën Kushtetuese.

përtëritjes së rregullt të përbërjes së Gjykatës”³⁸. Pra, ndërsa Gjykata Kushtetuese interpreton në mënyrë përfundimtare se neni 179, pika 3, e Kushtetutës prek vetëm dy gjyqtarë kushtetues (**znj. Holta Zacaj dhe z. Sandër Beci**), Presidenti i Republikës kërkon shtrirjen e skemës tek të gjitha mandatat e anëtarëve të Gjykatës Kushtetuese. Kjo është një kërkesë *ekstrakushtetuese* dhe që nuk gjen mbështetje në asnjë dispozitë kushtetuese. Për pasojë, Presidenti ka tejkaluar kompetencat e tij Kushtetuese. Interpretim kundër Kushtetutës i Presidentit të Republikës bien ndesh me parimin e pavarësisë, në kuptim të sigurisë juridike, sipas të cilit gjyqtari kushtetues, në momentin e emërimit, duhet të dijë kohëzgjatjen e këtij mandati, dhe aktet që lidhen me procedurën e ndjekur nga orgnet e emërtesës referojnë për të gjitha mandatat e tjera – vakancë e plotë. Për më tepër, skema e ripërtëritjes së mandateve të gjyqtarëve kushtetues është parashikuar të aplikohet maksimalisht deri në vitin 2022, ndërkohë, Presidenti Bajram Begaj e ka bërë kërkesën e tij në janar 2025, pra, 3 vjet pas “skadimit” të afatit.

Për të gjitha sa më lart, rezulton e qartë se përmes kërkesës së datës 30 Janar 2025, Presidenti i Republikës në kundërshtim me nenet 4, 7, 124, 125, 127, 129 dhe 179 të Kushtetutës ka sjell pasoja të parikuperiudhme dhe të rënda në cënimin e pavarësisë së Gjykatës Kushtetuese, duke kërkuar ndërprerjen antikushtetuese të mandateve të anëtarëve të kësaj Gjykate dhe duke krijuar pasiguri juridike në ushtrimin e detyrës nga ana e tyre.

Përsa më lart, në mënyrë të përmbledhur, Presidenti Bajram Begaj ka kryer shkelje të rëndë të Kushtetutës, për shkak se:

- Ka ushtruar parakohe kompetencën e tij, pa i lindur ende e drejta;
- Ka ndërhyrë në mënyrë të dhunëshme dhe brutale në pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese;
- Ka investuar Gjykatën Kushtetuese në tejkallim të kompetencave të tij, duke i uzurpuar përgjegjësinë/kompetencën ekskluzive Kryetarit të Gjykatës Kushtetuese;
- Ka injoruar fuqinë detyruese të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese;
- Ka vënë në pikëpyetje kohëzgjatjen e të gjitha mandateve të anëtarëve të Gjykatës Kushtetuese, duke cënuar në mënyrë brutale pavarësinë e Gjykatës Kushtetuese dhe duke krijuar gjendje pasigurie të qëndrimit në detyrë për të gjithë trupën e anëtarëve të Gjykatës;
- Ka uzurpuar kompetencat e Kuvendit duke i kërkuar Gjykatës Kushtetuese të shprehet për mandatat e anëtarëve të Gjykatës Kushtetuese që janë emërtesë e Kuvendit.

³⁸ Në përputhje me këtë linjë arsyetimi, pas dhënies së opinionit të Komisionit të Venecias për projektligjin për ndryshimet kushtetuese (shih opinionin CDL(2016)02, paragrafi 81), në tekstin e nenit 179, pika 3, të Kushtetutës u shtua togfjalëshi “me qëllim përtëritjen e rregullt të përbërjes së Gjykatës”.

3. **SHKELJA 3:** Ngushtimi i hapësirave kushtetuese të opozitës parlamentare gjatë kontrollit parlamentar

A. Natyra e Shkeljes:

(Veprim aktiv dhe mosveprim – Dekret për shpalljen e një ligji antikushtetues dhe mosndërhyrja për të moderuar konfliktin politik që vinte për shkak të ngushtimit të hapësirës kushtetuese të opozitës në Kuvend: Akt vendimmarrës, që shkel detyrimet në formë ndalimi në Kushtetutë, duke u bërë palë me mazhorancën që përmes një ligji antikushtetues ti mohonin të drejtat kushtetuese të opozitës për kontroll parlamentar)

Në kundërshtim me nenet 77, 86 dhe 132 të Kushtetutës, duke injoruar të drejtën kushtetuese të deputetëve të opozitës për kontroll parlamentar, dhe duke injoruar fuqinë detyruese të disa vendimeve të Gjykatës Kushtetuese, pavarësisht se u informua paraprakisht dhe ishte në dijeni të një krize të thellë në Kuvendin e Shqipërisë, dekretoi shpalljen e një ligji antikushtetues që ndryshonte ligjin ekzistues të Komisioneve Hetimore, duke mos përmbushur rolin e tij si garant i Kushtetutës, përfaqësues i unitetit kombëtar dhe për të moderuar konfliktin politik në vend.

B. Përmbushja e kriterëve kushtetuese për t'u konsideruar shkelje e rëndë e Kushtetutës:

KRITERET KUSHTETUESE			
KRITERI 1: Ka cënuar marrëdhënien, vlerat apo çështjet që mbrohet në mënyrë të shprehur nga nenet 77, 86 dhe 132 të Kushtetutës.	KRITERI 2: Ka sjellë pasojë duke dhënë efekte reale në jetën publike, që lidhen me cënimin e të drejtave kushtetuese të opozitës gjatë ushtrimit të kontrollit parlamentar; ka injoruar fuqinë detyruese të disa vendimeve të gjykatës Kushtetuese; dhe nuk ka ushtruar rolin e tij si garant i Kushtetutës, unifikues i popullit dhe ekulibues e moderator i konfliktit politik.	KRITERI 3: Dëmi kushtetues që është shkaktuar ka natyrë të paktheshme, për shkak se besimi i opozitës tek Institucioni i Presidentit ka rënë plotësisht; ka cënuar të drejtat kushtetuese të opozitës, si dhe nuk i është përgjigjur kërkesave të opozitës për të garantuar respektimin e Kushtetutës.	KRITERI 4: Shkelja është kryer me faj dhe më ndërgjegje të plotë, dhe Presidenti nuk ka shfaqur asnjë pendesë për aktin e rëndë të kryer. Opozita e ka njoftuar paraprakisht që ligji bie ndesh me Kushtetutën dhe kjo më vonë u provua edhe me vendim të Gjykatës Kushtetuese

C. Analiza e shkeljes së rëndë të Kushtetutës:

Gjatë periudhës Tetor 2023 – Mars 2024, Kuvendi i Shqipërisë ishte përfshirë nga tensione të larta politike, që sollën mosfunksionim normal të Kuvendit për një periudhë të gjatë, për shkak

të refuzimit që mazhoranca socialiste i kishte bërë 8 kërkesave të opozitës për ngritjen e Komisioneve Hetimore, e drejtë kushtetuese kjo e pakicës parlamentare, e garantuar në nënin 77 të Kushtetutës dhe jurisprudencën konstante të Gjykatës Kushtetuese.

Në kulm të këtij tensioni, si një akt provokimi ndaj opozitës parlamentare, mazhoranca miratoi ligjin nr. 106/2023 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8891, datë 02.05.2002 “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit”” (ligji ndryshues), sipas nismës së propozuar nga njëri prej deputetëve nismëtarë. Ky ligj është botuar në Fletoren Zyrtare nr. 13, datë 19.01.2024 dhe ka hyrë në fuqi në datën 03.02.2024. Ligji ngushtonte në mënyrë antikushtetuese hapësirën e dputetëve të pakicës parlamentare gjatë procesit të kontrollit parlamentar, duke e ndërvarur ushtrimin e saj me vullnetin e mazhorancës.

Duke njohur rolin e Presidentit të Republikës si Kreu i Shtetit, që ka për synim të garantojë respektimin e Kushtetutës, të sillet si unifikues i popullit, por edhe si faktor ekulibrues dhe moderator i konflikteve politike, opozita parlamentare, i paraqiti një kërkesë zyrtare³⁹ Presidentit të Republikës që të ushtronte kompetencën e tij kushtetuese të parashikuar në nenin 85 të Kushtetutës, ku specifikohet se: “*Presidenti i Republikës ka të drejtë ta kthejë ligjin për rishqyrtim vetëm një herë.*”. Në kërkesë jo vetëm argumentohej se ligji nr. 106/2023 në disa dispozita të tij binte ndesh me Kushtetutën, por edhe sqarohej fakti se kjo mund të shërbente edhe si faktor për të ulur tensionet në Kuvendin e Shqipërisë dhe për të dhënë mundësi një dialogu gjithpërfshirës mes palëve në Kuvend. Konkretisht, Presidenti u informua se: “*hyrja në fuqi e këtij ligji, që në mënyrë antikushtetuese nuk lejon kontrollin efektiv parlamentar nga ana e pakicës do të minonte çdo mundësi dialogu mes palëve politike në Parlament, për gjetjen e një zgjidhje mbi situatën e krijuar. Në këtë kuptim, Presidenti i Republikës, si Kreu i Shtetit dhe përfaqësues i unitetit të popullit, duhet të luaj rolin e tij kushtetuese për të nxitur dhe mundësuar dialogun politik mes palëve, ku përfshihet edhe diskutimi dhe miratimi konsensual i ndryshimeve në ligjin për Komisionet Hetimore.*”.

Presidentit i shpjegohej në detaje, se për grupin parlamentar të PD, ligji i propozuar dhe miratuar vetëm me votat e socialistëve, ka në vetvete tri qëllime kryesore: (i) ligjërimin e vendimmarrjeve antikushtetuese të deritanishme për rrëzimin e kërkesave të deputetëve të opozitës për ngritjen e komisioneve hetimore; (ii) vendosjen nën kontroll të plotë të mazhorancës të drejtën e deputetëve të opozitës për ngritjen e komisioneve hetimore; dhe (iii) në rast të ngritjes së komisioneve hetimore, pamundësimin e ushtrimit të kontrolli hetimor parlamentar efektiv.

Konkretisht, në kërkesën zyrtare drejtuar Presidentit të Republikës, deputetët e opozitës argumentonin antikushtetutshmërinë e ligjit të miratuar, duke dhënë 5 argumente kryesore:

³⁹ Bardhi i shkruan presidentit Begaj: Ligji i ri për komisionet hetimore, antikushtetues - RTSH

1. Në ligjin e miratuar nuk gjejmë reflektim qëndrimet e konsoliduara të Gjykatës Kushtetuese, ku theksohet se Kuvendi, në rast se kërkohet ngritja e një komisioni parlamentar nga një e katërta e deputetëve të Kuvendit, ka detyrimin që të mos ia nënshtrojë debatit parlamentar, por vetëm të diskutojë lidhur me shkallën e respektimit të parimeve kushtetuese në objektin e veprimtarisë së tij. Dhe në rast se shumica parlamentare ngre pretendime lidhur me mosrespektimin e parimeve kushtetuese, ajo ka të drejtë t'i propozojë pakicës formulime alternative, deri në arritjen e një konsensusi. Megjithatë, këto propozime alternative nuk mund të jenë të atilla sa të reduktojnë objektin e hetimit deri në atë masë sa t'ia pamundësojë komisionit kryerjen e veprimtarisë së tij.
2. Mungesa e parashikimeve që shprehin qartë detyrimin e Kuvendit për ngritjen e komisioneve hetimore parlamentare kur kërkohet nga numri i përcaktuar në Kushtetutë i deputetëve, si dhe propozimi i formulimeve alternative lidhur me objektin e veprimtarisë nëse vlerësohet se cenohen parime a standarde kushtetuese, i jep mundësi mazhorancës që të vlerësojë në diskrecionin e saj përmbushjen ose jo të këtyre parimeve dhe pa bërë ndonjë përpjekje për të gjetur konsensus, të vendosë rrëzimin e kërkesave për ngritjen e komisioneve hetimore. Praktikisht, nga mënyra e formulimit të dispozitave të sipërcituara, ngritja ose jo e një komisioni hetimor është tërësisht në diskrecionin dhe interpretimin e mazhorancës. Kushtetutëbërësi ka pasur për qëllim të shmangë pikërisht këtë lloj diskrecioni, i cili praktikisht e zhbën këtë mekanizëm kontrolli që ka opozita në një shtet demokratik.
3. Ligji vjen në kundërshtim me një prej qëllimeve kryesore që ka ngritja e një komisioni hetimor të Kuvendit. Konkretisht, komisionet hetimore ngrihen me qëllim njohjen dhe verifikimin e një fenomeni, një ngjarjeje ose një veprimtarie të caktuar. Pra, në thelb të veprimtarisë së komisioneve hetimore qëndron transparenca për median, opinionin publik dhe qytetarët. Shtimi i rasteve të zhvillimit të mbledhjeve me dyer të mbyllura, disa prej tyre mjaft evazive dhe që lënë vend për interpretim të gjerë, vetëm me votat e mazhorancës, vjen në kundërshtim me parimin e transparencës. Kjo pasi, rast pas rasti, anëtarët e mazhorancës do të vlerësojnë kur duhet të bëhet transparenca për aspekte të caktuara të veprimtarisë së komisionit dhe në cilat raste do të veprohet në mungesë transparence.
4. Ndryshe nga përcaktimi aktual që marrja e provave dhe thirrja e dëshmitarëve bëhet nga çdo anëtar i komisionit dhe pranohet pa votim, në ligjin e ndryshuar parashikohet që marrja e provave dhe thirrja e dëshmitarëve të kryhet me vendim të shumicës. Praktikisht, nëpërmjet kësaj dispozite synohet të sanksionohet që provat që do të merren dhe dëshmitarët që thirren të jenë tërësisht në vullnetin e mazhorancës, e cila ka edhe numrin më të madh të anëtarëve në komision. Pra, do të jetë mazhoranca që do të vlerësojë nëse një provë duhet të merret ose jo, apo nëse një dëshmitar duhet të thirret ose jo. Në fakt, një mekanizëm i tillë do ta zhbente të drejtën e pakicës parlamentare

për kryerjen e një hetimi efektiv, pasi të dhënat dhe dëshmitë që do të administroheshin nga komisioni do të ishin tërësisht në diskrecionin e mazhorancës.

5. Marrja e një autorizimi nga prokuroria ose gjykata është e paprecedentë në asnjë shtet të së drejtës apo shoqëri demokratike, edhe në kontekstin e parimit të ndarjes dhe balancimit të pushteteve. Ashtu siç është shprehur Gjykata Kushtetuese në mënyrë të përsëritur ekzistenca e një procesi penal nuk përbën pengesë për veprimtarinë hetimore të Kuvendit, në kushtet kur qëllimet që ndjekin janë të ndryshme. Nga ana tjetër, dhënia e të drejtës dëshmitarit për të refuzuar përgjigjen në çdo rast që ai vlerëson se vetë apo persona të lidhur me të mund të ekspozohen ndaj hetimeve, mund të përdoret si taktikë nga dëshmitarët apo mbrojtësit e tyre për të refuzuar transparencën dhe llogaridhënien në raport me komisionin hetimor.

Presidenti i Republikës, injoroi shqetësimet e opozitës, duke kryer një shkelje të **rëndë të Kushtetutës, në formën e mosveprimit, duke mos kryer veprimin konkret – rikthimin për rishqyrtim të ligjit - ndonëse kishte detyrimin kushtetues për të vepruar**. Për më tepër, ai kreu një shkelje të rëndë të kushtetutës, duke vepruar – nxjerr dekretin për shpallje të ligjit, sipas nenit 84 të Kushtetutës, me argumente që vinin në kundërshtim me Kushtetutën, sic u provua më vonë me vendim të Gjykatës Kushtetuese. Sjellim në vëmendjen tuaj, se sikurse vetë Presidenti e pranon *“Shpallja e ligjeve nga Presidenti i Republikës bëhet në përfundim të procedurës së kontrollit kushtetues, gjatë të cilit institucioni verifikon kushtetutshmërinë e dispozitave të reja dhe të procedurës së miratimit të tyre.”*.

Konkretisht, Presidenti i Republikës miratoi dekretin nr. 15, datë 18.01.2024 “Për shpalljen e ligjit nr.106/2023, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8891, datë 2.5.2002, “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit”. Në njoftimin zyrtar⁴⁰ që shoqëronte shpalljen e ligjit, Presidenti i Republikës pranon që ishte njohur me shqetësimet e opozitës, por argumentonte në kundërshtim me Kushtetutën, se përse ligji duhet të hynte në fuqi, si më poshtë:

“Presidenti i Republikës nxori sot dekretin “Për shpalljen e ligjit nr.106/2023, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8891, datë 2.5.2002, “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit”. Trajtimin të kësaj praktike institucionale ditët e fundit i është dhënë përmbajtje politike nga një numër i kufizuar deputetësh. Për këtë arsye, Institucioni i Presidentit të Republikës e gjen me vend të informojë opinionin publik, si vijon:

Shpallja e ligjeve nga Presidenti i Republikës bëhet në përfundim të procedurës së kontrollit kushtetues, gjatë të cilit institucioni verifikon kushtetutshmërinë e dispozitave

⁴⁰ Presidenti Begaj dekreton ndryshimin e ligjit për ngritjen e Komisioneve Hetimore – Balkanweb.com – Neës24

të reja dhe të procedurës së miratimit të tyre. Kontrolli kushtetues nuk verifikon asnjë aspekt me përmbajtje politike të ligjit. Argumenti më me peshë që ngrihet nga një pjesë e eksponentëve të opozitës ka lidhje me pretendimin se hyrja në fuqi e këtij ligji mund të minojë dialogun mes palëve politike në Kuvend: – “Ky ligj i njëanshëm duhet të kthehet në parlament dhe të miratohet me konsensus”.

Presidenti i Republikës e çmon si tejet të rëndësishme uljen në negociatë për të gjetur zgjidhje kompromisi për këtë lëndë, si për çdo lëndë tjetër objekt debati, kontestimi apo konflikti politik. Zgjidhja e shpejtë e kundërshtive për këtë ligj do të formonte një mundësi serioze për të ndërtuar marrëdhënie mirëbesimi mbi një shembull konkret bashkëpunimi. Kjo është arsyeja pse Presidenti i Republikës ftoi menjëherë eksponentët më të zëshëm të opozitës që të kërkonin kompromisin me shumicën parlamentare dhe të shfrytëzonin ndërkohën, deri në përfundimin e afatit për shpalljen e ligjit, për të zgjidhur në dialog me shumicën të gjitha çështjet që i shqetësonin lidhur me ligjin e sapo miratuar.

Në të vërtetë, periudha nga miratimi i ligjit, deri në përfundimin e afatit 20-ditor për shpalljen e tij, u ezaurua pa asnjë demarsh për të ofruar dhe gjetur zgjidhje kompromisi, gjë që mban në këmbë si objektiv qëllimin për bllokimin e hyrjes në fuqi të ligjit, por rrëzon si të paqenë objektivin për “diskutimin dhe miratimin konsensual të ndryshimeve në ligjin për komisionet hetimore”.

Për sa u takon pretendimeve për antikushtetutshmëri të dispozitave të reja ligjore, të bëra publike nga disa eksponentë të opozitës, sqarojmë, si vijon:

- 1. Është pretenduar se miratimi i projektligjit është shoqëruar me parregullsi procedurale. Ky pretendim nuk i qëndron kontrollit kushtetues. Shkeljet procedurale nuk përbëjnë shkak të vetëmjaftueshëm për kthimin e ligjit për shqyrtim. Procedura e shqyrtimit dhe e miratimit të projektligjeve është çështje e Rregullores së brendshme të Kuvendit, kontrolli i zbatimit të së cilës kryhet nga organet e brendshme të Kuvendit, të ngarkuara nga vetë Rregullorja për këtë qëllim. Është fakt publik se në instancat e brendshme të Kuvendit nuk është depozituar asnjë kërkesë me pretendime për shkelje procedurale të lidhura me këtë ligj. Shkeljet procedurale mund të formojnë lëndë për kontrollin kushtetues vetëm nëse shkeljet procedurale ngrihen në nivelin e shkeljeve kushtetuese. I tillë është, për shembull, rasti kur një ligj, për të cilin Kushtetuta kërkon miratimin me shumicë të cilësuar, miratohet me një numër më të vogël votash. Asnjëra nga shkeljet procedurale të pretenduara nuk ngrihet në nivelin e një shkeljeje procedurale kushtetuese. Për pasojë, nuk e bën këtë ligj antikushtetues. Po kështu, pretendimi se ky ligj duhet të ishte miratuar me konsensus nuk ka*

lidhje me ndonjë kërkesë të Kushtetutës, ndaj Presidenti i Republikës nuk mund ta kthejë atë për shqyrtim me shkakun se i mungon konsensusi.

- 2. Është pretenduar se amendamentet e miratuara nuk kanë të përfshirë qëndrimin e konsoliduar të Gjykatës Kushtetuese, sipas së cilit shumica parlamentare është e detyruar të pranojë ngritjen e komisionit hetimor dhe se ajo mund të vërë në diskutim vetëm objektin e hetimit dhe vetëm nëse ka pretendime për cenim të parimeve kushtetuese. Përballë këtij pretendimi qëndrojnë dy fakte thelbësore, të cilat mbrojnë kushtetutshmërinë.*

Së pari, detyrimi për ngritjen e komisionit hetimor, kur këtë e kërkojnë jo më pak se 35 deputetë, është detyrim që buron nga neni 77 i Kushtetutës dhe nuk ka dispozita të këtij ligji që t'i kundërvihen.

Së dyti, jurisprudenca e Gjykatës Kushtetuese, që ka përcaktuar edhe kufijtë e diskrecionit të shumicës parlamentare, në këtë rast, gjithashtu, nuk kundërshtohet nga asnjë dispozitë e këtij ligji. Opinioni se kjo çështje duhet të ishte përfshirë në tekstin e ligjit me formulime konkrete, sipas kësaj linje, mund të konsiderohet racional, por mungesa nuk e bën ligjin antikushtetues, sikurse nuk i zhbën detyrimet që burojnë nga Kushtetuta dhe nga jurisprudenca e Gjykatës Kushtetuese.

- 3. Është pretenduar se përcaktimet e ligjit të ri për rregullat për zhvillimin me dyer të mbyllura të mbledhjeve të komisionit hetimor synojnë eliminimin e transparencës, e cila është thelbi i punës së tij. Formulimet që përcaktojnë me numërtim rastet kur mund të zhvillohen mbledhjet me dyer të mbyllura, i shërbejnë transparencës, sepse nëpërmjet kufizimit të rasteve disiplinojnë vendimmarrjen e komisionit dhe reduktojnë mundësinë e abuzimit me këtë mekanizëm. Rastet e përmendura në ligj janë përjashtimore dhe secili prej tyre i shërben mbrojtjes së një interesi tjetër kushtetues ose ligjor. Këto dispozita nuk eliminojnë transparencën. Shkëlja e tyre mund ta bëjë këtë. Ligji nuk mund të quhet antikushtetues. Veprimtaria në kundërshtim me të, po.*

- 4. Është pretenduar se rregulli i ri për marrjen e provave dhe thirrjen me vendim të ndërmjetëm të dëshmitarëve është antikushtetues. Edhe ky pretendim nuk i qëndron kontrollit kushtetues. Është e vërtetë se dispozita për marrjen e provave dhe thirrjen e dëshmitarëve me vendim të ndërmjetëm formon regres në raport me ligjin e mëparshëm, i cili, kryerjen e këtyre procedurave nuk ia nënshtrohte votimit, por çështja në vetvete nuk ka lëndë kushtetuese. Nuk mund të pretendohet, për shembull, që në këtë rast kemi të bëjmë me cenimin e një të drejte të fituar, sepse parimi kushtetues i mbrojtjes së të drejtave të fituara vepron në një fushë tjetër dhe për subjekte krejt të tjera. Në këtë rast, jemi përpara dy zgjidhjeve ligjore, konkurruese me njëra-tjetrën, por të dyja janë kushtetuese. Nga ana tjetër, rregullat për marrjen e dëshmisë dhe përmbajtjen e saj nuk mund të konsiderohen kufizuese. Ato sqarojnë pozitën procedurale të*

dëshmitarit dhe janë në harmoni me legjislacionin shqiptar, (përfshirë modelet e huaja të referencës).

5. Për sa i përket kërkesës për përfshirjen e Presidentit të Republikës në procesin e dialogut politik, kjo përbën konsideratë të një natyre të ndryshme nga konsideratat që i takojnë procedurës së kontrollit kushtetues të ligjeve. Kthimi i ligjeve për shqyrtim nuk është instrumenti kushtetues që i është dhënë Presidentit të Republikës për të lehtësuar dialogun. Ligjet nuk shpallen për hir të “dialogut politik mes palëve”, por si pjesë e procesit legjislativ, për shkakun se kalojnë me sukses filtrin kushtetues. Me këtë rast, sjellim dhe një herë në vëmendje mesazhin e Presidentit të Republikës drejtuar deputetëve me rastin e çeljes së sesionit të ri parlamentar dhe thirrjen e tij për dialog konstruktiv dhe bashkëpunim vullnetmirë midis forcave politike, si rruga e vetme që i shërben të mirës së përbashkët, interesit kombëtar dhe konsolidimit të pozitive të Shqipërisë në arenën ndërkombëtare. Kjo thirrje është e vlefshme edhe në lëmin e ngritjes dhe funksionimit me sukses të komisioneve hetimore parlamentare.

Mirëpo, **qëndrimi i deputetëve të opozitës rezultoi të ishte kushtetues⁴¹, ndërkohë që qëndrimi i Presidentit të Republikës të ishte një shkelje e rëndë e Kushtetutës.** Me kërkesë të 1/5 së deputetëve, ligji nr. 106/2023 ju nënshtrua kontrollit kushtetues.

Me vendimin nr. 54, datë 09.07.2024, me një vendimmarrje unanime⁴², Gjykata Kushtetuese vendosi:

- Konstatimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të nenit 4 të ligjit nr. 106/2023, datë 21.12.2023 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8891, datë 02.05.2002 “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit””, për shkak të boshllëkut ligjor lidhur me formulimet alternative të objektit të hetimit.
- Konstatimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të nenit 7 të ligjit nr. 106/2023, datë 21.12.2023 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8891, datë 02.05.2002 “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit””, për shkak të boshllëkut ligjor lidhur me vendimin e ndërmjetëm për marrjen e provave.

⁴¹ Gjykata vlerëson se edhe pse kërkuesi në objektin e kërkesës ka kërkuar shfuqizimin në tërësi të ligjit ndryshues, pretendimet për përmbajtjen e ligjit kanë të bëjnë me nenet 4, 6, 7 dhe 9 të tij. Konkretisht: (i) pretendimi që lidhet me ngritjen e komisioneve hetimore ka të bëjë me nenin 4; (ii) pretendimi që lidhet me funksionalitetin e Kuvendit në drejtim të hetimit efektiv të Kuvendit ka të bëjë me nenet 7 dhe 9 dhe (iii) pretendimi që lidhet me funksionalitetin në drejtim të transparencës publike dhe llogaridhënien ka të bëjë me nenin 6 të ligjit objekt shqyrtimi.

⁴² Vetëm një gjyqtar ishte pjesërisht kundër, sepse ishte e mendimit që duhet të ishte pranuar edhe pretendimi i kërkuarit për mosrespektimin e procedurës së miratimit të ligjit ndryshues, ashtu edhe në lidhje me përmbajtjen e neneve 6, pika 3, shkronja “d” dhe 7, pika 1, të ligjit ndryshues.

- Shfuqizimin e nenit 9, pikat 1 dhe 2, të ligjit nr. 106/2023, datë 21.12.2023 “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8891, datë 02.05.2002 “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit””, në pjesën që ka shtuar pikat 1/2 dhe 2/4 në nenin 16 të ligjit nr. 8891, datë 02.05.2002 “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit””, si të papajtueshme me Kushtetutën.
- Detyrimin e Kuvendit të Republikës së Shqipërisë të plotësojë boshllëkun ligjor brenda 6 (gjashtë) muajve nga hyrja në fuqi e këtij vendimi.

Në arsyetimin e vendimit të saj nr. 54/2024, Gjykata Kushtetuese ka gjetur të drejta të gjitha shqetësimet që deputetët e opozitës kishin ngritur në kërkesën zyrtare drejtuar Preidentit të Republikës. Në përmbledhje të të gjithë argumenteve, Gjykata Kushtetuese, kishte arsyetuar se:

“Nisur nga fakti se ligjvënësi tashmë ka zgjedhur të parashikojë shprehimisht në nenin 4 të ligjit ndryshues standardet kushtetuese që duhet të plotësojë objekti i komisionit hetimor, Gjykata çmon se mungesa e parashikimit për “formulim alternativ” të objektit, me qëllim arritjen e konsensusit midis subjektit që kërkon ngritjen e komisionit hetimor dhe shumicës parlamentare, e cila, siç u theksua më sipër, mundëson pakicën parlamentare të ushtrojë të drejtën kushtetuese të parashikuar në nenin 77, pika 2, të Kushtetutës për të kërkuar ngritjen e një komisioni hetimor, krijon boshllëk ligjor që cenon të drejtën kushtetuese dhe passjell edhe cenimin e funksionit të Kuvendit për hetim parlamentar. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuarit për nenin 4 të ligjit ndryshues është i bazuar.

Gjykata vlerëson, gjithashtu, se për sa kohë që vendimmarrja e komisionit hetimor për marrjen e provave është pjesë e rëndësishme e së drejtës për hetim parlamentar, të garantuar nga neni 77 i Kushtetutës, vendimi për refuzimin e provave të kërkuara nga pakica parlamentare mund ta bëjë joefektive këtë të drejtë dhe ushtrimin e funksionit të Kuvendit, si titullar i kësaj të drejte dhe mund të krijojë përplasje kompetencash, të cilat mund të çojnë në mosmarrëveshje kushtetuese. Për rrjedhojë, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuarit në lidhje me përmbajtjen e nenit 7 të ligjit ndryshues është i bazuar.

Gjykata vlerëson se përmbajtja e pikave 1/2 dhe 2/4 të nenit 16 të ligjit për komisionet hetimore, të shtuara me nenin 9 të ligjit ndryshues, nuk respekton parimin e ndarjes dhe balancimit ndërmjet pushteteve dhe atë të sigurisë juridike, për rrjedhojë cenon të drejtën për hetim parlamentar, duke e bërë atë iluzive, ashtu edhe vetë funksionin e Kuvendit. Për këto arsye, pretendimi i kërkuarit në drejtim të përmbajtjes së këtyre dispozitave është i bazuar.

Gjykata vëren se edhe pse dispozitat e mësipërme në dukje lënë hapësirë për mënyrën e interpretimit të tyre gjatë zbatimit rast pas rasti nga komisioni hetimor, kjo nuk është e mjaftueshme për ta bërë normën jokushtetuese, për sa kohë që ato lejojnë disa mënyra interpretimi, duke i dhënë mundësinë Gjykatës që të verifikojë, përmes interpretimit pajtues, nëse ka një interpretim që është në pajtim me Kushtetutën. Gjykata, nisur nga konteksti i këtyre dispozitave dhe nga qëllimi e kuptimi i përmbajtjes së nenit 12 të ligjit për komisionet hetimore, vlerëson se qëllimi i tyre, në thelb, është siguria publike dhe garantimi i të drejtave kushtetuese për jetë private e familjare dhe ai nuk duket se synon që të cenojë të drejtën e publikut për transparencë, pra zhvillimin e kësaj veprimtarie larg syrit dhe vëzhgimit të publikut. Me qëllim garantimin e këtyre të drejtave, Gjykata çmon se gjatë zbatimit të këtyre dispozitave ato duhet të interpretohen nga komisioni vetëm në atë mënyrë që shmang rrezikun për vlerësim subjektiv në përcaktimin e natyrës së këtyre

të dhënave. Për këtë qëllim, Gjykata vlerëson se në përkufizimin se cila e dhënë do të konsiderohet ose klasifikohet si sekret tregtar, komisioni duhet t'i referohet vetëm përcaktimit "sekret tregtar" sipas legjislacionit në fuqi. Ndërsa në lidhje me parashikimin "sekret në interes të shtetit", e cila pavarësisht se përfshin edhe konceptin e "sekretit shtetëror", në vetvete paraqet një koncept më të gjerë se sa ai. Prandaj, ky parashikim ligjor duhet të zbatohet dhe interpretohet nga komisioni hetimor vetëm si çdo e dhënë e parashikuar si informacion i klasifikuar në bazë të ligjit, përfshirë edhe "sekretin hetimor". Bazuar në këtë interpretim pajtues, Gjykata arrin në përfundimin se shkronjat "c" dhe "d" të nenit 6 të ligjit ndryshues janë kushtetuese me kusht që ato të interpretohen si më sipër. Çdo interpretim i ndryshëm i tyre do të cenonte balancën midis parimit të transparencës dhe llogaridhënies, nga njëra anë, dhe të drejtave e lirive kushtetuese për mbrojtjen e të cilave shkronjat "c" dhe "d" kanë parashikuar se komisioni vepron me dyer të mbyllura, nga ana tjetër, në drejtim të përmbushjes së qëllimit të kontrollit parlamentar. Prandaj, asnjë interpretim tjetër i këtyre dispozitave nuk është i lejueshëm nga pikëpamja kushtetuese dhe se mbrojtja e të drejtave dhe parimeve kushtetuese të lartpërmendura nuk mund të arrihet në rast se këtyre dispozitave të kundërshtuara do t'u jepet një kuptim tjetër."

Për të gjitha sa më lart, **mosushtrimi nga Presidenti i kompetencës për rikthimin për rishqyrtim të një ligji antikushtetues, madje dekretimi i shpalljes së tij dhe lejimit për të hyrë në fuqi, është provuar si një shkelje e rëndë e Kushtetutës përmes vendimit nr. 54/2024 të Gjykatës Kushtetuese.** Kjo shkelje e rëndë e Kushtetutës nga ana e Presidentit të Republikës, ka sjell pasoja të rënda dhe të pakthyeshme, për shkak se nga aplikimi i këtij ligji për disa muaj, u pengua e drejta kushtetuese e opozitës për kontroll parlamentar në të paktën dy Komisione Hetimore⁴³. Gjithashtu, Presidenti i Republikës, përkundër rolit të tij, nxiti tensionet dhe konfliktin politik, duke mos përmbushur rolin e tij kushtetues si faktor ekuilibruës dhe moderues i konflikteve politike.

Në mënyrë të përmbledhur Presidenti Bajram Begaj, ka kryer shkelje të rëndë të Kushtetutës, për shkak se:

- Ka cënuar neutralitetin politik dhe paanësinë gjatë ushtrimit të funksionit të tij;
- Ka ndërmarrë veprime aktive për të ngushtuar kompetencat kushtetuese të opozitës në ushtrimin e përgjegjësisë së saj për kontroll parlamentar efektiv;
- Ka injoruar fuqinë detyruese të vendimeve të Gjykatës Kushtetuese;
- Nuk ka përmbushur rolin dhe përgjegjësinë e tij kushtetuese si faktor ekuilibruës dhe moderator i konflikteve politike.

4. SHKELJA 4: Rrënimi i seriozitetit të institucioneve kushtetuese publike përmes shpikjes së Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale Diella

⁴³ Komisionet Hetimore të ngritura nga Kuvendi për të hetuar kontratat koncesionare në shëndetësi dhe skandalin e vjedhjes së të dhënave të sistemit TIMS.

A. Natyra e Shkeljes:

(Veprim aktiv – Nxjerrja e një Dekreti: Akt vendimmarrës, që shkel detyrimet në formë ndalimi në Kushtetutë, pra duke dekretuar një përgjegjësi shtetërore që nuk e ka në kompetencë)

Në kundërshtim me nenet 7, 45, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 102 dhe 103 të Kushtetutës, ka dekretuar emërimin e Kryeministrit, njëkohësisht duke përcaktuar edhe ngritjen dhe funksionimin e Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale Diella, duke i shërbyer në këtë mënyrë në kundërshtim me rolin dhe përgjegjësisë së tij kushtetuese qëllimeve propagandistike të Kryeministrit Edi Rama dhe duke rrënuar seriozitetin e institucioneve kushtetuese publike.

B. Përmbushja e kriterëve kushtetuese për t'u konsideruar shkelje e rëndë e Kushtetutës:

KRITERET KUSHTETUESE			
KRITERI 1: Ka cënuar marrëdhënien, vlerat apo çështjet që mbrohet në mënyrë të shprehur nga nenet 7, 45, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 102 dhe 103 të Kushtetutës.	KRITERI 2: Ka sjellë pasoja duke dhënë efekte reale në jetën publike, që lidhen me cënimin e figurës kushtetuese të ministrit dhe ndërhyrjes në kompetencat e organeve të tjera kushtetuese.	KRITERI 3: Dëmi kushtetues që është shkaktuar ka natyrë të paktheshme, për shkak se besimi i publikut tek Institucioni i Presidentit nuk është më i plotë; ka cënuar kompetencat e organeve të tjera kushtetuese; si dhe ka deformuar konceptin kushtetues “ministër”, duke dëmtuar seriozitetin e institucioneve kushtetuese publike.	KRITERI 4: Shkelja është kryer me faj dhe më ndërgjegje të plotë, dhe Presidenti nuk ka shfaqur asnjë pendesë për aktin e rëndë të kryer. Kjo provohet nga dijenia e plotë dhe e deklaruar e faktit.

C. Analiza e shkeljes së rëndë të Kushtetutës:

Në datën 12.09.2025, Presidenti i Republikës ka dekretuar emërimin e Kryeministrit, njëkohësisht duke përcaktuar edhe përgjegjësinë e tij “për ngritjen dhe funksionimin e Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale Diella”. Po ashtu, në datën 15.09.2025, Presidenti i Republikës ka dekretuar përbërjen e Këshillit të Ministrave, duke përcaktuar njëkohësisht edhe përgjegjësinë e Kryeministrit “për ngritjen dhe funksionimin e Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale Diella”. Neni 2, i Dekretit nr. 331, datë 12.09.2025 dhe neni 1, pika 1, fjalë e dytë, e Dekretit nr. 333, datë 15.09.2025, përbëjnë shkelje të rëndë të neneve 7, 45, 93, 95, 96, 98, 99, 102 dhe 103 të Kushtetutës së Shqipërisë.

Në datën 11.09.2025, gjatë Asamblesë Kombëtare të Partisë Socialiste, kryeministri në detyrë Edi Rama gjatë prezantimit të përbërjes së qeverisë së tij të ardhshme, paraqiti edhe “emërimin” e një Ministri Virtual të Inteligjencës Artificiale Diella”, e cila do të kishte për detyrë të merrej me organizimin e procedurave të prokurimit publik. Sipas kryeministrit, “ministrja Diella” do të ishte një mekanizëm për të parandaluar korrupsionin dhe paligjshmëri të tjera, të cilat kanë rezultuar shumë problematike vitet e fundit, duke cuar pas hekurave një numër të konsiderueshëm të deputetëve, kryebashkiakëve, ministrave të Partisë Socialiste, të udhëhequr nga Edi Rama. Përfshirja e inteligjencës artificiale dhe teknologjisë në procedurat e prokurimit publik ka qenë një propozim i bërë edhe më herët nga kryeministri, por i pa realizuar në praktikë.⁴⁴

Të nesërmen, në datën 12.09.2025, Sekretari i Përgjithshëm i Partisë Socialiste, Blendi Klosi, në cilësinë e partisë që ka shumicën e vendeve në Kuvendin e Shqipërisë, ka propozuar emërimin e Edi Ramës si Kryeministër. Në vijim të kësaj shkrese, me Dekretin “Për emërimin e Kryeministrit”, nr. 331, datë 12.09.2025, Presidenti i Republikës ka dekretuar: “*Zoti Edi Rama emërohet Kryeministër i Republikës së Shqipërisë (shih nenin 1). Kryeministri ushtron edhe përgjegjësitë për ngritjen dhe funksionimin e Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale “Diella” (shih nenin 2). Ky dekret hyn në fuqi menjëherë (shih nenin 3).*”.

Pas paraqitjes së propozimeve nga Kryeministri, me Dekretin “Për emërimin e Këshillit të Ministrave”, nr. 333, datë 15.09.2025, Presidenti i Republikës ka dekretuar: “*Emërimin e Këshillit të Ministrave me këtë përbërje: 1. Edi Rama – Kryeministër; Kryeministri ushtron edhe përgjegjësitë për ngritjen dhe funksionimin e Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale “Diella” (shih nenin 1). Ky dekret hyn në fuqi menjëherë (shih nenin 2).*” Në faqen zyrtare të Këshillit të Ministrave, nën rubrikën “Qeveria”, gjendet përbërja e plotë e Këshillit të Ministrave, ku pas Kryeministrit dhe Zëvendëskryeministres, është “Ministër Shteti për Inteligjencës Artificiale Diella”, e cila sipas përshkrimit lindi më 19 janar 2025 dhe deri në shtator 2025 ishte Asistente Virtuale e platformës kombëtare *e-albania*, dhe nga shtatori 2025 e në vijim është **Ministër Shteti për Inteligjencës Artificiale**.⁴⁵

Në këtë mënyrë, përmes dekreteve të tij, Presidenti i Republikës ka kryer shkelje të rënda të Kushtetutës, që grupohen si më poshtë:

- *Lidhur me tejkalimin e kompetencave kushtetuese nga Presidenti i Republikës*

Kushtetuta e Shqipërisë përcakton se Presidenti i Republikës është Kryetar i Shtetit dhe përfaqëson unitetin e popullit (shih nenin 86). Në këtë cilësi, kushtetutbërësi ka renditur në një

⁴⁴ <https://ps.al/newsroom/mbahet-asambleja-kombetare-e-ps-kryetari-rama-prezanton-ekipin-e-katert-qeverises/>

⁴⁵ <https://kryeministria.al/ministrat/diella/>

listë disa prej kompetencave të Presidentit të Republikës që lidhen me mesazhet drejtuar Kuvendit, të drejtën e faljes sipas ligjit, dhënien e shtetësisë, dhënien e garadave ushtarake, emërimin e përfaqësuesve diplomatikë, lidhjen e marrëveshjeve ndërkombëtare, emërimin e drejtorit të shërbimit informativ, Kryetarit të Akademisë së Shkencave, rektorëve të universiteteve, caktimit të datës së zgjedhjeve, referendumeve, si dhe marrjen e mendimeve apo të dhënave nga drejtuesit e institucioneve (shih nenin 92). Përveç këtyre kompetencave, kushtetutbërësi i ka dhënë kompetencë Presidentit të Republikës, që me propozim të partisë që ka shumicën e vendeve në Kuvend, të emërojë Kryeministrin në fillim të legjislaturës (shih nenin 96), si dhe me propozim të Kryeministrit të emërojë ministrat (shih nenin 98). Për këtë qëllim, Presidenti shprehet me dekrete (shih nenin 93). Në çdo rast, emërimit e Presidentit të Republikës i nënshtrohen shqyrtimit dhe miratimit nga Kuvendi. Pas marrjes së këtij miratimi, Kryeministri, zëvendëskryeministri dhe ministrat betohen para Presidentit të Republikës (shih nenin 99).

Ndërkohë që duke u ndalur te Këshilli i Ministrave, kushtetutbërësi ka përcaktuar se Këshilli i Ministrave përbëhet nga Kryeministri, zëvendëskryeministri dhe ministrat (shih nenin 95). Këshilli i Ministrave përcakton drejtimet kryesore të politikës së përgjithshme shtetërore. Për realizimin e kësaj kompetence, Këshilli i Ministrave merr vendime me propozim të Kryeministrit ose të ministrit përkatës. Këshilli i Ministrave shprehet me vendime dhe udhëzime (shih nenin 100). Figurë kryesore në Këshillin e Ministrave mbetet Kryeministri, për të cilin kushtetutbërësi ka përcaktuar listën e kompetencave të tij, përkatësisht përfaqësimin e Këshillit të Ministrave, kryesimin e mbledhjeve, konceptimin dhe paraqitjen e drejtimeve kryesore të politikës së përgjithshme shtetërore, sigurimin e zbatimit të legjislacionit dhe të politikave të miratuara nga Këshilli, bashkërendimin e punës së ministrave dhe institucioneve të varësisë, zgjidhjen e mosmarrëveshjen ndërmjet ministrave, nxjerrjen e urdhërave etj. Ndërsa, sa i përket ministrit, kushtetutbërësi ka përcaktuar se ai drejton nën përgjegjësinë e tij veprimtarinë që ka në kompetencë, duke nxjerr urdhra dhe udhëzime (shih nenin 102).

Megjithëse, Presidenti i Republikës nuk bën pjesë në skemën klasike të pushteteve (legjislativ, ekzekutiv, gjyqësor), kompetencat dhe përgjegjësitë që ai ka në strukturën shtetërore bëjnë që të përfaqësojë një pushtet të veçantë, i cili i nënshtrohet detyrimeve që ka çdo pushtet për të respektuar parimin e ndarjes dhe balancimit të pushteteve. Kjo nënkupton që Presidenti, nga njëra ka të drejtë të mbrojë kompetencat që atij i jep Kushtetuta dhe ligji, duke pasur nga ana tjetër detyrimin për të respektuar kompetencat dhe përgjegjësitë e pushteteve apo institucioneve të tjera shtetërore. Në këtë kuptim, Presidenti nuk mund t'i lejojë vetes të ndërhyjë në kompetencat e Kuvendit, Këshillit të Ministrave apo sistemit të drejtësisë (prokurorisë, gjykatave, organeve qeverisëse të sistemit KLGJ/KLP). Një ndërhyrje e tillë do të ishte në kundërshtim me nenin 7, të Kushtetutës së Shqipërisë, që sanksionon ndarjen dhe balancimin e pushteteve.

Duke u kthyer në rastin konkret, rezulton se Presidenti i Republikës, nëpërmjet Dekreteve nr. 331, datë 12.09.2025 dhe nr. 333, datë 15.09.2025, ka përcaktuar ndër të tjera edhe *“Kryeministri ushtron edhe përgjegjësitë për ngritjen dhe funksionimin e Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale “Diella”*” (shih nenin 2, të Dekretit nr. 331/2025; shih nenin 1, pika 1, fjalë e dytë, të Dekretit nr. 333/2025). Nëpërmjet këtyre dispozitave, **Presidenti ka krijuar praktikisht një strukturë të re ministrore (ministri virtuale), si dhe ka ngarkuar Kryeministrin me një përgjegjësinë të re për ngritjen dhe funksionimin e ministres virtuale “Diella”**.

Mirëpo, Presidenti nuk ka kompetencë të krijojë një strukturë të re ministrore, dhe në asnjë prej dispozitave që rregullojnë përgjegjësitë dhe kompetencat e Presidentit të Republikës nuk gjejmë një kompetencë të tillë në mënyrë direkte apo të nënkuptuar. **Neni 96, pika 1, i jep të drejtë Presidentit vetëm të emërojë Kryeministrin, me propozim të partisë që ka shumicën parlamentare, ndërsa neni 98, pika 1, i jep të drejtë vetëm të emërojë ministrat me propozim të Kryeministrit.** Nuk ekziston pra asnjë kompetencë apo e drejtë e Presidentit për të krijuar një strukturë të re ministrore, qoftë reale apo virtuale. Madje duke vepruar kështu, Presidenti ndërhyr në kompetencën që ka Kryeministri për të propozuar përbërjen e qeverisë (shih nenin 96, pika 1), si dhe kompetencën që ka Këshilli i Ministrave për të përcaktuar drejtimet kryesore të politikës së përgjithshme shtetërore (shih nenin 100, pika 1). Në këtë kuptim, **krijimi i një “ministri” virtual apo real nga Presidenti i Republikës është në tejkalim të kompetencave të Presidentit të Republikës, cënon kompetencat e Kryeministrit dhe Këshillit të Ministrave, duke shkelur kështu parimin e ndarjes dhe balancimit të pushteteve, të sanksionuar nga neni 7 i Kushtetutës së Shqipërisë, si dhe nenin 94 dhe 96 të Kushtetutës.**

Nga ana tjetër, Presidenti nuk ka kompetencë t’i caktojë Kryeministri përgjegjësi të reja, si përgjegjësia *“për ngritjen dhe funksionimin e Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale “Diella”*”. Sërish në përmbajtje të dispozitave kushtetuese që rregullojnë kompetencat dhe përgjegjësitë e Presidentit të Republikës nuk gjendet një kompetencë e tillë në mënyrë direkte apo të nënkuptuar. Kompetencat dhe përgjegjësitë e Kryeministrit janë të rregulluar nga Kushtetuta (shih nenin 102) dhe ligje të veçanta. Presidenti i Republikës ka vetëm detyrën e emërimit të Kryeministrit, sipas propozimit të partisë që ka shumicën parlamentare (shih nenin 96, pika 1), si dhe emërimin e përbërjes së qeverisë (zëvendëskryeministri, ministrat), sipas propozimit të Kryeministrit (shih nenin 98, pika 1). Madje, caktimi i përgjegjësive të reja nga Presidenti për Kryeministrin vjen në kundërshtim me Kushtetutën dhe ligjet, si dhe cënon edhe pushtetin legjislativ (Kuvendin), duke qenë ky i fundit i vetmi organ që ka të drejtën të miratojë ndryshime kushtetuese apo ligjore, të cilat shtojnë, pakësojnë, ndryshojnë përgjegjësitë dhe kompetencat e Kryeministrit. Në këtë kuptim, **caktimi i përgjegjësive të reja të Kryeministrit, përveçse vjen në kundërshtim me kompetencat kushtetuese të Presidentit,**

cënon nenin 94 të Kushtetutës, si dhe cënon edhe kompetencat e pushtetit legjislativ, duke shkelur parimin e ndarjes dhe balancimit të pushteteve, të sanksionuar nga neni 7 i Kushtetutës.

Pasur parasysh sa më sipër del qartë se neni 2, i Dekretit nr. 331, datë 12.09.2025, ashtu si edhe neni 1, pika 1, fjalia e dytë “Kryeministri ushtron edhe përgjegjësitë për ngritjen dhe funksionimin e Ministrit Virtual të Inteligjencës Artificiale “Diella””, **janë në tejkalim të kompetencave kushtetuese të Presidentit të Republikës, si dhe cënojnë kompetencat e pushtetit ekzekutiv (Kryeministrit/Këshillit të Ministrave), ashtu edhe të pushtetit legjislativ (Kuvendit), qoftë në drejtim të krijimit të një strukture të re ministrore, ashtu edhe në drejtim të caktimit të përgjegjësive të reja të Kryeministrit.** Për rrjedhojë, Dekretet janë në kundërshtim me nenet 92, 93, 94, 96, 98, 100, 102 dhe 7 të Kushtetutës së Shqipërisë. Cdo interpretim i kundërt, do t’i jepte Presidentit të Republikës mesazhin e gabuar se nga një figurë neutrale me kompetenca kryesisht të karakterit ceremonial dhe protokollar, nëpërmjet përdorimit politik të dekreteve presidenciale, ai mund të shndërrohet në një aktor të politikave shtetërore, duke krijuar rishtazi “ministri” dhe caktuar përgjegjësi të reja kryeministroke.

- *Lidhur me krijimin e një “ministri/e virtuale” në kundërshtim me Kushtetutën*

Kushtetuta e Shqipërisë ka përcaktuar përbërjen e Këshillit të Ministrave, përkatësisht Kryeministrin, zëvendëskryeministrin dhe ministrat (shih nenin 95). Duke u ndalur te ministri, Kushtetuta përcakton se ministri emërohet dhe shkarkohet nga Presidenti i Republikës me propozim të Kryeministrit (neni 98). Ministër mund të caktohet kushdo që ka cilësitë për deputet (shih nenin 103). Këto cilësi i gjejmë në nenin 45, të Kushtetutës, e cila përcakton cilësitë e deputetit, përkatësisht i) shtetasi shqiptar; ii) që ka mbushur moshën 18 vjeç; iii) është i aftë mendërisht; dhe iv) nuk i ndalohet kandidimi/emërimi sipas legjislacionit të dekriminalizimit (shih nenin 45). Para fillimit të detyrës, ministri betohet para Presidentit të Republikës (shih nenin 99). Ndërsa, sa i përket kompetencave të tij, kushtetutbërësi është shprehur se ministri, brenda drejtimeve kryesore të politikës së përgjithshme shtetërore, drejton nën përgjegjësinë e tij veprimtarinë që ka në kompetencë, nëpërmjet nxjerrjes së urdhrave dhe udhëzimeve (shih nenin 102, pika 4). Pra, Kushtetuta e Shqipërisë ka ofruar një panoramë të qartë të cilësive që duhet të ketë ministri, procedurës së emërimit të tij, si dhe kompetencave dhe përgjegjësive.

Pyetja që shtrohet në këtë rast është nëse “Ministri Virtual i Inteligjencës Artificiale “Diella””, që rezulton në përmbajtje të nenit 2, të Dekretit nr. 331, datë 12.09.2025, dhe nenit 1, pika 1, fjalia e dytë, të Dekretit nr. 333, datë 15.09.2025, të Presidentit të Republikës, përmbush cilësitë e nevojshme të të qënurit ministër, procedurën e emërimit, ushtrimin e kompetencave dhe përgjegjësive. Në fakt, është e qartë se një “ministër virtual” nuk përmbush asnjërën prej cilësive të ministrit që janë renditur më lart, përkatësisht të qënurit i) shtetas shqiptar; ii) që ka mbushur moshën 18-vjeç; iii) i aftë mendërisht; dhe iv) i padënuar sipas ligjit të

dekriminalizimit. Po ashtu, “ministri virtual” nuk rezulton që të jetë propozuar nga Kryeministri siç kemi trajtuar më lart, apo që të ketë kryer betimin para Presidentit të Republikës. Shtuar këtu faktin që “ministri virtual” duke qenë thjesht një produkt i teknologjisë së informacionit nuk ushtron nën përgjegjësi personale kompetencat që ka dikasteri që drejton. Në këtë kuptim, është e qartë se koncepti “Ministri Virtual i Inteligjencës Artificiale “Diella””, vjen në kundërshtim me Kushtetutën, qoftë në drejtim të cilësive të kërkuara të të qënurit ministër, procedurës së emërimit të tij, betimit para Presidentit të Republikës, si dhe ushtrimit të kompetencave dhe përgjegjësi.

Pasur parasysh sa më sipër, është e qartë se qoftë edhe në këtë drejtim neni 2, i Dekretit nr. 331/2025 dhe neni 1, pika 1, fjalë e dytë, e Dekretit nr. 333/2025, të Presidentit të Republikës janë në kundërshtim me nenet 95, 98, 103, 45, 99 dhe 102 të Kushtetutës së Shqipërisë. Por, ndërkohë që Kushtetuta është shumë e qartë në këtë drejtim, ajo çka është e papranueshme në këtë rast është përfshirja e Presidentit të Republikës, që supozohet të jetë gardiani i Kushtetutës, në një veprimtari të tillë që përveçse shkel rëndë Kushtetutën, dëmton edhe seriozitetin dhe reputacionin e shtetit shqiptar. Kreu i shtetit dhe përfaqësuesi i unitetit të popullit duhet të ishte në krye të përpjekjeve për të garantuar ruajtjen e standardeve më të larta kushtetuese, promovimin e ruajtjes së pavarësisë së pushteteve, nxitjen e mirëfunksionimit të institucioneve demokratike dhe përmirësimin e imazhit të shtetit shqiptar dhe institucioneve të tij. Ta shndërrosh shtetin dhe aktet juridike të Presidentit të Republikës në qesharake është krejtësisht e papranueshme dhe një shkelje brutale dhe e dhunshme e Kushtetutës.

Prandaj, në mënyrë të përmbledhur, Presidenti i Republikës Bajram Begaj, ka kryer shkelje të rëndë të Kushtetutës, për shkak se Dekretet e tij:

- (i) Cënojnë parimin e ndarjes dhe balancimit të pushteteve, pasi Presidenti krijon një strukturë të re ministrore (ministrin virtual të inteligjencës artificiale), dhe i cakton Kryeministrit përgjegjësi të reja (për ngritjen dhe funksionimin e ministrit virtual);
- (ii) Cënojnë organin kushtetues të ministrit, pasi Presidenti krijon një “ministër virtual”, i cili nuk përmbush cilësitë kushtetuese të emërimit si ministër, procedurat e emërimit dhe betimit të tij, si dhe ushtrimin e kompetencave dhe përgjegjësi;
- (iii) Shkelin në mënyrë flagrante nenet 7, 45, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 102 dhe 103 të Kushtetutës së Shqipërisë, që lidhen me kompetencat e Presidentit të Republikës, kompetencat e Kryeministrit/Këshillit të Ministrave, cilësitë e ministrit, procedurën e emërimit dhe betimit të tij, ushtrimin e kompetencave ministrore.

Ato përbëjnë një shkelje të rëndë të Kushtetutës, që ka sjell pasoja të rënda dhe të pakthyeshme, nisur nga fakti që kanë krijuar një gjendje konfuzioni mbi përgjegjësitë shtetërore, si dhe mbi

vetë cilësitë që duhet të gëzojë figura kushtetuese “ministër”. Ky nuk është një term abstrakt dhe që mund të përdoret në akte juridike shtetërore (sic është dekreti) në një kuptim të ndryshëm nga ai që njeh Kushtetuta.

5. **SHKELJA 5:** Lejimi i përfshirjes së paligjshme të Trupit Diplomatik të Republikës së Shqipërisë në aktivitete politike/zgjedhore të partisë në pushtet

A. *Natyra e Shkeljes:*

(Mosveprim – Nuk ka ndërhyrë për të ndaluar shkrirjen e shtetit me partinë në pushtet gjatë zgjedhjeve lidhur me funksionarë publikë që emërohen prej tij: Kryer një shkelje të rëndë të Kushtetutës, në formën e mosveprimit, duke mos kryer veprimin konkret – ndërhyrja e tij përmes tërhejes së vëmendjen, njoftimit të autoritetit përgjegjës për të propozuar shkarkimin apo dhënies së mesazheve publike, për të garantuar repektimin e nenit 1 të Kushtetutës, për zgjedhje të barabarta mes partive politike)

Në kundërshtim me nenin 1, 86 dhe 92 të Kushtetutës, përmes mosveprimit të tij, lejojë përfshirjen e paligjshme të Trupit Diplomatik të Republikës së Shqipërisë në aktivitete politike/zgjedhore të partisë në pushtet, duke mundësuar pabarazinë e garës në zgjedhjet e 11 Majit dhe duke lejuar shkrirjen e shtetit me partinë në pushtet.

B. *Përmbushja e kriterëve kushtetuesë për t’u konsideruar shkelje e rëndë e Kushtetutës:*

KRITERET KUSHTETUESE			
KRITERI 1: Ka cënuar marrëdhënien, vlerat apo çështjet që mbrohet në mënyrë të shprehur nga nenet 1, 86 dhe 92 të Kushtetutës.	KRITERI 2: Ka sjellë pasoja duke dhënë efekte reale në jetën publike, që lidhen me cënimin e barazisë në zgjedhje, shqetësim që ka gjetur pasqyrim edhe në Raportin Praprak të OSBE-ODIHR ku evidentohet se gauesit nuk gëzuan mundësi të barabarta, apo se shteti u shkri në një me partinë në pushtet.	KRITERI 3: Dëmi kushtetues që është shkaktuar ka natyrë të paktheshme, për shkak se besimi i publikut tek Institucioni i Presidentit nuk është më i plotë; ka cënuar zgjedhjet e lira dhe të barabarta; nuk ka përmbushur rolin dhe përgjegjësinë e Presidentit si faktor i unifikimit të popullit dhe ekuilibrit në shoqëri.	KRITERI 4: Shkelja është kryer me faj dhe më ndërgjegje të plotë, dhe Presidenti nuk ka shfaqur asnjë pendesë për aktin e rëndë të kryer. Kjo provohet nga dijenia e plotë dhe e deklaruar e faktit.

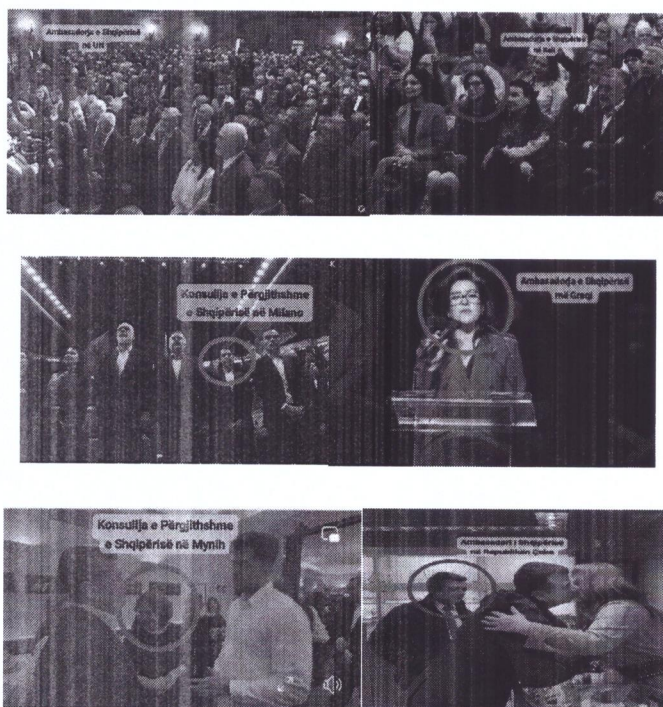
C. *Analiza e shkeljes së rëndë të Kushtetutës:*

Në Korrik 2024 u miratuan disa ndryshime në Kodin Zgjedhor që mundësojnë për herë të parë votimin e qytetarëve shqiptarë që jetojnë jashtë vendit. Për këtë arsye, partitë politike nisën

përgatitjet për zgjedhjet e ardhshme, duke përfshirë edhe takimet me komunitetin e qytetarëve shqiptarë që jetojnë jashtë vendit.

Mirëpo, aktivitetet politike të Edi Ramës dhe Taulant Ballës, përkatësisht Kryetar i Partisë Socialiste dhe Drejtues Politik për Diasporën i Partisë Socialiste, jashtë vendit gjatë asaj kohe provuan një fenomen antikushtetues, që cënonte barazinë e palëve në zgjedhje, atë të shkrirjes së shtetit me partinë në pushtet. Kjo u bë aq e evidente, sa që edhe Ambasadorët/Diplomatët në SHBA, Kombet e Bashkuara, Itali, Gjermani, Greqi, Çeki, etj., në dhunim brutal të ligjit, morën pjesë në aktivitete partiake të PS me qytetarët shqiptarë që jetojnë jashtë, duke shpërdoruar funksionin, duke përdhosur figurën e përfaqësuesit të shtetit shqiptar (jo partisë) në botë, duke cënuar barazinë e palëve në zgjedhje, si dhe duke konsumuar elementët e veprës penale të parashikuar nga neni 328/a i Kodit Penal.

Konkretisht, në aktivitetet e organizuara nga Kryetari i Partisë Socialiste apo Drejtuesi Politik për Diasporën i Partisë Socialiste, ku synohet të evidentohet “puna e Qeverisë”, ku kërkohet të votohet Partia Socialiste, apo ku stigmatizohet me përçmim opozita e vendit, u shfaqën si organizatorë dhe pjesëmarrës përfaqësues të Trupit Diplomatik të Republikës së Shqipërisë në këto vende. Takimet politike me qëllime elektorale u pasqyruan më pas në media, duke propaganduar për votë për Partinë Socialiste nga përfaqësuesit e saj, si dhe gjenden gjerësisht të pasqyruara në rrjetet sociale të administruara nga Kryetari i Partisë Socialiste, njëherazi Kryeministri i Shqipërisë Edi Rama, Drejtuesi Politik për Diasporën, njëherazi Ministër Shteti Taulant Balla apo Ministri i Jashtëm Igli Hasani.

Shkrija e shtetit me partinë në zgjedhje dhe përdorimi i Trupit Diplomatik si trupë elektorale e partisë në pushtet, është një cënim i rëndë i zgjedhjeve dhe një rast unik në botë. Kurrë, askund, Trupa Diplomatike nuk merr pjesë në aktivitete partiake dhe aq më pak nuk shërben si trupë elektorale e partisë në pushtet. Funksioni kërkon paanësi politike dhe përfaqësim me dinjitet të Shqipërisë në Botë.

Në mënyrë të vazhdueshme OSBE-ODIHR ka rekomanduar ndalimin e keqpërdorimit të burimeve shtetërore për të krijuar avantazhe të konsiderueshme të partisë në pushtet në zgjedhje, si dhe ka rekomanduar që organet ligjzbatuese të veprojnë në kohë dhe me vendosmëri për të ndëshkuar këtë fenomen.

Me qëllim frenimin e fenomenit të shkrijës së shtetit me partinë, Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë ka parashikuar si vepër penale nenin 328/a “Përdorimi i funksionit publik për veprimtari politike ose zgjedhore”.

Sipas ligjit nr. 23/2015, Shërbimi i Jashtëm është pjesë përbërëse e Shërbimit Civil të Republikës së Shqipërisë dhe vepron në bazë të parimeve të profesionalizmit, integritetit, dhe PAANËSISË POLITIKE. Përveç detyrimeve të parashikuara nga ligji për nëpunësin civil, Ambasadorëve dhe stafeve të tyre NUK U LEJOHET me ligj të bëjnë pjesë në asnjë parti, organizatë ose shoqatë politike apo TË MARRIN PJESË në veprimtaritë e organizuara prej tyre⁴⁶.

Kjo nënkupton se sipas ligjit, Ambasadorët dhe stafet e tyre diplomatike, janë punonjës në një funksion jopolitik në administratën shtetërore të cilët e kanë të ndaluar nga ligji pjesëmarrjen në aktivitete zgjedhore të një partie politike.

Qartësisht takimet e Kryetarit të PS Edi Rama apo Drejtuesit Politik për Diasporën Taulant Balla, ishin aktivitete zgjedhore të Partisë Socialiste, me qëllim sigurimin e votës nga qytetarët shqiptarë që jetojnë jashtë vendit, të cilët do të kishin mundësinë të votonin për herë të parë në zgjedhjet parlamentare që u zhvilluan në 11 Maj 2025. Për këtë arsye, Kushtetuta e Shqipërisë në nenin 1 të saj sanksionon se “qeverisja bazohet në zgjedhje të barabarta”, ndërkohë që ligji ka vendosur ndalimin si për pjesëmarrje në aktivitete zgjedhore (që përfshijnë aktivitetet

⁴⁶ Shiko nenet 4, 35 dhe 51 të ligjit nr. 23/2015 “Për Shërbimin e Jashtëm të Republikës së Shqipërisë”

politike përpara nisjes zyrtare të fushatës zgjedhore), po ashtu edhe pjesëmarrjen në fushatën zgjedhore (që përfshijnë aktivitetet politike pas nisjes zyrtare të fushatës). Nga analiza e përmbajtjes së këtyre takimeve, rezultoi e provuar se kemi të bëjmë me aktivitet zgjedhor, ku kërkohet të mbështetet Qeveria (partia në pushtet), dhe ku anatemohej, stigmatizohet dhe fyhen partitë kundërshtarë (opozita e vendit).

Përsa më lart, përmes pjesëmarrjes së Ambasadorëve dhe stafëve të tyre në kundërshtim me ligjin, në aktivitetet zgjedhore, të një partie politike (konkretisht të partisë në pushtet – Partisë Socialiste), ambasadorët e evidentuar kanë cënuar barazinë e palëve në zgjedhje.

Për këtë arsye, në përmbushje të rolit që ka Presidenti i Republikës në fushën e politikës së jashtme, si dhe faktit që në mbështetje të nenin 92, shkronja “dh”, ku parashikohet: “Presidenti ushtron edhe këto kompetenca: me propozim të Kryeministrit, emëron dhe liron përfaqësuesit e plotëfuqishëm të Republikës së Shqipërisë në shtetet e tjera dhe në organizatat ndërkombëtare”, deputetët e opozitës, përmes shkresës zyrtare të datës 28 Tetor 2024, i kërkuan Presidentit të Republikës *“të përmbushte në kohë, pa hezitim, misionin e tij kushtetues, për të garantuar zgjedhjet e lira dhe të barabarta, për t’u distancuar nga veprimet e paligjshme të Trupit Diplomatik, si dhe për të ndëshkuar secilin zyrtar të shtetit që dhunon kaq brutalisht ligjin, për interesa të partisë në pushtet.”*.

Gjithashtu, në kërkesën zyrtare të deputetëve të opozitës, theksohej se:

“..... Në cilësinë Tuaj si autoriteti kushtetues përgjegjës për dekretimin e Trupit Diplomatik të Shqipërisë kudo në botë, dhe mbi të gjitha si Kreu i Shtetit, kërkojmë që të mbani një qëndrim publik për t’u distancuar dhe për të dënuar përfshirjen në aktivitete të paligjshme politike të Ambasadorëve dhe stafëve të Ambasadave të Republikës së Shqipërisë në mbarë botën, në organizimin dhe pjesëmarrjen në aktivitetet partiake të Kryetarit apo Drejtuesit Politik të Partisë Socialiste me shtetasit shqiptarë që jetojnë jashtë vendit.

Heshtja Juaj dhe mungesa e reagimit, do të perceptohej në opinionin publik si një mesazh i qartë që Ju e mbështesni këtë aktivitet të paligjshëm, dhe mbi të gjitha Ju mbështesni shkrirjen në një të shtetit dhe partisë në zgjedhje, si një problematikë që cënon rëndë barazinë e palëve në zgjedhje dhe parimet themelore që garantojnë zgjedhjet e lira dhe të ndershme.

Gjithashtu, me kompetencat që i’u njeh Kushtetuta dhe ligji, Ju z. President i Republikës, keni përgjegjësinë që të ndërhyni menjëherë për të mbajtur përgjegjës përpara ligjit secilin Ambasador apo stafet e tyre diplomatike, që në shkelje brutale të

ligjit kanë organizuar dhe merrin pjesë në veprimtari politike të Kryetarit të Partisë Socialiste dhe Drejtuesit Politik për Diasporën të Partisë Socialiste në kuadër të zgjedhjeve të ardhshme parlamentare.”.

Dispozitat kushtetuese i njohin Presidentit rolin e përfaqësuesit më të lartë të shtetit në marrëdhëniet me jashtë, si dhe kompetenca specifike në fushën e politikës së jashtme. Kushtetuta, nga njëra anë, në nenin 92 të saj, i jep Presidentit kompetencën të emërojë dhe lirojë përfaqësuesit e plotfuqishëm të Republikës së Shqipërisë në shtetet e tjera dhe organizatat ndërkombëtare me propozim të Kryeministrit (shkronja “dh”), të pranojë letrat kredenciale dhe tërheqjen e përfaqësuesve diplomatikë të shteteve të tjera dhe organizatave ndërkombëtare të akredituara në Republikën e Shqipërisë (shkronja “e”), si dhe të lidhë marrëveshje ndërkombëtare sipas ligjit (shkronja “ë”).

Në jurisprudencën kushtetuese është theksuar se përcaktimi i thelbit të marrëdhënieve me jashtë bëhet nga ekzekutivi, i cili, në kuadër të realizimit të programit qeveritar, përcakton drejtimit kryesore të politikës së jashtme, ndërsa shfaqja e këtij vullneti jashtë vendit, në emër të Republikës, bëhet nga Presidenti, duke iu përmbajtur politikës së përcaktuar më parë nga qeveria dhe/ose Kuvendi, sipas rastit. Kryetari i shtetit ka kompetencë të ushtrojë *ius repraesentationis omni modae*, pra të bëjë të njohur ndërkombëtarisht vullnetin e brendshëm shtetëror dhe të përfaqësojë unitetin e shtetit në skenën ndërkombëtare⁴⁷. Mënyrat se si Presidenti e ushtron këtë funksion mund të jenë me pjesëmarrjen e vetë Presidentit në bërjen të njohur të qëndrimit politik të shtetit në marrëdhënie me jashtë ose me anë të transferimit të autoritetit përfaqësues – plotfuqisë – tek organet e tjera, kryesisht te qeveria⁴⁸.

Harmonia dhe bashkëpunimi ndërmjet kombeve është ndër vlerat më të larta që njeh Kushtetuta jonë në Preambulën e saj. Kjo vlerë përshkon disa prej parimeve themelore të organizimit shtetëror, që lidhen me detyrimet e Republikës së Shqipërisë për të ruajtur paqen dhe interesat kombëtare, që mund të realizohet përmes pjesëmarrjes në sisteme kolektive (neni 2, pika 3), apo për të mbrojtur të drejtat kombëtare të popullit shqiptar që jeton jashtë kufijve dhe të drejtat e interesave të shtetasve shqiptarëve jashtë shtetit (neni 8). Në këtë kuptim, Presidenti, në rolin e tij të Kryetarit të Shtetit dhe përfaqësuesit të unitetit të popullit, duhet të veprojë për të respektuar dhe mbrojtur këtë vlerë themelore gjatë ushtrimit të kompetencave të tij, në veçanti të atyre kompetencave që lidhen me politikën e jashtme. Një Trupë Diplomatike që përfshihet në “lojën politike” të ditës, nuk jep garanci se ruan paqen dhe interesat kombëtare, apo të drejtat e të gjitha shtetasve shqiptarë në botë.

⁴⁷ Shih vendimet nr. 26, datë 25.05.2021; nr. 15, datë 15.04.2010 të Gjykatës Kushtetuese

⁴⁸ Shih vendimin nr. 15, datë 15.04.2010 të Gjykatës Kushtetuese

Në kushtet kur formula e betimit në vetvete nuk përbën shkelje të Kushtetutës dhe nuk është shkak i veçantë, autonom, për shkarkimin e Presidentit nëse nuk shoqërohet me shkeljen e rëndë të detyrimeve të parashikuara nga norma të tjera kushtetuese. Për pasojë, rezulton e provuar se përmes moveprimit Presidenti i Republikës ka shkelur rëndë nenet 1, 86 dhe 92, shkronjat “dh”, të Kushtetutës. Duke mosvepruar për të përmbushin kompetencat dhe rolin e tij kushtetues, Presidenti i Republikës ka shkelur detyrimet kushtetuese që përcaktohen në nenet 86, pika 1 dhe 89 të Kushtetutës, që sanksionojnë rolin e tij si Kryetar i Shtetit, me pozitë neutrale, i cili nuk përfshihet në “*lojën politike*”, por qëndron mbi palët, si përfaqësues i unitetit kombëtar, dispozita që nuk mund të analizohen në mënyrë të veçantë nga njëra-tjetra, pasi ndalimet e nenit 89 janë në funksion të parashikimit të nenit 86, pika 1, të Kushtetutës. Veprimet e Presidentit nuk kanë mundur as pozitën e tij dhe as të Trupit Diplomatik si “organe neutrale në zgjedhje”.

Duke analizuar kriteret e shkeljes së rëndë dhe faktet e referuara në drejtim të dispozitave të mësipërme kushtetuese, si dhe të pasojave dhe efekteve reale ndaj vlerave e parimeve që sanksionojnë ato, që lidhen me unitetin kombëtar, rendin kushtetues, interesat e popullit dhe ato kombëtare, si dhe garantimin e zgjedhjeve të lira e të barabarta, arrijmë në përfundimin se Presidenti nuk ka ushtruar kompetencat me natyrë vendimmarrëse në fushën e politikës së jashtme, duke cenuar/dëmtuar zgjedhjet e lira e të barabarta apo rolin e tij kushtetues si faktor ekuilibruar dhe garant i respektimit të ligjshmërisë nga ana e autoriteteve publike.

Me mosveprimin e tij Presidenti dështoi që të jetë Kryetar i Shtetit që përfaqëson unitetin e popullit, pasi dukshëm ka lejuar shkeljen e asnjësisë nga Trupi Diplomatik që përfshi në fushatë zgjedhore me rol aktiv kundër opozitës, si dhe ka vepruar në kundërshtim me detyrimin kushtetues për të qenë faktor neutral që nuk lejon përfshirjen e Trupit Diplomatik në lojën e përditshme politike. Në këtë mënyrë Presidenti Bajram Begaj dështoi të qëndronte mbi palët dhe të siguronte funksionimin demokratik të institucioneve. Jo më kot, Kushtetuta i ka njohur Presidentit të drejtën të drejtojë mesazhe, me të cilat tërheq edhe vëmendjen e opinionit publik për çështje të caktuara, ose të kërkojë mendim e informacione nga institucionet shtetërore (neni 92, shkronjat “a” dhe “h” të Kushtetutës), kompetenca të cilat ai ka refuzuar që ti ushtrojë.

Me këto qëndrime, duke e kaluar në heshtje këtë paligjshmëri, Presidenti ka humbur edhe funksionin e të qenit faktor ekuilibri në jetën politike të vendit. Thënë ndryshe, ai ka refuzuar të përmbush përgjegjësinë e tij kushtetuese, sipas të cilës kur organet publike përfshihen në veprimtari të paligjshme, që vënë në rrezik garancitë kushtetuese, Presidenti luan rol ekuilibruar dhe duhet të ndërhyjë, si organ moderues dhe nxitës i pushteteve, duke evidentuar dhe rekomanduar atyre parimet që mund të ofrojnë zgjidhje të pranueshme. Për këtë qëllim, krahas nxjerrjes së akteve formale në përmbushje të detyrës, Presidenti mund të kryejë edhe veprimtari informale, të tilla si takime dhe komunikime. Me anë të kësaj veprimtarie ai, në mënyrë diskrete, ushtron “influncën” e autoritetit të tij për të bindur organet shtetërore të marrin masa konkrete, të cilat ndikojnë pozitivisht në marrëdhëniet ndërmjet pushteteve të

shtetit, apo garantimin e zgjedhjeve të lira e të barabarta, duke u dhënë zgjidhje ngërçe ose bllokimeve që ndodhin në jetën politike e institucionale.

Në mënyrë të përmbledhur, Presidenti i Republikës Bajram Begaj, ka kryer shkelje të rëndë të Kushtetutës, për shkak se:

- Ka cënuar barazinë e palëve në zgjedhje, duke lejuar shkrirjen e shtetit me partinë në pushtet;
- Nuk ka ushtruar kompetencat me natyrë vendimmarrëse në fushën e politikës së jashtme, duke cenuar/dëmtuar zgjedhjet e lira e të barabarta apo rolin e tij kushtetuese si faktor ekulibrues dhe garant i respektimit të ligjshmërisë nga ana e autoriteteve publike
- Ka dështuar të ruante rolin e tij neutral dhe mbi palët, si dhe të garantonte funksionimin demokratik të institucioneve.

6. SHKELJA 6: Lejimi i përfshirjes së paligjshme të Institucionit të Presidentit të Republikës në procesin e administrimit të zgjedhjeve për llogari të partisë në pushtet

A. Natyra e Shkeljes:

(Mosveprim – Nuk ka ndërhyrë për të ndalur shkrirjen e shtetit me partinë në pushtet gjatë zgjedhjeve lidhur me funksionarë publikë që emërohen prej tij: Kryer një shkelje të rëndë të Kushtetutës, në formën e mosveprimit, duke mos kryer veprimin konkret – ndërhyrja për shkarkimin e Kabinetit të tij që rezulton të jetë i përfshirë në procesin e administrimit të zgjedhjeve për llogari të partisë në pushtet, për të garantuar repektimin e nenit 1 të Kushtetutës, për zgjedhje të barabarta mes partive politike).

Në kundërshtim me nenet 1, 67, 86, 92 dhe 94 të Kushtetutës ka lejuar angazhimin e Kabinetit të tij në procesin e administrimit të zgjedhjeve në fazë të mëhershme, duke injoruar përgjegjësitë kushtetuese të Presidentit të Republikës lidhur me rezultatin e zgjedhjeve dhe duke konsumuar një ndërhyrje flagrante antikushtetuese të Institucionit të Presidentit të Republikës në zgjedhje. Kjo ka përforcuar perceptimin e shkrirjes së shtetit dhe partisë në zgjedhje, si dhe ka rrënuar neutralitetin politik që duhet të gëzojë Institucioni i Presidentit të Republikës.

B. Përmbushja e kriterëve kushtetuese për t'u konsideruar shkelje e rëndë e Kushtetutës:

KRITERET KUSHTETUESE			
KRITERI 1: Ka cënuar marrëdhënien, vlerat apo çështjet që mbrohet në mënyrë të shprehur nga nenet 1, 67, 86, 92 dhe 94 të Kushtetutës.	KRITERI 2: Ka sjellë pasoja duke dhënë efekte reale në jetën publike, që lidhen me cënimin e barazisë në zgjedhje, shqetësim që ka gjetur pasqyrim edhe në Raportin Praprak të OSBE-ODIHR ku evidentohet se gauesit nuk gëzuan mundësi të barabarta, apo se shteti u shkri në një me partinë në pushtet. Përmes lejimit të përfshirjes së Kabinetit të tij në administrimin e zgjedhjeve për llogari të partisë në pushtet ka përforcuar shkrirjen e cdo segmenti të shtetit në zgjedhje me partinë në pushtet	KRITERI 3: Dëmi kushtetues që është shkaktuar ka natyrë të paktheshme, për shkak se besimi i publikut tek Institucioni i Presidentit nuk është më i plotë; ka cënuar zgjedhjet e lira dhe të barabarta; nuk ka përmbushur rolin dhe përgjegjësinë e Presidentit si faktor i unifikimit të popullit dhe ekulibrue në shoqëri.	KRITERI 4: Shkelja është kryer me faj dhe më ndërgjegje të plotë, dhe Presidenti nuk ka shfaqur asnjë pendesë për aktin e rëndë të kryer. Kjo provohet nga dijenia e plotë dhe e deklaruar e faktit.

C. Analiza e shkeljes së rëndë të Kushtetutës:

Në shkelje flagrante të parimit të neutralitetit politik të Institucionit të Presidentit të Republikës, rezultoi i provuar fakti i përfshirjes së Kabinetit të Presidentit Bajram Begaj në procesin elektoral për zgjedhjet e përgjithshme parlamentare të 11 Majit. Sipas Kushtetutës dhe ligjit, Presidenti i Republikës dhe Institucioni i Presidentit të Republikës është organ kushtetues i pavarur, pa asnjë rol në procesin e administrimit të zgjedhjeve.

Mirëpo në kundërshtim me këtë përgjegjësi të Presidentit të Republikës dhe të Institucionit të Presidentit të Republikës, rezultoi e provuar përfshirja në procesin e administrimit të zgjedhjeve përmes Këshilltarit Ligjor të Presidentit të Republikës z. Ilirjan Rusmali, në rolin e anëtarit të Komisionit të Ankimeve dhe Sanksioneve (KAS) në Komisionin Qëndror të Zgjedhjeve. Për vetë rolin dhe përgjegjësinë që ka KAS në procesin e zgjedhjeve, mënyrës ligjore të zgjedhjes së anëtarëve të tij, si dhe procesit kushtetues të zgjedhjes së Presidentit të Republikës apo përgjegjësi të mëvonshme kushtetuese të Presidentit të Republikës lidhur me rezultatin e zgjedhjeve, angazhimi i Kabinetit të Presidentit në procesin e administrimit të zgjedhjeve në fazë të mëhershme, është një ndërhyrje flagrante antikushtetuese e Institucionit të Presidentit të Republikës në zgjedhje dhe një shkelje e neutralitetit në zgjedhje.

Ndërhyrja e Institucionit të Presidentit të Republikës në procesin zgjedhor bie ndesh me nenin 86 të Kushtetutës, ku theksohet se “*Presidenti i Republikës është Kryetar i Shtetit dhe përfaqëson unitetin e popullit*”. Përmes angazhimit të Kabinetit të tij, në procesin e

administrimit të zgjedhjeve, Institucioni i Presidentit të Republikës po cënon rëndë parimin e përfaqësimit të unitetit të popullit.

Ndërhyrja në procesin zgjedhor, përmes Kabinetit të tij, minoi figurën Presidentit të Republikës dhe e bën atë palë të certifikimit të një farse të plotë elektorale, sic provoi edhe Raporti Paraprak i Vëzhguesve të OSBE-ODIHR, ku theksohet shkrirja e shtetit me partinë në pushtet. Është e papranueshme që shkrirja e shtetit me partinë në pushtet të shtrihet deri tek figura e Presidentit të Republikës apo Institucioni i Presidentit të Republikës. Kjo dëmton në mënyrë të pakthyeshme rolin dhe përgjegjësinë e Presidentit të Republikës si Kryetar i Shtetit, si institucion kushtetues mbi palët politike apo si unifikuues të popullit.

Nëse Institucioni i Presidentit të Republikës në kundërshtim me Kushtetutën përfshirjet aktisht në administrimin e procesit zgjedhor, ky akt përbën një atentat ndaj vlera kushtetuese, demokracisë dhe vetë Kushtetutës, ku theksohet se “Qeverisja bazohet në një sistem zgjedhjesh të lira dhe të barabarta”. Nëse partia në pushtet në procesin e certifikimit të farsës zgjedhore ka edhe përfshirjen aktive të Institucionit të Presidentit të Republikës, përmes angazhimit të Kabinetit të tij, atëherë vija ndarëse mes shtetit dhe partisë shkelet në mënyrën më flagrante.

Përfshirja në përbërjen e trupës së KAS-it e shtetasit Ilirjan Rusmali⁴⁹, i cili ushtron edhe detyrën e këshilltarit ligjor të Presidentit të Republikës, Barjam Begaj⁵⁰, apo prania e këshilltarit ligjor të Presidentit në shqyrtimin e ankesave zgjedhore të subjekteve politike, ngërthen një sërë problematikash të natyrës kushtetuese dhe ligjore, duke filluar që nga fakti se ndërhyrja e institucionit të Presidentit në procesin zgjedhor bien ndesh me nenin 86 të Kushtetutës, ku theksohet se “*Presidenti i Republikës është Kryetar i Shtetit dhe përfaqëson unitetin e popullit.*”. Përmes angazhimit të kabinetit të Presidentit të Republikës në procesin zgjedhor, cënohet rëndë parimi i neutralitetit politik dhe përfaqësimit të unitetit të popullit.

Presidenti i Republikës ka rol dhe kompetenca të kufizuara në procesin zgjedhor, siç është caktimi i datës së zgjedhjeve (shih nenin 92, gërma “gj”, të Kushtetutës), dhe pas certifikimit të rezultatit të zgjedhjeve thirrjen e mbledhjes së Kuvendit të ri (shih nenin 67, pika 1), si dhe mandatin e kryeministrit të ri për formimin e qeverisë (shih nenin 96, pika 1). Për shkak të këtij roli dhe këtyre kompetencave që shtrihen në periudhën para dhe paszgjedhore, Presidenti i Republikës nuk mund t’i lejojë vetes, kabinetit apo administratës së tij, asnjë ndërhyrjeje, të çfarëdolloj natyre në procesin zgjedhor, përfshirë edhe fazën e shqyrtimit të ankesave zgjedhore.

Deputetet e opozitës ju drejtuan zyrtarisht mbi këtë çështje Presidentit të Republikës, duke kërkuar: “*Në përputhje me rolin Tuaj kushtetues ju duhet të sqaroni nëse keni autorizuar*

⁴⁹ <https://kqz.gov.al/organet/komisioni-i-ankimimeve-dhe-sanksioneve-kas>;

⁵⁰ <https://president.al/ilirjan-rusmali/>.

përfshirjen e Kabinetit tuaj në certifikimin e “zgjedhjeve”, nëse qëndrimet e Kabinetit tuaj në sulmin publik ndaj përfaqësuesve të Partisë Demokratike në KQZ përfaqësojnë edhe qëndrimet e Presidentit të Republikës, si dhe të ndërprisni menjëherë përfshirjen/angazhimin Tuaj, përmes Kabinetit, në procesin e administrimit të zgjedhjeve, sepse sipas Kushtetutës dhe Ligjit, Institucioni i Presidentit të Republikës nuk ka asnjë përgjegjësi të këtillë. Ju keni përgjegjësinë e menjëhershme të ndërprisni shkrirjen e shtetit me partinë në pushtet dhe të ruani paanësinë dhe neutralitetin politik të Institucionit të Presidentit të Republikës në procesin zgjedhor.”.

Presidenti i Republikës injoroi përmes mosveprimit kërkesën dhe shqetësimin e deputetëve të opozitës, duke mos ndërmarrë asnjë veprim për të ndaluar shkeljen e Kushtetutës. Në këtë mënyrë, me sjelljen e tij Presidenti dështoi që të jetë Kryetar i Shtetit që përfaqëson unitetin e popullit, pasi dukshëm ka shkelur asnjësinë duke u përfshirë në procesin e administrimit të zgjedhjeve me rol aktiv kundër opozitës, në kundërshtim me detyrimin kushtetues për të qenë faktor neutral që nuk përfshihet në lojën e përditshme politike, por qëndron mbi palët dhe siguron funksionimin demokratik të institucioneve. Me këto qëndrime Presidenti ka humbur edhe funksionin e të qenit faktor ekuilibri në jetën politike të vendit. Këto qëndrime joasnjësinë dhe të paekuilibruara të Presidentit u vunë re në sjelljen e Këshilltarit të tij gjatë mbledhjeve në raport me përfaqësuesit e opozitës në proces, ku gjuha e përdorur tregonte urrejtje dhe njënashmëri, çka e bën shkeljen edhe më serioze.

Presidenti, në përputhje me rolin dhe funksionin e tij kushtetues, duhet të ndërmarrte veprimet e nevojshme për trajtimin e çdo fakti ose rrethane që lidhet me përmirësimin e kushteve për respektimin e barazisë së votës; si dhe denoncimin e çdo paligjshmërie, dhe jo të përfshihej vetë në cënimin e kësaj barazie. Presidenti për çdo rast, fenomen ose ngjarje që tregonte rritje të pabarëzisë në zgjedhje, duhet të mbajë qëndrime të prera, të menjëhershme dhe publike, me qëllim normalizimin e situatës dhe realizimin e një procesi zgjedhor sa më të barabartë dhe në interes të qytetarëve shqiptarë.

Neni 86, pika 1, i Kushtetutës parashikon se Presidenti është kryetar i shtetit dhe përfaqëson unitetin e popullit, kurse sipas nenit 89 të saj, ai nuk mund të mbajë asnjë detyrë tjetër publike, nuk mund të jetë anëtar partie dhe as të kryejë veprimtari tjetër private. Detyra e tij si përfaqësues i unitetit të popullit është të mbikëqyrë funksionimin normal të mekanizmave kushtetues, duke ndërhyrë për eliminimin e mangësive në këtë drejtim⁵¹. Në gjykimin tonë, këto janë tipare që duhet të mëshirojë edhe Institucioni që ai drejton.

Kushtetuta, duke ndjekur modelin e republikës parlamentare, e ka konceptuar Institucionin e Presidentit me pozitë neutrale, mbi palët (*super partes*), me rol të rëndësishëm në zgjidhjen e

⁵¹ Shih vendimet nr. 26, datë 25.05.2021; nr. 64, datë 23.09.2015; nr. 10, datë 26.02.2015; të Gjykatës Kushtetuese

krizave, balancimin e pushteteve dhe kryerjen e funksioneve të tyre respektive. Presidenti apo Institucioni i drejtuar prej tij, nuk duhet të investohet politikisht, ai nuk duhet të shihet as si pjesë e drejtpërdrejtë e ekzekutivit dhe as si pjesë e drejtpërdrejtë e partive politike, por si një arbitër kushtetues, i cili vetëm në këtë pozicion mund të zgjidhë krizat institucionale dhe të bëhet garant i Kushtetutës. Pavarësisht se nuk merr vendime politike, Presidenti ka ndikim në jetën politike të vendit, në përputhje me këtë rol që Kushtetuta i ka caktuar. Kështu, në rastet kur vendimet iniciohen nga organe të tjera kushtetuese, Presidenti, brenda parametrave kushtetues, bashkëvepron me këto organe dhe në raste të caktuara i nxit ato të reflektojnë për veprimet ose aktet e tyre⁵². Nëse ai apo Institucioni përfshihen vetë në vendimmarrje për çështje që Kushtetuta nuk ia njeh si kompetencë, atëherë ky rol bëhet i pamundur të ushtrohet.

Për përmbushjen e rolit të tij, Kushtetuta i ka atribuuar Presidentit një sërë kompetencash, të shpërndara në pjesë të ndryshme të saj, të cilat mbulojnë fusha të caktuara, me qëllim që t'i lejojnë të veprojë brenda sferës së këtyre kompetencave për garantimin e Kushtetutës dhe ekuilibrimin e pushteteve, në veçanti kur organet shtetërore nuk veprojnë ose kur përfshihen në situata konflikti. Në këto raste, ai nxit organet për marrjen e vendimeve në lidhje me një çështje konkrete ose zhbllokimin e situatës, pa i zëvendësuar ato, por duke mbështetur funksionet e tyre kushtetuese, në mënyrë që këto të fundit të ushtrohen normalisht.

Komisioni i Venecies, ka theksuar se atributet që Kushtetuta i jep Presidentit nuk nënkuptojnë që autoriteti i tij është mbi politikën. Ato më saktë nënkuptojnë se Presidenti duhet të mbetet jashtë politikës partiake, me qëllim që të sigurojë, ndër të tjera, një konkurrencë të ndershme midis palëve dhe funksionimin e rregullt të formës së qeverisjes dhe të veprimtarive të tjera të shtetit. Në sistemet parlamentare objektivat që Presidenti duhet të ndjekë perceptohen se qëndrojnë mbi ato të politikës. Nga kjo rezulton se, në ushtrimin e këtyre kompetencave, Presidenti jo vetëm që duhet të sillet në mënyrë të paanshme, por edhe duhet të shihet që sillet në këtë mënyrë (*shih opinionin e Komisionit të Venecies CDL-AD(2019)019, paragrafët 40-42 dhe 55*). Në shumicën e sistemeve parlamentare, Kryetari i Shtetit luan rolin e arbitrit ose të *pouvoir neutre*, pra i shkëputur nga politikat partiake. Ndërsa askush nuk mund ta pengojë Kryetarin e Shtetit të ketë pikëpamjet dhe simpatitë e veta politike, mandati i tij është i kufizuar (*shih opinionin e Komisionit të Venecies CDL-AD(2017)014, paragrafi 20*).

Neni 86, pika 1, i Kushtetutës përcakton pozicionin e Presidentit në strukturën kushtetuese. Ai simbolizon qytetarin e parë të vendit dhe i ushtron kompetencat e tij në mënyrë të tillë që të ndihmojë, nxisë, komunikojë dhe bashkëveprojë me organet dhe subjektet e ndryshme, të cilave Kushtetuta u beson funksionet e drejtimit politik ose të garancive kushtetuese, me qëllim që të respektohen dhe mbrohen vlerat e parashikuara në ligjin themelor sipas parimit se e drejta përbën bazën dhe kufijtë e veprimtarisë së shtetit (neni 4 i Kushtetutës). Për sa i takon rolit

⁵² Shih vendimin nr. 26, datë 25.05.2021 të Gjykatës Kushtetuese

përfaqësues të unitetit të popullit, ai përmbledh detyra të Presidentit jo vetëm në drejtim të unitetit territorial të shtetit, që përcaktohet qartësisht në Kushtetutë (neni 1, pika 2, i saj), por sidomos në drejtim të strukturës së rendit kushtetues, si përfaqësues i vullnetit të popullit dhe i interesit të përgjithshëm të shtetit, në mënyrë që pushtetet të funksionojnë në mënyrë harmonike dhe në kohezion të plotë, pra të përmbushin përgjegjësitë dhe të mos tejkalojnë pushtetet e tyre e të mos veprojnë në mënyrë të plogësht.

Pas marrjes së funksionit, Presidenti duhet të gjejë pozicionin që dikton Kushtetuta për rolin neutral, pasi ai nuk përfaqëson interesat e partive politike. Është e logjikshme dhe e pritshme që qytetarët të besojnë se Presidenti i tyre, në rolin e Kryetarit të Shtetit dhe përfaqësuesit të unitetit të popullit, do t'i përfaqësojë të gjithë ata dhe jo vetëm pjesën që mbështet një fragment të caktuar politik partiak.

Presidenti duhet t'i përmbahet parimit të neutralitetit, të qëndrojë mbi politikën partiake, pasi ai është Kryetari i Shtetit dhe përfaqëson interesat e përgjithshme të vendit dhe jo interesa partiake. Nga ana tjetër, ndalimi i parashikuar në nenin 89 të Kushtetutës, sipas të cilit Presidenti nuk mund të jetë anëtar partie politike, është i lidhur me rolin dhe pozicionin e tij, sepse reflekton kërkesën kushtetuese për të qenë mbi të gjitha palët, por, gjithashtu, edhe për të garantuar kushtetutshmërinë brenda kompetencave të veta kushtetuese. Në kontekstin e procesit zgjedhor, ai, duke ruajtur asnjësinë politike, njëherazi nxit dhe moderon organet dhe subjektet e ndryshme që kanë funksione të caktuara në këtë proces, me qëllim realizimin e tij në përputhje me standardet kushtetuese.

Ndalimi për të qenë anëtar i një partie politike, në kuptimin substancial, e ndalon Presidentin të kryejë veprimtari në mbështetje të një partie të caktuar politike apo të përfshihet në administrimin e procesit zgjedhor, duke cenuar konkurrimin e ndershëm dhe vlerësimin e drejtë të partive politike. Përndryshe, angazhimi i Institucionit të Presidentit në administrimin e procesit zgjedhor, do të cenonte parimin themelor të qeverisjes në demokracinë tonë parlamentare, të sanksionuar nga neni 1, pika 3, i Kushtetutës, sipas të cilit qeverisja bazohet në një sistem zgjedhesh të lira, të barabarta, të përgjithshme dhe periodike. Parimi i zgjedhjeve të lira, në kontekstin e rolit neutral të Presidentit, nënkupton detyrimin e tij për të ruajtur asnjësinë politike, pra ndalimin e tij për të mbështetur ose kundërshtuar ndonjë parti ose përfaqësues të veçantë politik që garon si kandidat në zgjedhje gjatë procesit të administrimit/ankimit të zgjedhjeve.

Përsa më sipër, rezulton se në kundërshtim me nenet 1, 67, 86, 92 dhe 94 të Kushtetutës, Presidenti i Republikës ka lejuar angazhimin e Kabinetit të tij në procesin e administrimit të zgjedhjeve në fazë të mëhershme, duke injoruar përgjegjësitë kushtetuese të Presidentit të Republikës lidhur me rezultatin e zgjedhjeve dhe duke konsumuar një ndërhyrje flagrante antikushtetuese të Institucionit të Presidentit të Republikës në zgjedhje. Pasojat në këtë rast

janë serioze dhe të pakthyeshme, për shkak se është cënuar barazia e palëve në zgjedhje dhe është bërë edhe më e dukshme shkrirja e vijës ndarëse mes shtetit dhe partisë në pushtet.

Në mënyrë të përmbledhur, Presidenti i Republikës Bajram Begaj, ka kryer shkelje të rëndë të Kushtetutës, për shkak se:

- Ka cënuar barazinë e palëve në zgjedhje, duke lejuar shkrirjen e shtetit me partinë në pushtet;
- Ka dështuar të ruante rolin e tij neutral dhe mbi palët, si dhe të garantonte funksionimin demokratik të institucioneve.

7. SHKELJA 7: Cënimi flagrant i ndalimeve të konfliktit të interesit dhe i konkurrencës së lirë në treg

A. Natyra e Shkeljes:

(Veprim aktiv dhe mosveprim – Përfitimi i të ardhurave nga aktivitet tjetër privat apo publik gjatë ushtrimit të detyrës, njoftimet e fituesit në procedurat e prokurimit dhe mosndërhyrje për të ndërprerë gjendjen e paligjshme të konfliktit të interesit: Akt permanente, që shkel detyrimet në formë ndalimi në Kushtetutë, pra duke cënuar një parim kushtetues që lidhet me mosudhtrimin e detyrave të tjera publike/private apo dispozitave që garantojnë ekonominë e tregut dhe konkurrencën e lirë në treg)

Në kundërshtim me nenet 11, 86, 88 dhe 89 të Kushtetutës ka krijuar një gjendje permanente konflikti interesi, që cenon konkurrencën e lirë në treg, duke i dhënë përfitimin e të gjitha punësimeve publike të Institucionit të Presidentit në fushën përkatëse kompanisë private ku është punësuar djali i tij pas emrimit të z. Bajram Begaj si President i Republikës; si dhe përfitimi i të ardhurave nga aktivitete të tjera publike/private.

B. Përmbushja e kriterëve kushtetuesë për t’u konsideruar shkelje e rëndë e Kushtetutës:

KRITERET KUSHTETUESE			
KRITERI 1: Ka cënuar marrëdhënien, vlerat apo çështjet që mbrohet në mënyrë të shprehur nga nenet 11, 86, 88 dhe 89 të Kushtetutës.	KRITERI 2: Ka sjellë pasoja duke dhënë efekte reale në jetën publike, që lidhen me cënimin e konkurrencës së lirë dhe betimin për ti shërbyer interesit të përgjithshëm. Gjithashtu, është përfshirë në përfitimin e të ardhurave të tjera nga veprimtari të ndaluara publike apo private.	KRITERI 3: Dëmi kushtetues që është shkaktuar ka natyrë të paktheshme, për shkak se besimi i publikut tek Institucioni i Presidentit nuk është më i plotë; ka cënuar lirinë ekonomike dhe konkurrencën e lirë, si dhe i ka shërbyer interesit personal gjatë ushtrimit të detyrës.	KRITERI 4: Shkelja është kryer me faj dhe më ndërgjegje të plotë, dhe Presidenti nuk ka shfaqur asnjë pendesë për aktin e rëndë të kryer. Kjo provohet nga vazhdimësia e kryerjes së shkeljes.

C. Analiza e shkeljes së rëndë të Kushtetutës:

Neni 86 i Kushtetutës parashikon se “*Presidenti i Republikës është Kryetar i Shtetit dhe përfaqëson unitetin e popullit.*”. Ndërsa, neni 88 parashikon “*Presidenti fillon në detyrë pasi bën betimin para Kuvendit, por jo më parë se të ketë mbaruar mandati i Presidentit që largohet. Presidenti bën këtë betim: “Betohem se do t’i bindem Kushtetutës dhe ligjeve të vendit, do të respektoj të drejtat dhe liritë e shtetasve, do të mbroj pavarësinë e Republikës së Shqipërisë dhe do t’i shërbej interesit të përgjithshëm dhe përparimit të Popullit Shqiptar.”. Presidenti mund të shtojë edhe: “Zoti më ndimofte!”*”. Më tej, neni 89 parashikon se “*Presidenti i Republikës nuk mund të mbajë asnjë detyrë tjetër publike, nuk mund të jetë anëtar partie dhe as të kryejë veprimtari tjetër private.*”.

Bajram Begaj është betuar si President i Republikës së Shqipërisë në datën 24 korrik 2022. Nga kjo datë e në vijim, në respekt të pozitës së tij të lartë shtetërore, betimit përpara marrjes së detyrës, por edhe sanksionimit të qartë të nenit 89, zoti Begaj nuk mund të mbante asnjë detyrë tjetër publike, nuk mund të jetë anëtar partied he as të kryejë veprimtari tjetër private. Megjithatë, nga analiza e deklaratave vjetore të pasurisë për vitet 2022, 2023 dhe 2024, rezulton se zoti Begaj, përveç të ardhurave nga paga ose dietat si President i Republikës, ka gjeneruar edhe të ardhura të tjera, përkatësisht:

Viti 2022:

- i) Paga nga Spitali Acibadem në shumën 2793 Euro;
- ii) Paga nga Akademia e Forcave të Armatosura në shumën 188194 Lekë.

Viti 2023:

- i) Paga nga Spitali Acibadem në shumën 1605.52 Euro.

Viti 2024:

- i) Paga nga Akademia e Forcave të Armatosura në shumën 63936.5 Lekë.

Në tre vitet e ushtrimit të detyrës si President i Republikës, zoti Begaj, krahas të ardhurave nga paga dhe dieta nga Presidenca, ka siguruar të ardhura nga veprimtaria private pranë Spitalit Acibadem në shumën 4398.52 Euro, ndërsa nga mësimdhënia pranë Akademisë së Forcave të Armatosura të ardhura në shumën 252130.5 Lekë. Spitali Acibadem në Shqipëri është një degë e shoqërisë turke Acibadem Group, e cila shërben kryesisht si pikë informacioni për të orientuar pacientët që mund të kenë nevojë për trajtime mjekësore të specializuara drejt spitaleve të këtij grupi në shtetin turk. Përfaqësuese ligjore e degës së shoqërisë në Shqipëri është zonja Flora Manuka, e cila rezulton të jetë njëkohësisht kryetare e Partisë Socialdemokrate për Tiranën dhe ish-kandidate për deputete e kësaj partie në zgjedhjet parlamentare të vitit 2021.

Ndërsa, Akademia e Forcave të Armatosura, nën varësinë e Ministrisë së Mbrojtjes, është një strukturë arsimore ushtarake, e cila ka për qëllim arsimin, kualifikimin dhe stërvitjen e studentëve ushtarakë, por edhe të profesionistëve të tjerë të ushtrisë. Për shkak se Presidenti i Republikës është Komandant i Përgjithshëm i Forcave të Armatosura (*shih nenin 168, pika 2, të Kushtetutës*), i cili emëron dhe shkarkon Shefin e Shtabit të Përgjithshëm, si dhe komandantët e forcave tokësore, detare dhe ajrore (*shih nenin 169, pika 3, të Kushtetutës*), gjenerimi i të ardhurave nga Akademia e Forcave të Armatosura nga Presidenti i Republikës mund të krijojë edhe një gjendje konflikti interesi, së paku në dukje, në kuptim të nenit 3, pikat 1 dhe 4, të Ligjit nr. 9367, datë 07.04.2005 “*Për parandalimin e konfliktit të interesave në ushtrimin e funksioneve publike*”, i ndryshuar, për të cilën zoti Begaj është i detyruar, ashtu si çdo zyrtar tjetër i shtetit shqiptar të marrë masa për parandalimin dhe zgjidhjen e konfliktit sa më parë dhe në mënyrën më të frytshme të mundshme (*shih nenin 6, të Ligjit nr. 9367/2005*).

Megjithatë, duke qenë se çështjen e konfliktit të interesit do ta trajtojmë në mënyrë të detajuar në vijim të kësaj kërkesë, ajo që ka vlerë në këtë pjesë është fakti se përfitimi nga zoti Bajram Begaj i të ardhurave nga një detyrë publike në Akademinë e Forcave të Armatosura, ashtu si edhe nga një veprimtari private në Spitalin Acibadem është në kundërshtim flagrant me nenin 89 të Kushtetutës së Shqipërisë. Kjo dispozitë ndalon kategorikisht ushtrimin e çdo lloji detyre tjetër publike, ashtu si edhe kryerjen e çfarëdolloj veprimtarie private nga Presidenti i Republikës. Qëllimi i kushtetutbërësit, ashtu si edhe në rastin e deputetit apo anëtarit të Këshillit të Ministrave, ka qenë mjaft i qartë. Për shkak të pozitës së lartë shtetërore dhe detyrave shumë të rëndësishme që Presidenti i Republikës ushtron, ai duhet t’i përqendronte të gjitha energjitë e tij për përmbushjen sa më mirë të kësaj detyre. Nga ana tjetër, kushtetutbërësi i ka hequr mundësinë Presidentit të Republikës, që duke shfrytëzuar pozitën e tij të lartë shtetërore të mund të siguronte të ardhura nga detyra të tjera në administratën publike apo nga veprimtari private.

Kjo është arsyeja që në legjislationin e brendshëm janë parashikuar një sërë të drejtash, privilegjesh dhe përfitimesh që rrjedhin nga statusi kushtetues i Presidentit të Republikës, përfshirë edhe trajtimin me të ardhura shumë të larta krahasimisht me të gjitha funksionarët e tjerë të shtetit, me qëllim që ai të përqendrohet plotësisht në ushtrimin e detyrës së tij, në kushtet kur vetë Kushtetuta i ka hequr atij mundësinë të gjenerojë të ardhura nga aktivitete të tjera publike ose private. Sigurisht, që në rastin konkret, kryerja e aktivitetit publik në Akademinë e Forcave të Armatosura, ashtu si edhe e aktivitetit privat në Spitalin Acibadem, çënon rëndë këtë rregullim kushtetues qoftë në gërmë, ashtu edhe në frymën e tij. Ushtrimi i veprimtarive të tjera nga Presidenti i Republikës dëmton edhe besimin e publikut te ky institucion, pasi mund të mendohet me të drejtë që Kryetari i Shtetit është më i përkushtuar ndaj gjenerimit të ardhurave dhe krijimit të mirëqënies për veten ose familjen e tij sesa përparimit të popullit, të cilit është betuar se do t’i shërbejë. Në këto kushte, kjo sjellje e Presidentit të Republikës e shtrirë në kohë përgjatë viteve 2022, 2023 dhe 2024 dëshmon në

fakt se është kryer me vetëdije të plotë, pa shprehur asnjë pendesë për shkeljen e rëndë kushtetuese të kryer. Në këtë kuptim, kjo shkelje e nenit 89, e lexuar së bashku me nenet 86 dhe 88 të Kushtetutës së Shqipërisë, duhet të kategorizohet si shkelje e rëndë e Kushtetutës nga Presidenti i Republikës që përbën shkak për shkarkimin e tij nga detyra, në kuptim të nenit 90, pika 2, të Kushtetutës.

Akoma më e rëndë është situata e konfliktit të interesit në rastet e prokurimeve publike që fitohen të gjitha nga kompania private ku është punësuar djali i Presidentit të Republikës. Neni 11, pika 1, e Kushtetutës parashikon se *“Sistemi ekonomik i Republikës së Shqipërisë bazohet në pronën private e publike, si dhe në ekonominë e tregut dhe në lirinë e veprimtarisë ekonomike.”*. Ndërsa, neni 86 i Kushtetutës parashikon se *“Presidenti i Republikës është Kryetar i Shtetit dhe përfaqëson unitetin e popullit.”*. Më tej, neni 88 parashikon *“Presidenti fillon në detyrë pasi bën betimin para Kuvendit, por jo më parë se të ketë mbaruar mandati i Presidentit që largohet. Presidenti bën këtë betim: “Beto hem se do t’i bindem Kushtetutës dhe ligjeve të vendit, do të respektoj të drejtat dhe liritë e shtetasve, do të mbroj pavarësinë e Republikës së Shqipërisë dhe do t’i shërbej interesit të përgjithshëm dhe përparimit të Popullit Shqiptar.”. Presidenti mund të shtojë edhe: “Zoti më ndimofte!”*.

Neni 3, pika 1, i Ligjit nr. 9367, datë 07.04.2005 *“Për parandalimin e konfliktit të interesave në ushtrimin e funksioneve publike”*, i ndryshuar (në vijim *“Ligji nr. 9367/2005”*), parashikon se *“Konflikti i interesit është gjendja e konfliktit ndërmjet detyrës publike dhe interesave private të një zyrtari, në të cilën ai ka interesa privatë, të drejtpërdrejtë ose të tërthortë, që ndikojnë, mund të ndikojnë ose duket sikur ndikojnë në kryerjen në mënyrë të padrejtë të detyrave dhe përgjegjësisë të tij publike.”*. Më tej, në pikën 4, të të njëjtit nen, detajohet rastet e konfliktit të interesit, përkatësisht *“konflikti faktik i interesit”*, *“konflikti në dukje i interesit”* dhe *“konflikti i mundshëm i interesit”*. Çdo zyrtar shtetëror, me zgjedhjen e apo emërimin e tij e në vazhdim, ka detyrimin që të marrë masa për të parandaluar dhe zgjidhur menjëherë gjendjen e konfliktit të interesit, si për vete, ashtu edhe për personat e lidhur (*shih nenin 6, të Ligjit nr. 9367/2005*). Sipas ligjit në kategorinë e personave të lidhur përfshihen bashkëshorti/ja, fëmijët në moshë madhore dhe prindërit e zyrtarit e të bashkëshortit/es (*shih nenin 24, të Ligjit nr. 9367/2005*).

Neni 258 i Kodit Penal parashikon se *“Kryerja nga personi i ngarkuar me funksione shtetërore apo në shërbim publik i veprimeve në kundërshtim me ligjet që rregullojnë lirinë e pjesëmarrjes dhe barazinë e shtetasve në tendera dhe ankande publike, për të krijuar avantazhe ose privilegje të padrejta për të tretët, kur tenderi ose ankandi publik është deri në vlerën 800.000 lekë ose ekuivalencën në monedhë të huaj, dënohet me burgim deri në një vit. Po kjo vepër, kur kryhet në tender ose ankande publike me vlerë mbi 800.000 lekë ose ekuivalencën në monedhë të huaj, dënohet me burgim nga një deri në pesë vjet.”*. Ndërsa, neni 260 parashikon se *“Kërkimi ose marrja, drejtpërdrejt ose tërthorazi, i çdo lloj përfitimi të*

parregullt apo i një premtimi të tillë, për vete ose persona të tjerë, ose pranimi i një oferte a premtimi që vjen nga përfitimi i parregullt nga funksionari i lartë shtetëror ose i zgjedhuri vendor, për të kryer ose mos kryer një veprim që lidhet me detyrën a funksionin e tij, dënohet me burgim nga katër deri në dymbëdhjetë vjet.”.

Duke u kthyer në rastin konkret, rezulton se Bajram Begaj është betuar si President i Republikës në datën 24 korrik 2022. Nga kjo datë e në vijim, zoti Begaj, ashtu si edhe personat e lidhur me të, përkatësisht bashkëshortja dhe dy fëmijët e tij kanë pasur detyrimin për të shmangur çdo situatë konflikti interesi, qoftë faktik, në dukje apo të mundshëm. Megjithatë, nga deklaratat vjetore të pasurisë rezulton se i biri, përkatësisht Klajdi Begaj ka deklaruar të ardhura si vijon:

Viti 2022:

i) Të ardhura nga paga në Universitetin Maintz në shumën 8474.73 Euro.

Viti 2023:

i) Të ardhura nga paga në shoqërinë “ANSIG” sh.a., në shumën 30.000 Euro;

Viti 2024:

i) Të ardhura nga paga në shoqërinë “ANSIG” sh.a., në shumën 30.000 Euro;

ii) Të ardhura nga paga në Universitetin Maintz në shumën 8267.47 Euro.

Në tre vitet e deklarimit të pasurisë, rezulton se zoti Klajdi Begaj ka gjeneruar të ardhura në shumën 16.742.2 Euro nga punësimi në Universitetin Maintz, dhe 60.000 Euro të ardhura nga punësimi në shoqërinë “ANSIG” sh.a. Sa i përket Universitetit Maintz, nga të dhënat publike rezulton se zoti Begaj aktualisht është i punësuar si asistent doktor në Klinikën e Dermatologjisë dhe Poliklinikën e Universitetit Mjekësor Johannes Gutenberg, në Maintz, Gjermani, si dhe është kandidat për doktorant mjekësor pranë këtij universiteti. Ndërsa, sa i përket shoqërisë “ANSIG” sh.a., nuk ka të dhëna konkrete sa i përket pozicionit të tij. Megjithatë, nga database-t e pagave të publikuara për muajt Janar dhe Prill 2021, rezulton se niveli i pagës 2500 Euro/muaj, përkon me detyrën e Drejtorit të Departamentit. Zoti Begaj i lindur më 28.12.1998, rezulton se në moshën 24 vjeç ka qenë personi i katërt më i paguar i kësaj kompanie, pas Drejtorit të Përgjithshëm dhe dy drejtorëve departamenti. Paga mesatare në këtë kompani është 135.000 Lekë, ndërsa paga minimale 40.000 Lekë.

ANSIG sh.a., është një shoqëri sigurimesh, e themeluar dhe rregjistruar në Shqipëri prej vitit 2012. Nga verifikimet e transaksioneve pranë Drejtorisë së Përgjithshme të Thesarit rezulton se kjo shoqëri ka lidhur kontrata police sigurimi dhe ka përfituar transaksione nga institucioni i Presidentit të Republikës në datën 29.09.2022 (rreth 2 muaj pasi zoti Barjam Begaj kishte marrë detyrën si President i Republikës). Policat e sigurimit dhe transaksionet përkatëse për automjetet, për shëndetin dhe për jetën kanë vijuar përgjatë viteve 2023, 2024 dhe 2025, duke arritur në një total prej 23 transaksionesh me vlerë totale 1.377.642 Lekë. Pra, e njëjta kompani

që ofron produkte sigurimi për automjetet, shëndetin dhe jetën për institucionin e Presidentit të Republikës nga shtatori 2022 e në vijim (transaksioni i fundit në datën 29 shtator 2025), ka punësuar të birin e Presidentit të Republikës, Klajdi Begaj me një pagë 2500 Euro në muaj, e cila në fakt për shkak të moshës së re (24 vjeç në vitin 2023), personi i katërt më i paguar në kompani, por edhe angazhimit të tij full-time në Universitetin Maintz si doktorant dhe asistent mjek, duket krejtësisht e paarsyeshme dhe jo në përputhje me logjikën normale të tregut.

Kjo marrëdhënie e krijuar ndërmjet Presidentit të Republikës, Bajram Begaj, nëpërmjet personit të lidhur, të birit Klajdi Begaj, dhe shoqërisë “ANSIG” sh.a., ngre pikëpyetje të shumta në disa drejtime. Por, evidente është fakti se kjo marrëdhënie, për të cilën Presidenti i Republikës është plotësisht në dijeni, shkel në mënyrë flagrante nenin 11, në drejtim të konkurrencës së lirë dhe barazisë së pjesëmarrësve në kontrata publike, pasi institucioni i Presidencës nënshkruan të gjitha policat e sigurimit pikërisht me kompaninë, ku është i punësuar i biri i Presidentit me një pagë shumë të lartë, ndërkohë që mosha e re, eksperiencia e pakët, fusha joadekuate e ekspertizës, koha e studimeve dhe punës në Universitetin Maintz, nga i cili gjeneron po ashtu të ardhura, krijon bindjen se në rastin më të mirë jemi në kushtet e një trajtimi preferencial që klasifikohet si konflikt faktik i interesit dhe në rastin më të keq në kushtet një punësimi fiktiv, që kategorizohet edhe si vepër penale. Kjo pasi, jo vetëm që qartazi funksioni publik i Presidentit të Republikës Bajram Begaj përplasat me interesin privat të të birit Klajdi Begaj, por një marrëdhënie e tillë mund të klasifikohet edhe si shkelje e barazisë së pjesëmarrësve në tendera publike, deri në korrupsion pasiv të funksionarëve të lartë shtetërorë, të parashikuara si vepra penale të ndëshkueshme nga nenet 258 dhe 260 të Kodit Penal.

Presidenti i Republikës, në cilësinë e tij si Kryetar i Shtetit dhe përfaqësues i unitetit të popullit, i betuar për t'i qëndruar besnik Kushtetutës dhe ligjit, për të punuar për interesin publik dhe progresin e popullit, mbart detyrimin që të garantojë shmangien e çdolloj konflikti interesi për vete dhe familjarët e rrethit të ngushtë të tij. Marrëdhënia e krijuar ndërmjet Presidencës dhe shoqërisë “ANSIG” sh.a., nga njëra anë, dhe kësaj shoqërie me të birin e Presidentit, nga ana tjetër, minon në fakt besimin e publikut te Presidenti i Republikës, i cili ka arsye të besohet se në ushtrimin e detyrës së tij nuk udhëhiqet vetëm nga interesi publik, por edhe nga interesat private personale dhe të familjes së tij. Presidenti i Republikës ka pasur detyrimin që të ndërpresë menjëherë këtë gjendje flagrante konflikti interesi dhe paligjshmërie, duke urdhëruar vartësit e tij që të ndërpresin çdolloj marrëdhënie kontraktore me shoqërinë “ANSIG” sh.a., ose t'i kërkonte të birit të tij që të ndërpriste marrëdhënien e punës me këtë shoqëri. Heshtja dhe pasiviteti i zoti Bajram Begaj ndaj kësaj marrëdhënie, bëjnë që shkelja e nenit 11, e lexuar së bashku me nenet 86 dhe 88 të Kushtetutës së Shqipërisë, por edhe neneve 3, 6 dhe 24, të Ligjit nr. 9367/2005, duhet të kategorizohet si shkelje e rëndë e Kushtetutës dhe ligjit nga Presidenti i Republikës që përbën shkak për shkarkimin e tij nga detyra, në kuptim të nenit 90, pika 2, të Kushtetutës.

8. Elementët që provojnë fajësinë për të gjitha shkeljet e listuara në kërkesë

Për të vlerësuar natyrën e rëndë të shkeljeve të kryera nga Presidenti i Republikës, të cilat orientojnë drejt vërtetimit të fajësisë së tij, si një nga shkaqet kushtetuese për shkarkim, vlen të theksojmë se rasti konkret përmbush të gjitha kriteret e përgjegjësisë dhe fajësisë. Është e njohur si nga jurisprudenca, ashtu edhe nga doktrina se, kundërligjshmëria paraqet bazën juridike për përcaktimin e shkeljeve që kryhen. Meqenëse sistemi juridik i një shteti është unik, edhe nocioni i kundërligjshmërisë është i përbashkët, që do të thotë se kundërligjshmëria është element apo atribut i përgjithshëm i çdo shkelje të kryer, qoftë të aspektit penal, civil, administrativ, apo kushtetues. Ajo që është e kundërligjshme për një degë të së drejtës është e kundërligjshme edhe për tërë sistemin juridik. Dallimi ekziston vetëm në pasojat juridike të kundërligjshmërisë për degët e ndryshme të së drejtës. Për rrjedhojë, një veprë e kundërligjshme (ose antikushtetuese) është e vlerësueshme në raport me faktorët objektiv dhe subjektiv që ndikojnë për çdo rast konkret.

Kundërligjshmëria është e natyrës objektive, që përcaktohet duke vënë në balancë veprimin apo mosveprimin e subjektit me normat e së drejtës penale, civile, administrative, ose kushtetuese. Nga ana tjetër, kundërligjshmëria përmban edhe elemente subjektivë. Kështu, për tu konsideruar një veprim i kundërligjshëm ose antikushtetues është e domosdoshme që të konstatohet se personi konkret e ka kryer veprën mbi motive apo qëllime të caktuara. Në këtë mënyrë, elementi subjektiv (qëllimi apo motivi) është i inkorporuar në veprimin e kryer. Pra, motivi apo qëllimi janë të ashtëquajtura elemente subjektivë të kundërligjshmërisë. Qëllimi është përfytyrim mbi pasojën e shkeljes së kryer. Qëllimi ekziston kur përfytyrimi që ka subjekti mbi pasojën e shkeljes ka qenë motivi i vendimit, në bazë të të cilit është ndërmarrë veprimi konkret. Ndërkohë që motivi si komponent psikologjik i jetës shpirtërore shtyn subjektin të ndërmarrë veprimin e caktuar. Vetë motivi ushtron ndikim që veprimi të orientohet në drejtimin që të arrihet qëllimi i caktuar.

Nga ana tjetër, rrezikshmëria është pjesë përbërëse e veprimit apo shkeljes së kryer. Në të drejtën juridike, në përgjithësi, apo në të drejtën kushtetuese në veçanti, nuk konsiderohet çdo veprim që kryhet dhe që cenon Kushtetutën, si një veprim që sjell pasoja të drejtpërdrejta për subjektin që e kryen. Nocioni i rrezikshmërisë dhe intensiteti i saj, si element material i shkeljes së kryer është relativ dhe, për nga përmbajtja, është i karakterit dinamik. Nga kjo rezulton se rrezikshmëria e një ose disa veprimeve të kryera duhet të shkallëzohet. Kjo bëhet duke marrë parasysh intensitetin dhe rëndësinë e marrëdhënies juridike që është rrezikuar apo dëmtuar, mënyrën e kryerjes së veprimeve, mjetet me të cilat është rrezikuar apo dëmtuar kjo marrëdhënie juridike, kohën e kryerjes, vendin e kryerjes, subjektin që e kryen, motivin nga i cili niset për kryerjen e shkeljes, konsistencën etj, etj. Nga kjo rezulton se rrezikshmëria është nocion objektiv-subjektiv, ku ndërthuren komponentët objektiv, që i përkasin shkeljes së kryer, me ato subjektiv që i përkasin subjektit të kryerjes së shkeljes.

Përgjegjësia ligjore e një subjekti, si p.sh., përgjegjësia kushtetuese e një funksionari të lartë, identifikohet nga vepra konkrete e kryer, si element objektiv dhe nga përgjegjësia e fajësia e tij, si elementë subjektiv. Për tu konsideruar i përgjegjshëm një subjekt që kryen një ose disa shkelje të kundërligjshme dhe shoqërisht të rrezikshme, duhet të jetë i përgjegjshëm dhe i fajshëm. Përgjegjshmëria dhe fajësia janë elementë thelbësorë të përgjegjësisë. Një subjekt konsiderohet i përgjegjshëm kur ka aftësi intelektuale, mendore dhe volitive që e bëjnë të mundshme të mendojë, të gjykojë, të vendosë dhe të kontrollojë sjelljet dhe veprimet e veta. Subjekti që kryen shkeljen është në gjendje psikike që të kuptojë rëndësinë dhe pasojën e shkeljes së kryer dhe t'i kontrollojë sjelljet e veta. Një subjekt i tillë kërkohet të ketë një përfytyrim të qartë se është duke kryer një vepër të rrezikshme dhe të kundërligjshme dhe se është i vetëdijshëm se veprimi apo mosveprimi i tij do të shkaktojë një pasojë të dëmshme ndaj personit apo shoqërisë. Pra, subjekti që kryen një shkelje do të konsiderohet fajtor në rastet kur ka ditur se me veprimin a mosveprimin e tij do të shkaktojë pasojë juridike që ndalohet nga ligji. Pra fajësia përfshin shkeljen e kryer dhe pasojën e shkeljes së kryer. Kështu, nocioni i përgjegjësisë kushtetuese të një funksionari të lartë, në kuptimin subjektiv, përputhet me nocionin e fajësisë.

Nisur edhe nga kjo analizë doktrinare e jurisprudenciale që i bëhet konceptit të përgjegjësisë së një subjekti që kryen një ose disa shkelje ligjore a kushtetuese, si dhe konceptit të fajësisë, konkludohet se të gjitha shkeljet që listohen në këtë kërkesë për shkarkimin e Presidentit të Republikës, konsiderohen si shkelje të rënda të Kushtetutës, pasi nga aktet bashkëlidhur dhe analizuar në këtë kërkesë vërtetohet se:

- për kryerjen e akteve që përbëjnë shkelje të Kushtetutës, Presidenti nuk ka pasur ndonjë qëllim legjitim, përvec vullnetit të tij për t'iu nënshtruar partisë në pushtet dhe Kryeministrit Edi Rama;
- me këto shkelje Presidenti ka cenuar të drejtat e njeriut, marrëdhëniet shoqërore, politike sensitive dhe të rëndësishme që mbrohen nga Kushtetuta, dhe legjislacioni shqiptar në fuqi;
- Presidenti ka kryer shkeljet kushtetuese në mënyrë të përsëritur dhe aktet që përbëjnë shkelje kanë qenë konsistente;
- shkeljet kushtetuese të konsumuara nga Presidenti kanë pasur ndikim negativ në funksionimin e shtetit, në cënimin e rendit kushtetues, në prishjen e balancës mes pushteteve dhe në sferën sociale apo politike të vendit;
- sjellja e Presidentit ndaj shkeljeve kushtetuese është në kundërshtim të hapur me përgjegjshmërinë, vetëpërmbytjen, seriozitetin, maturinë dhe korrektësinë e qëndrimeve/akteve, që duhet të shfaqë një përfaqësues i lartë i shtetit, që respekton parimet e shtetit të së drejtës dhe sundimit të ligjit, të cilit Kushtetuta i ka veshur atributet e përfaqësuesit të unitetit të popullit.

Referuar jurisprudencës së Gjykatës Kushtetuese, opinioneve të Komisionit të Venecias për çështje të ngjashme, rasteve të ngjashme jashtë vendit, si dhe precedentëve të mëparshëm të vetë Kuvendit të Shqipërisë, shkeljet e rëndë të kryera nga Presidenti i Republikës dhe të evidentuara në këtë kërkesë, përmbushin në mënyrë kumulative këto faktorë:

- ***Qëllimi i veprimeve/akteve që përbëjnë shkelje***, nuk ka qenë arritja e një të mire të përbashkët, por vullneti i Presidentit për të mos përmbushur rolin e tij kushtetues dhe për të dorëzuar autoritetin kushtetues tek “dora e pushtetit” që kontrollon cdo sferë të jetës institucionale;
- ***Rëndësia e ligjit/të drejtës së shkelur***, është në nivelin më të lartë të akteve juridike me fuqinë normative në Republikën e Shqipërisë – Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë;
- ***Konsistenca/përsëritja e shkeljes***, që Presidenti i ka treguar në vazhdimësi, duke injoruar në shumë raste detyrimet e tij të përcaktuara në disa dispozita kushtetuese;
- ***Impakti/pasoja që sjell shkelja*** kanë qenë të rënda për shkak se është cënuar rendi kushtetues dhe struktura institucionale kushtetuese e vendit;
- ***Qëndrimi i Presidentit ndaj shkeljes*** ka qenë gjithmonë indiferenca dhe mungesa e pendesës.

IV. PËRFUNDIME

Nga analiza e plotë e kryer më lart, rezulton se Presidenti i Republikës Bajram Begaj ka kryer një sërë shkeljesh të rënda kushtetuese, nëpërmjet të cilave ka cenuar rolin dhe pozitën e tij kushtetuese, si kreu i shtetit dhe përfaqësuesi i unitetit kombëtar. Konkretisht, Presidenti ka shkelur rëndë nenet 1, 4, 7, 11, 13, 45, 67, 77, 86, 88, 92, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 102, 103, 115, 124, 125, 127, 129, 131, 132, 179 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

Aktet e Presidentit në shkelje të parimit të shtetit të së drejtës, mosrespektimi prej tij i të drejtave dhe lirive të njeriut, veprimet në kundërshtim me rendin kushtetues, shkeljet e parimit të ndarjes dhe balancimit të pushteteve, cenimi i pavarësisë funksionale të organeve të pavarura dhe atyre shtetërore, mungesa e respektimit të rendit juridik, qëndrimet e njëanshme apo të paekuilibruara, humbja e rolit neutral të tij si kreu i shtetit, që nuk përfshihet në lojën e përditshme politike, por që duhet të qëndrojë mbi palët dhe të sigurohet për funksionimin demokratik të institucioneve, veçanërisht në proceset zgjedhore, janë të gjitha veprime që ia kanë delegjitimuar Presidentit të Republikës atributet e kreut të shtetit dhe përfaqësuesit të unitetit të popullit. Sipas vendimit të Gjykatës Kushtetuese nr. 75/2002, aktet dhe sjelljet, që diskreditojnë rëndë pozitën dhe figurën e zyrtarit kushtetues, e bëjnë të pamundur kryerjen e mëtejshme të funksioneve kushtetuese. Cilësia si kreu i shtetit dhe përfaqësuesi i unitetit kombëtar janë dy rolet më thelbësore që Kushtetuta i ka veshur Presidentit dhe humbja e këtyre

roleve për të gjitha shkaqet që arsyetohen në këtë kërkesë nuk mund të lejojë vazhdimin e Presidentit Bajram Begaj në këtë detyrë.

Referuar edhe interpretimit që ka bërë Gjykata Kushtetuese, në vendimin nr 75/2002, sipas të cilit: *“Këto shkelje marrin karakterin e rëndë të tyre lidhur ngushtë me rëndësinë e ligjit të shkelur, me pasojat e ardhura, apo që mund të vinin nga shkelja, me frekuencën e shkeljes, kohëvazhdimin e pasojave dhe të vështirësive për riparimin e tyre, si dhe me qëndrimin subjektiv që mban autori i shkeljes kundrejt saj dhe pasojës së ardhur”*, nxirret konkluzioni se shkeljet e kryera nga Presidenti i Republikës, që fillojnë dhe përfundojnë te shkelja e betimit që ka bërë me dorën mbi Kushtetutë, janë të rënda, për arsye të cenimit, në radhë të parë, të pozicionit të Presidentit të Republikës, si pushtet neutral, përfaqësues i unitetit kombëtar, Kryetar i Shtetit dhe zgjidhës i krizave të sistemit, shkeljeve që lidhen me integritetin dhe barazinë e palëve në proceset zgjedhor, të shkeljeve që lidhen me pavarësinë e organeve të shtetit dhe autoritetin e Gjykatës Kushtetuese, si dhe në respektim të parimit të ndarjes dhe balancimit të pushtetit.

Roli që duhet të luate Presidenti i Republikës z. Bajram Begaj në një republikë parlamentare si pushtet neutral që nuk hyn në lojën politike, por që qëndron mbi palët, përfaqësues i unitetit kombëtar dhe simbol i tij, kryetar i shtetit dhe zgjidhës i krizave të sistemit, rezulton se e ka humbur tashmë.

Për të gjitha arsyet që argumentohen në këtë kërkesë dhe në mbështetje të nenit 90, pika 2 dhe 3 të Kushtetutës,

K Ë R K O J M Ë:

Shkarkimin e Presidentit të Republikës së Shqipërisë z. Bajram Begaj për “shkelje të rënda të Kushtetutës”.

Për të arritur këtë qëllim, në mbështetje të neneve 77 dhe 90 të Kushtetutës, si dhe nenit 112 të Rregullors së Kuvendit të Shqipërisë,

K Ë R K O J M Ë:

- 1. Ngritjen e një Komisioni Hetimor për hetimin e shkeljeve të rënda kushtetuse nga Presidenti i Republikës së Shqipërisë z. Bajram Begaj**
- 2. Miratimi nga seanca plenare i propozimit për shkarkimin e Presidentit të Republikës z. Bajram Begaj.**
- 3. Dërgimin për shqyrtim të shkeljeve të rënda dhe vërtetimit të fajsisë në Gjykatën Kushtetuese.**

Duke besuar fuqimisht se mbrotja e Kushtetutës dhe rendit kushtetues në vend, pavarësia e institucioneve kushtetuese, garantimi i balancës mes pushteteve, dhe mbrojtja e demokracisë, janë vlera kushtetuese që i bashkëndanë secili deputet, presim angzhimin e çdo deputeti për miratimin e këtij propozimi për shkarkim.

Bashkëlidhur do të gjeni, provat dhe aktet për secilën nga shkeljet e rënda të evidentuara:

1. Shkelja e rëndë 1:

- Vendimi nr. 539, datë 25.09.2025 i Këshillit të Ministrave “Për shkarkimin nga detyra të Kryetarit të Bashkisë Tiranë, z. Erion Veliaj”.
- Dekreti nr. 350, datë 1.10.2025 i Presidentit të Republikës "Për caktimin e datës së zgjedhjeve të pjesshme vendore për Kryetar Bashkie, për disa njësi të qeverisjes vendore".
- Vendimin e datës 9.10.2025 të Mbledhjes së Gjyqtarëve të Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë.

2. Shkelja e rëndë 2:

- Kërkesë e datës 30 Janar 2025 e Presidentit të Republikës drejtuar Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë
- Vendimi nr. 84/2024 i Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë
- Dekretin nr. 11313, datë 15.10.2019 të Presidentit të Republikës për emërimin e z. Besnik Muci si anëtar i Gjykatës Kushtetuese.
- Dekretin nr. 11886, datë 28.12.2020 të Presidentit të Republikës për emërimin e gjyqtare kushtetuese Sonila Bejtja si anëtare e kësaj Gjykata.

3. Shkelja e rëndë 3:

- Shkresa e Grupit Parlamentar të Partisë Demokratike drejtuar Presidentit
- Dekreti nr. 15, datë 18.01.2024 “Për shpalljen e ligjit nr.106/2023, “Për disa shtesa dhe ndryshime në ligjin nr. 8891, datë 2.5.2002, “Për organizimin dhe funksionimin e komisioneve hetimore të Kuvendit”.
- Vendimi nr. 54, datë 09.07.2024 i Gjykatës Kushtetuese

4. Shkelja e rëndë 4:

- Dekreti nr. 331, datë 12.09.2025, i Presidenti i Republikës “Për emërimin e Kryeministrit”.
- Dekreti nr. 333, datë 15.09.2025, i Presidenti i Republikës “Për emërimin e Këshillit të Ministrave”.

5. Shkelja e rëndë 5:

- Shkresa e Grupit Parlamentar të PD drejtuar Presidentit Bajram Begaj

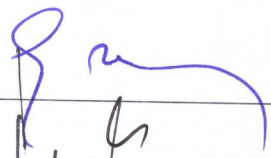
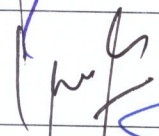
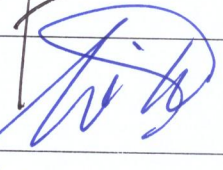
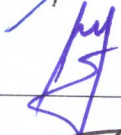
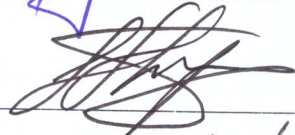
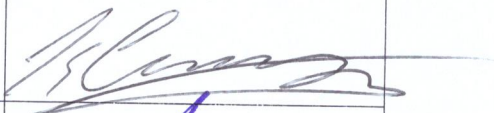
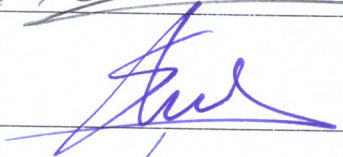
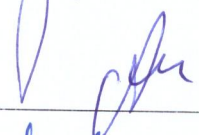
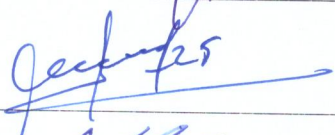
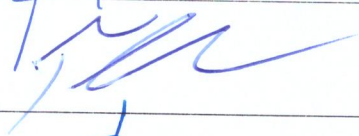
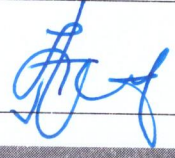
6. Shkelja e rëndë 6:

- Shkresa e Grupit Parlamentar të PD drejtuar Presidentit Bajram Begaj

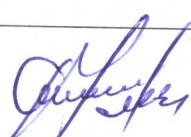
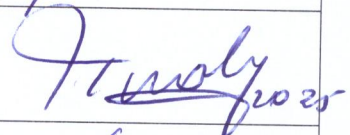
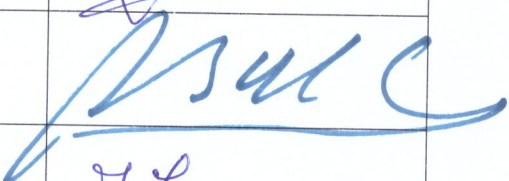
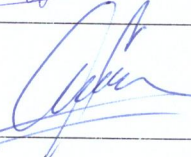
7. Shkelja e rëndë 7:

- Deklarata vjetore e pasurisë për vitin 2022; 2023; 2024;
- Ekstrakti tregtar i shoqërisë “Acibadem”;
- Ekstrakt nga faqja zyrtare online e shoqërisë “Acibadem Group”.
- Ekstrakt nga faqja zyrtare online e Universitetit Maintz;
- Ekstrakt nga faqja zyrtare online e Klinikës së Dermatologjisë dhe Poliklinikës;
- Ekstrakt nga database i pagave për shoqërinë “ANSIG” sh.a.; Ekstrakt tregtar i shoqërisë “ANSIG” sh.a.;
- Ekstrakt nga transaksionet e Drejtorisë së Përgjithshme të Thesarit (2022 – 2025).

DEPUTETËT:

NR.	EMËR MBIEMËR	NËNSHKRIM
1.	GAZMENT BARDHI	
2.	W. C. BOCI	
3.	Ena Bocsi	
4.	Ivi Kasa	
5.	plendi Himgji	
6.	Ina Zhupa	
7.	BELIND KELLIÇI	Belind Kelliçi
8.	KLEVIS BALLIU	
9.	Borok Spodria	
10.	Jaidel Tobaku	
11.	Albano Velshi	
12.	Xhela Mairi	
13.	Tomir Aliçoti	
14.	Ledina Atolli	

15.	Elda Hoti	ah
16.	Derd Bylykbashi	Oh
17.	Arta Gjokor	Arta
18.	Tedi Blushi	Be
19.	Eni Zoni	Eni
20.	Brunilda Haxhiu	Brunilda
21.	Opet Shaximi	Opet Shaximi
22.	ISHP CETA	ISHP CETA
23.	Saimir Tarelli	Saimir
24.	Tito Huh	Tito
25.	Becham Neelbati	Becham
26.	klit Huh	klit
27.	Fidel Kneke	KP
28.	ERISA XHIXHO	Oh
29.	Klodion Gjokor	Klodion

30.	Zija Ismaili	
31.	Kastriot Dircali	
32.	Denisa Vata	
33.	Leh Beniko	
34.	Manjola Fuku	
35.	Sgeli Cera	
36.	Benet Xhufi	
37.	Flamur Hoda	
38.	Alman Noka	
39.	Donlana Lohij	
40.	Speta Bendeali	
41.	Arben Abdosi	